

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej

Skrócone śródroczne
skonsolidowane sprawozdanie finansowe
za III kwartał 2016 roku

Spis treści

Wstęp	4
Wybrane dane finansowe	8
1. Wybrane skonsolidowane dane finansowe Grupy PZU	8
2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU (wg PSR)	9
3. Wybrane jednostkowe dane finansowe Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej (wg PSR)	10
4. Podsumowanie skonsolidowanych wyników finansowych	11
Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe	12
1. Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat	12
2. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	14
3. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	15
4. Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	17
5. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	20
Informacje uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	22
1. Informacje o PZU i Grupie PZU	22
2. Struktura akcjonariatu	35
3. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy PZU	36
4. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości	38
5. Kluczowe szacunki i osądy	47
6. Korekty błędów lat ubiegłych	47
7. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego	47
8. Znaczące zdarzenia mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji sprawozdania finansowego	48
9. Noty uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	49
10. Aktywa i zobowiązania warunkowe	84
11. Komentarz do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	85
12. Zarządzanie kapitałem własnym	87
13. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	89
14. Komentarz do sprawozdawczości według segmentów i działalności inwestycyjnej	98
15. Wpływ zdarzeń jednorazowych na wyniki operacyjne	110
16. Otoczenie makroekonomiczne	111
17. Stanowisko Zarządu dotyczące wcześniej publikowanych prognoz wyników	113
18. Czynniki ryzyka, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach	113
19. Emisje, wykupy i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych	115
20. Niespłacenie lub naruszenie istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki	115
21. Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji	115
22. Dywidendy	115
23. Sprawy sporne	116

---

24. Pozostałe informacje	121
Kwartałna jednostkowa informacja finansowa PZU (wg PSR)	127
1. Śródroczny bilans.....	127
2. Śródroczne zestawienie pozycji pozabilansowych	129
3. Śródroczny rachunek techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych.....	130
4. Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat.....	131
5. Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym	132
6. Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych	134
7. Wprowadzenie.....	136
8. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości	136
9. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości	136

Wstęp

Oświadczenie o zgodności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (odpowiednio „skrótowe śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe” oraz „Grupa PZU”) sporządzono zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” zatwierdzonego przez Komisję Unii Europejskiej oraz zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu w sprawie informacji bieżących i okresowych.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe powinno być czytane łącznie ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy PZU za 2015 rok.

Kwartalna jednostkowa informacja finansowa jednostki dominującej

Zgodnie z art. 83 ust. 1 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych częścią skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest kwartalna jednostkowa informacja finansowa jednostki dominującej Grupy PZU – Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej („PZU”, „jednostka dominująca”).

W myśl art. 45 ust. 1a Ustawy o rachunkowości, sprawozdania finansowe emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego mogą być sporządzane zgodnie z MSSF.

Z uwagi na fakt, że Walne Zgromadzenie PZU nie podjęło decyzji, o której mowa w art. 45 ust. 1c Ustawy o rachunkowości, w sprawie sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF, sprawozdania jednostkowe PZU sporządza się zgodnie z PSR, określonymi w Ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, m.in.:

- Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2016 roku, poz. 562);
- Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz. U. z 2001 roku, poz. 1674, z późn. zm.).

W sprawach nieuregulowanych Ustawą o rachunkowości oraz wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi, stosuje się odpowiednio Krajowe Standardy Rachunkowości i/lub MSSF.

Okres objęty skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono za okres 9 miesięcy od 1 stycznia do 30 września 2016 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej.

Waluta funkcjonalna i prezentacji

Walutą funkcjonalną i prezentacji PZU jest polski złoty. Walutą funkcjonalną spółek mających siedzibę na Ukrainie jest hrywna ukraińska, natomiast spółek z siedzibą na Litwie, Łotwie i w Szwecji jest euro.

O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie kwoty przedstawione w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazane są w tysiącach złotych.

Kursy walut

Dane finansowe zagranicznych jednostek zależnych przelicza się na polskie złote:

- aktywa i zobowiązania – po średnim kursie ustalonym przez NBP obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego;
- pozycje rachunku zysków i strat oraz innych całkowitych dochodów – po średniej arytmetycznej średnich kursów ustalanych przez NBP na daty kończące każdy miesiąc okresu sprawozdawczego.

Waluta	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 30 września 2015	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
euro	4,3688	4,1848	4,1585	4,3120	4,4255	4,2615	4,2386
hrywna ukraińska	0,1531	0,1722	0,1742	0,1488	0,1603	0,1622	0,1774

Założenie kontynuowania działalności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki Grupy PZU w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Na dzień podpisania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdzono istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki Grupy PZU w okresie 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Działalność zaniechana

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku jednostki Grupy PZU nie zaniechały prowadzenia jakiegokolwiek istotnego rodzaju działalności.

Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność Grupy PZU nie podlega istotnej sezonowości lub cykliczności.

Słowniczek pojęć

Poniżej wyjaśniono najważniejsze pojęcia i skróty użyte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Nazwy spółek

AAS Balta – Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta.

Alior Bank – Alior Bank SA.

CM Medica – Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.

EMC – EMC Instytut Medyczny SA.

Gamma – Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Alior Banku – Alior Bank wraz z jednostkami zależnymi: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers TFI SA, New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Armatura – Armatura Kraków SA wraz z jednostkami zależnymi: Armatoora SA, Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.

Link4 – Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.

Proelmed – Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.

PTE PZU – Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA.

PZU, jednostka dominująca – Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.

PZU CO – PZU Centrum Operacji Spółka Akcyjna.

PZU Ukraine – PrJSC IC PZU Ukraine.

PZU Ukraine Life – PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance.

PZU Życie – Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna.

SKOK – Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa.

SU Krystynka – Sanatorium Uzdrawiskowe „Krystynka” sp. z o.o.

TFI PZU – Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA.

TUW PZUW – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Pozostałe definicje

BFG – Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

GOOZPDO – główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych w rozumieniu MSSF 8 – Segmenty operacyjne.

IBNR – ang. *Incurring But Not Reported* lub II rezerwa – rezerwa na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2015 rok – roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku, sporządzone zgodnie z PSR, podpisane przez Zarząd PZU 14 marca 2016 roku.

KNF – Komisja Nadzoru Finansowego.

Kodeks spółek handlowych – ustawa z dnia 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1578 z późn. zmianami).

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Komisję Europejską, które na 30 września 2016 roku zostały opublikowane i weszły w życie.

NBP – Narodowy Bank Polski.

PGK – Podatkowa Grupa Kapitałowa zawiązana na mocy umowy podpisanej 25 września 2014 roku pomiędzy 13 spółkami Grupy PZU: PZU, PZU Życie, Link4, PZU CO, PZU Pomoc SA, Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o., Ipsilon Sp. z o.o., PZU Asset Management SA, TFI PZU, PZU Zdrowie SA, PZU Finanse Sp. z o.o., Omicron SA, Omicron Bis SA. PGK powołano na okres 3 lat – od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2017 roku. Spółką dominującą i reprezentującą PGK jest PZU.

PSR – ustawa z 29 września 1994 roku o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2016 roku poz. 1047) oraz przepisy wydane na jej podstawie.

Rozporządzenie CRR – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych – Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (t.j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 133 z późn. zmianami).

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku, sporządzone zgodnie z MSSF, podpisane przez Zarząd PZU 14 marca 2016 roku.

UKNF – Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

Ustawa o BFG – ustawa z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 996 z późn. zm.).

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej – ustawa z 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1844).

Ustawa o podatku od instytucji finansowych – ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 68).

Ustawa o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych – ustawa z 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (tj. Dz. U. z 2013 roku, poz. 1450).

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wybrane dane finansowe

1. Wybrane skonsolidowane dane finansowe Grupy PZU

Dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat	tys. zł 1 stycznia - 30 września 2016	tys. zł 1 stycznia - 30 września 2015	tys. EUR 1 stycznia - 30 września 2016	tys. EUR 1 stycznia - 30 września 2015
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	14 706 299	13 461 279	3 366 210	3 237 052
Składki zarobione netto	13 784 257	13 117 670	3 155 159	3 154 423
Przychody z tytułu prowizji i opłat	575 507	180 519	131 731	43 410
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	2 702 906	1 410 103	618 684	339 089
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(9 771 296)	(9 079 665)	(2 236 609)	(2 183 399)
Zysk brutto	1 957 909	2 279 727	448 157	548 209
Zysk netto przypisywany właścicielom jednostki dominującej	1 308 531	1 832 495	299 517	440 662
Zyski (straty) przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących	199 493	(102)	45 663	(25)
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 510 791	863 519 490 ¹⁾	863 510 791	863 519 490 ¹⁾
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ euro)	1,52	2,12 ¹⁾	0,35	0,51 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji, po przeprowadzeniu splitu akcji PZU.

Dane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	tys. zł 30 września 2016	tys. zł 31 grudnia 2015	tys. zł 30 września 2015	tys. EUR 30 września 2016	tys. EUR 31 grudnia 2015	tys. EUR 30 września 2015
Aktywa	112 913 923	105 397 237	67 500 857	26 185 975	24 732 427	15 925 272
Kapitał podstawowy	86 352	86 352	86 352	20 026	20 263	20 373
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	12 376 723	12 923 719	12 365 623	2 870 298	3 032 669	2 917 384
Udziały niekontrolujące	3 891 071	2 194 068	4 087	902 382	514 858	964
Kapitały, razem	16 267 794	15 117 787	12 369 710	3 772 679	3 547 527	2 918 348
Podstawowa i rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 516 765	863 523 000	863 519 490 ¹⁾	863 516 765	863 523 000	863 519 490 ¹⁾
Wartość księgowa na akcję zwykłą (w zł/ euro)	14,33	14,97	14,32 ¹⁾	3,32	3,51	3,38 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji, po przeprowadzeniu splitu akcji PZU.

Dane ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	tys. zł 1 stycznia - 30 września 2016	tys. zł 1 stycznia - 30 września 2015	tys. EUR 1 stycznia - 30 września 2016	tys. EUR 1 stycznia - 30 września 2015
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	701 734	951 985	160 624	228 925
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(236 250)	1 366 292	(54 077)	328 554
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(413 498)	(2 235 231)	(94 648)	(537 509)
Przepływy pieniężne netto, razem	51 986	83 046	11 899	19 970

2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU (wg PSR)

Dane z bilansu	tys. zł 30 września 2016	tys. zł 31 grudnia 2015	tys. zł 30 września 2015	tys. EUR 30 września 2016	tys. EUR 31 grudnia 2015	tys. EUR 30 września 2015
Aktywa	38 108 061	36 358 361	36 002 856	8 837 676	8 531 822	8 494 044
Kapitał podstawowy	86 352	86 352	86 352	20 026	20 263	20 373
Kapitały, razem	11 611 277	12 378 733	11 630 675	2 692 782	2 904 783	2 743 990
Podstawowa i rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 523 000	863 523 000	863 523 000 ¹⁾	863 523 000	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Wartość księgowa na akcję zwykłą (w zł/ euro)	13,45	14,34	13,47 ¹⁾	3,12	3,37	3,18 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji, po przeprowadzeniu splitu akcji PZU.

Dane z technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz ogólnego rachunku zysków i strat	tys. zł 1 stycznia - 30 września 2016	tys. zł 1 stycznia - 30 września 2015	tys. EUR 1 stycznia - 30 września 2016	tys. EUR 1 stycznia - 30 września 2015
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	7 621 793	6 252 851	1 744 596	1 503 631
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	333 365	453 542	76 306	109 064
Wynik netto na działalności inwestycyjnej ¹⁾	1 134 956	1 342 648	259 787	322 868
Zysk netto	999 753	1 505 166	228 839	361 949
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 523 000	863 523 000 ²⁾	863 523 000	863 523 000 ²⁾
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ euro)	1,16	1,74 ²⁾	0,27	0,42 ²⁾

¹⁾ Uwzględniono pozycję „Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności”.

²⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji, po przeprowadzeniu splitu akcji PZU.

3. Wybrane jednostkowe dane finansowe Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej (wg PSR)

Dane z bilansu	tys. zł 30 września 2016	tys. zł 31 grudnia 2015	tys. zł 30 września 2015	tys. EUR 30 września 2016	tys. EUR 31 grudnia 2015	tys. EUR 30 września 2015
Aktywa	28 841 575	27 956 769	29 574 449	6 688 677	6 560 312	6 977 410
Kapitały, razem	4 348 497	4 253 553	4 450 610	1 008 464	998 135	1 050 019

Dane z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie oraz ogólnego rachunku zysków i strat	tys. zł 1 stycznia - 30 września 2016	tys. zł 1 stycznia - 30 września 2015	tys. EUR 1 stycznia - 30 września 2016	tys. EUR 1 stycznia - 30 września 2015
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	5 997 072	6 069 349	1 372 705	1 459 504
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	1 201 340	1 310 833	274 982	315 218
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	628 163	745 007	143 784	179 153
Zysk netto	928 204	1 255 152	212 462	301 828

4. Podsumowanie skonsolidowanych wyników finansowych

Wynik finansowy netto Grupy PZU w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku wyniósł 1 508 024 tys. zł i był niższy o 17,7% od wyniku netto za analogiczny okres roku poprzedniego. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 1 308 531 tys. zł wobec 1 832 495 tys. zł w 2015 roku (spadek o 28,6%).

Z wyłączeniem zdarzeń jednorazowych¹ wynik netto wzrósł o 2,4% względem ubiegłego roku.

Wskaźnik ROE przypadający jednostce dominującej (PZU) za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 września 2016 roku wyniósł 13,8%, co oznacza spadek o 5,3 p.p. w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku.

Wpływ na działalność Grupy PZU w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego miały następujące elementy:

- wzrost składki przypisanej brutto w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta masowego i korporacyjnego w efekcie wzrostu średniej składki i liczby ubezpieczeń oraz w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych, w szczególności w obszarze Zdrowie;
- wyższa rentowność w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych jako efekt spadku wartości odszkodowań i świadczeń netto przy wzroście składki zarobionej netto;
- spadek rentowności w segmencie ubezpieczeń masowych związany głównie ze wzrostem szkodowości w ubezpieczeniach rolnych w efekcie wystąpienia licznych szkód powodowanych siłami natury (negatywne skutki przezimowań);
- niższe dochody z działalności lokacyjnej (bez działalności bankowej), w szczególności na skutek przeceny pakietu akcji Grupy Azoty z portfela akcji długoterminowych;
- utrzymanie dyscypliny kosztowej.

Na porównywalność wyników oraz sumy bilansowej r/r w sposób istotny wpłynęło rozpoczęcie konsolidacji Alior Bank w grudniu 2015 roku. W wyniku tej transakcji suma bilansowa wzrosła o ok. 46 mld zł a udziały niekontrolujące osiągnęły wartość 3,9 mld zł (stan na 30 września 2016 roku).

---

¹ Zdarzenia jednorazowe obejmują efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P oraz wyższe niż średnia z ostatnich 3 lat odszkodowania w ubezpieczeniach rolnych oraz w okresie porównywalnym wynik na sprzedaży PZU Litwa.

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe

1. Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015 (przekształcone) 1)	1 stycznia - 30 września 2015 (przekształcone) 1)
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	9.1	4 844 312	14 706 299	4 334 829	13 461 279
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto		(64 053)	(206 402)	(78 639)	(171 030)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto		4 780 259	14 499 897	4 256 190	13 290 249
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto		18 580	(715 640)	117 567	(172 579)
Składki zarobione netto		4 798 839	13 784 257	4 373 757	13 117 670
Przychody z tytułu prowizji i opłat	9.2	184 505	575 507	77 323	180 519
Przychody netto z inwestycji	9.3	1 148 289	3 051 604	387 935	1 233 256
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	9.4	26 060	(444 389)	54 443	237 385
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	9.5	72 483	95 691	(118 248)	(60 538)
Pozostałe przychody operacyjne	9.6	236 619	652 433	231 148	577 139
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		(3 607 302)	(9 837 878)	(3 459 370)	(9 544 225)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		442	66 582	386 066	464 560
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	9.7	(3 606 860)	(9 771 296)	(3 073 304)	(9 079 665)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	9.8	(66 233)	(192 846)	-	-
Koszty odsetkowe	9.9	(178 044)	(574 855)	(23 398)	(85 274)
Koszty akwizycji	9.10	(662 179)	(1 914 853)	(607 643)	(1 738 451)
Koszty administracyjne	9.10	(631 142)	(1 884 111)	(371 942)	(1 194 004)
Pozostałe koszty operacyjne	9.11	(412 292)	(1 417 200)	(269 211)	(908 191)
Zysk z działalności operacyjnej		910 045	1 959 942	660 860	2 279 846
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności		(1 056)	(2 033)	(87)	(119)
Zysk brutto		908 989	1 957 909	660 773	2 279 727
Podatek dochodowy	9.13	(190 809)	(449 885)	(149 907)	(447 334)
Zysk netto, w tym:		718 180	1 508 024	510 866	1 832 393
- zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej		648 991	1 308 531	510 902	1 832 495
- zyski (straty) przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		69 189	199 493	(36)	(102)

¹⁾ Dane za okresy 1 lipca – 30 września 2015 roku oraz 1 stycznia – 30 września 2015 roku przekształcono w związku ze zmianą prezentacji koasekuracji solidarnej oraz zmianą układu skonsolidowanego rachunku zysków i strat dokonaną w celu ujęcia danych finansowych Grupy Kapitałowej Alior Banku. Dodatkowe informacje na temat tych zmian zaprezentowano odpowiednio w punktach 4.3.2 i 4.3.1.

Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat (kontynuacja)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2015 (przekształcone) ¹⁾
Zysk netto przypisywany właścicielom jednostki dominującej		648 991	1 308 531	510 902	1 832 495
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	9.12	863 495 307	863 510 791	863 519 490 ²⁾	863 519 490 ²⁾
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)	9.12	0,75	1,52	0,59 ²⁾	2,12 ²⁾

¹⁾ Informacje o powodach przekształcenia danych i ich wpływie na skonsolidowany rachunek zysków i strat przedstawiono w punkcie 4.3.

²⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji, po przeprowadzeniu splitu akcji PZU.

2. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	Nota	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Zysk netto		718 079	1 508 024	510 866	1 832 393
Inne całkowite dochody	9.13	(52 265)	(79 617)	2 440	(42 617)
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		(56 525)	(83 916)	2 050	(47 484)
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży		(6 672)	(76 818)	(10 312)	(36 782)
Różnice kursowe z przeliczenia		(30 536)	10 523	12 360	(10 697)
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych metodą praw własności		1	1	2	(5)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych netto		(19 318)	(17 622)	-	-
Niepodlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		4 260	4 299	390	4 867
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych		4 260	4 290	390	4 831
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych metodą praw własności		-	9	-	36
Dochody całkowite netto, razem		665 814	1 428 407	513 306	1 789 776
- dochody całkowite przypisywane właścicielom jednostki dominującej		603 994	1 249 487	513 337	1 789 884
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		61 820	178 920	(31)	(108)

3. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015 (przekształcone) 1)	30 września 2015 (przekształcone) 2)
Wartość firmy	9.14	1 539 576	1 553 140	1 531 681	783 128
Wartości niematerialne		1 342 816	1 348 008	1 393 168	776 701
Inne aktywa	9.15	2 123 202	753 856	698 964	357 560
Odroczone koszty akwizycji		1 257 791	1 258 529	1 154 742	913 634
Szacowane regresy i odzyski		124 614	116 346	114 229	122 762
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	9.16	930 583	1 011 361	1 096 852	1 068 241
Rzeczowe aktywa trwałe		1 183 768	1 208 856	1 299 788	1 024 774
Nieruchomości inwestycyjne		1 905 871 ³⁾	1 343 783	1 171 721	1 705 027
Jednostki wyceniane metodą praw własności	9.17	52 033	53 094	54 065	71 352
Aktywa finansowe		91 957 350	93 909 618	89 228 583	56 308 571
Utrzymywane do terminu wymagalności	9.18.1	17 093 310	17 281 793	17 370 126	20 085 459
Dostępne do sprzedaży	9.18.2	8 280 941	11 047 027	7 744 689	3 534 434
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	9.18.3	22 762 231	20 778 937	20 648 403	20 148 268
Pochodne instrumenty zabezpieczające		62 131	53 661	139 578	-
Pożyczki	9.18.4	43 758 737	44 748 200	43 325 787	12 540 410
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		482 025	444 947	369 445	27 062
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	9.20	6 602 050	6 755 190	3 270 793	3 089 997
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		17 329	18 537	67 295	7 273
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych		2 480 856	1 708 065	2 439 863	408 687
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	9.22	914 059	1 461 897	1 506 048	836 088
Aktywa, razem		112 913 923	112 945 227	105 397 237	67 500 857

¹⁾ Dane na 31 grudnia 2015 roku przekształcono w związku ze sporządzeniem ostatecznego rozliczenia nabycia Alior Banku. Rozliczenie to nie powodowało zmian danych za okresy przed dniem objęcia kontroli nad Alior Bankiem, którym jest 31 grudnia 2015 roku. Z tego względu nie zaprezentowano danych na 1 stycznia 2015 roku. Dodatkowe informacje na temat rozliczenia zaprezentowano w punkcie 1.4.1.1.

²⁾ Dane na 30 września 2015 roku przekształcono w związku ze zmianą prezentacji koasekuracji solidarnej. Zmiana nie miała wpływu na dane na 1 stycznia 2015 roku. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 4.3.2.

³⁾ Wzrost salda nieruchomości inwestycyjnych wynika przede wszystkim z reklasyfikacji części aktywów przeznaczonych do sprzedaży. Dodatkowe informacje na ten temat przedstawiono w punkcie 9.22.

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej (kontynuacja)

Kapitały i zobowiązania	Nota	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015 (przekształcone) ¹⁾	30 września 2015 (przekształcone) ²⁾
Kapitały					
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej					
Kapitał podstawowy		86 352	86 352	86 352	86 352
Pozostałe kapitały		10 873 793	10 917 259	10 141 607	10 086 845
Niepodzielony wynik		1 416 578	767 588	2 695 760	2 192 426
Zysk z lat ubiegłych		108 047	108 048	353 405	359 931
Zysk netto		1 308 531	659 540	2 342 355	1 832 495
Udziały niekontrolujące		3 891 071	3 829 453	2 194 068	4 087
Kapitały, razem		16 267 794	15 600 652	15 117 787	12 369 710
Zobowiązania					
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	9.23	41 873 339	41 701 717	41 280 321	41 015 199
Rezerwy na świadczenia pracownicze		106 955	128 189	117 398	104 838
Inne rezerwy	9.24	102 680	106 039	108 109	112 822
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		606 338	560 192	509 157	397 099
Zobowiązania finansowe	9.25	47 103 781	47 198 454	44 694 449	8 391 002
Inne zobowiązania	9.26	6 778 181	7 592 134	3 500 733	5 081 715
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		74 855	57 850	69 283	28 472
Zobowiązania, razem		96 646 129	97 344 575	90 279 450	55 131 147
Kapitały i zobowiązania, razem		112 913 923	112 945 227	105 397 237	67 500 857

¹⁾ Dane na 31 grudnia 2015 roku przekształcono w związku ze sporządzeniem ostatecznego rozliczenia nabycia Alior Banku. Rozliczenie to nie powodowało zmian danych za okresy przed dniem objęcia kontroli nad Alior Bankiem, którym jest 31 grudnia 2015 roku. Z tego względu nie zaprezentowano danych na 1 stycznia 2015 roku. Dodatkowe informacje na temat rozliczenia zaprezentowano w punkcie 1.4.1.1.

²⁾ Dane na 30 września 2015 roku przekształcono w związku ze zmianą prezentacji koasekuracji solidarnej. Zmiana nie miała wpływu na dane na 1 stycznia 2015 roku. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 4.3.2.

4. Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej								Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
		Pozostałe kapitały					Niepodzielony wynik					
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2016 roku	86 352	-	9 947 292	240 677	22	(4 404)	(41 980)	2 695 760	-	12 923 719	2 194 068	15 117 787
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	-	(68 703)	-	-	-	-	-	(68 703)	(8 115)	(76 818)
Transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne	-	-	-	(5 150)	-	-	-	-	-	(5 150)	(12 472)	(17 622)
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	10 509	-	-	10 509	14	10 523
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	4 290	-	-	-	-	-	4 290	-	4 290
Inne całkowite dochody wycenianych metodą praw własności	-	-	-	-	-	9	1	-	-	10	-	10
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	(69 563)	-	9	10 510	-	-	(59 044)	(20 573)	(79 617)
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	1 308 531	1 308 531	199 493	1 508 024
Całkowite dochody razem	-	-	-	(69 563)	-	9	10 510	-	1 308 531	1 249 487	178 920	1 428 407
Pozostałe zmiany, w tym:	-	(166)	807 656	(20 885)	4 625	-	-	(2 587 713)	-	(1 796 483)	1 518 083	(278 400)
Podział wyniku finansowego	-	-	786 591	-	4 620	-	-	(2 587 339)	-	(1 796 128) ¹⁾	-	(1 796 128) ¹⁾
Emisja akcji przez jednostki zależne (Alior Bank)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 518 083	1 518 083
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości	-	-	21 259	(20 885)	-	-	-	(374)	-	-	-	-
Transakcje na akcjach własnych	-	(166)	(194)	-	-	-	-	-	-	(360)	-	(360)
Pozostałe	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5	-	5
Stan na 30 września 2016 roku	86 352	(166)	10 754 948	150 229	4 647	(4 395)	(31 470)	108 047	1 308 531	12 376 723	3 891 071	16 267 794

¹⁾ Dywidenda uchwalona przez Walne Zgromadzenie PZU. Dodatkowe informacje na ten temat przedstawiono w punkcie 22.

Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (przekształcone) ¹⁾	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej							Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem	
		Pozostałe kapitały					Niepodzielony wynik					
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych				Zysk netto
Stan na 1 stycznia 2015 roku	86 352	(110)	9 678 921	248 543	66	(6 179)	(35 450)	3 194 193	-	13 166 336	1 292	13 167 628
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	-	2 492	-	-	-	-	-	2 492	-	2 492
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych metodą praw własności	-	-	-	871	-	45	1	-	-	917	-	917
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	(6 559)	-	-	(6 559)	(15)	(6 574)
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	-	-	-	-	-	1 730	-	-	-	1 730	-	1 730
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	7 201	-	-	-	-	-	7 201	-	7 201
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	10 564	-	1 775	(6 558)	-	-	5 781	(15)	5 766
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	2 342 355	2 342 355	(159)	2 342 196
Całkowite dochody razem	-	-	-	10 564	-	1 775	(6 558)	-	2 342 355	2 348 136	(174)	2 347 962
Pozostałe zmiany, w tym:	-	110	268 371	(18 430)	(44)	-	28	(2 840 788)	-	(2 590 753)	2 192 950	(397 803)
Podział wyniku finansowego	-	-	248 262	-	(44)	-	-	(2 838 771)	-	(2 590 553)	-	(2 590 553)
Zmiany w składzie Grupy PZU i transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(388)	-	-	-	28	-	-	(360)	2 192 950	2 192 590
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości	-	-	20 447	(18 430)	-	-	-	(2 017)	-	-	-	-
Transakcje na akcjach własnych	-	110	50	-	-	-	-	-	-	160	-	160
Stan na 31 grudnia 2015 roku	86 352	-	9 947 292	240 677	22	(4 404)	(41 980)	353 405	2 342 355	12 923 719	2 194 068	15 117 787

¹⁾ Dane przekształcono w związku ze sporządzeniem ostatecznego rozliczenia nabycia Alior Banku. Rozliczenie to nie powodowało zmian danych za okresy przed dniem objęcia kontroli nad Alior Bankiem, którym jest 31 grudnia 2015 roku. Dodatkowe informacje na temat rozliczenia zaprezentowano w punkcie 1.4.1.1.

Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej								Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
		Pozostałe kapitały						Niepodzielony wynik				
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2015 roku	86 352	(110)	9 678 921	248 543	66	(6 179)	(35 450)	3 194 193	-	13 166 336	1 292	13 167 628
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	-	(36 782)	-	-	-	-	-	(36 782)	-	(36 782)
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	(10 691)	-	-	(10 691)	(6)	(10 697)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	4 831	-	-	-	-	-	4 831	-	4 831
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych metodą praw własności	-	-	-	-	-	36	(5)	-	-	31	-	31
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	(31 951)	-	36	(10 696)	-	-	(42 611)	(6)	(42 617)
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	1 832 495	1 832 495	(102)	1 832 393
Całkowite dochody razem	-	-	-	(31 951)	-	36	(10 696)	-	1 832 495	1 789 884	(108)	1 789 776
Pozostałe zmiany, w tym:	-	-	249 215	(5 578)	-	-	28	(2 834 262)	-	(2 590 597)	2 903	(2 587 694)
Podział wyniku finansowego	-	-	243 328	-	-	-	-	(2 833 885)	-	(2 590 557)	-	(2 590 557)
Zmiany w składzie Grupy PZU i transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(68)	-	-	-	28	-	-	(40)	2 903	2 863
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości	-	-	5 955	(5 578)	-	-	-	(377)	-	-	-	-
Stan na 30 września 2015 roku	86 352	(110)	9 928 136	211 014	66	(6 143)	(46 118)	359 931	1 832 495	12 365 623	4 087	12 369 710

5. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2015 <i>(przekształcone)¹⁾</i>
Zysk brutto	1 957 909	2 279 727
Korekty	(1 256 175)	(1 327 742)
Zmiana stanu należności od klientów z tytułu kredytów	(4 246 822)	-
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu depozytów	3 079 851	-
Zmiana wyceny aktywów wycenianych w wartości godziwej	(95 691)	60 538
Przychody odsetkowe	(847 989)	(949 700)
Zrealizowane zyski/straty z działalności lokacyjnej i odpisy z tytułu utraty wartości	444 389	(237 385)
Wynik z tytułu różnic kursowych	(102 073)	(83 753)
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	(103 049)	(201 568)
Amortyzacja wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych	305 149	286 426
Zmiana stanu udziału reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	166 269	(315 126)
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	206 402	171 030
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	593 018	848 314
Zmiana stanu należności	(39 167)	249 967
Zmiana stanu zobowiązań	(71 052)	(181 551)
Przepływy z tytułu kontraktów inwestycyjnych	(130 254)	(460 420)
Nabycia i odkupienia jednostek uczestnictwa oraz certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych	157 993	386 457
Podatek dochodowy zapłacony	(389 453)	(469 345)
Pozostałe korekty	(183 696)	(431 626)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	701 734	951 985
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Wpływy	774 559 696	459 376 931
- zbycie nieruchomości inwestycyjnych	59 692	31 223
- wpływy z nieruchomości inwestycyjnych	206 035	182 571
- zbycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych	10 827	4 061
- zbycie udziałów i akcji	3 206 150	3 196 754
- realizacja dłużnych papierów wartościowych	125 488 503	33 088 222
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży	278 391 244	236 316 833
- zamknięcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	276 958 478	140 031 965
- realizacja pozostałych lokat	89 153 813	45 584 692
- odsetki otrzymane	978 937	853 040
- dywidendy otrzymane	52 412	42 042
- środki pieniężne nabyte w transakcjach połączenia jednostek i z tytułu zmiany zakresu konsolidacji	31 825	15 411
- pozostałe wpływy z lokat	21 780	30 117

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2015 <i>(przekształcone)¹⁾</i>
Wydatki	(774 795 946)	(458 010 639)
- nabycie nieruchomości inwestycyjnych	(179 792)	(242 942)
- wydatki na utrzymanie nieruchomości inwestycyjnych	(114 671)	(129 002)
- nabycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych	(217 220)	(225 489)
- nabycie udziałów i akcji	(4 490 274)	(3 616 148)
- nabycie udziałów i akcji w jednostkach zależnych	(343 871)	(53 941)
- zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu zmiany zakresu konsolidacji	(6 808)	(226 584)
- nabycie dłużnych papierów wartościowych	(128 313 586)	(33 194 798)
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży	(276 487 808)	(236 012 558)
- otwarcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	(275 271 256)	(138 824 803)
- nabycie pozostałych lokat	(89 364 930)	(45 478 721)
- pozostałe wydatki na lokaty	(5 730)	(5 653)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(236 250)	1 366 292
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy	264 201 823	262 522 015
- wpływy z tytułu emisji akcji przez jednostki zależne (w części opłaconej przez udziałowców niekontrolujących)	1 502 035	-
- wpływy z tytułu kredytów i pożyczek	38 969	37 371
- wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	264 087	-
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu	262 396 732	262 484 644
Wydatki	(264 615 321)	(264 757 246)
- dywidendy wypłacone właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej	-	(1 468 045)
- spłata kredytów i pożyczek	(33 313)	(126 364)
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu	(264 494 596)	(263 130 774)
- odsetki od kredytów i pożyczek	(5 019)	(3 187)
- odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	(82 357)	(28 590)
- pozostałe wydatki finansowe	(36)	(286)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(413 498)	(2 235 231)
Przepływy pieniężne netto, razem	51 986	83 046
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	2 439 863	324 007
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	(10 993)	1 634
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu, w tym:	2 480 856	408 687
- o ograniczonej możliwości dysponowania	53 075	40 126

¹⁾ Informacje o powodach przekształcenia zaprezentowano w punkcie 4.3.1.

Informacje uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

---

1. Informacje o PZU i Grupie PZU

1.1 PZU

Jednostką dominującą w Grupie PZU jest PZU – spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24.

PZU jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000009831.

Podstawowym przedmiotem działalności PZU według Polskiej Klasyfikacji Działalności są pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (PKD 65.12), a według Europejskiej Klasyfikacji Działalności – ubezpieczenia rzeczowe (EKD 6603).

1.2 Spółki Grupy PZU

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2016	31 grudnia 2015	
Jednostki objęte konsolidacją						
1	Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA	Warszawa	nd.	nd.	nd.	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.pzu.pl/
2	Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA	Warszawa	18.12.1991	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-zycie
3	Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	15.09.2014	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.link4.pl/
4	Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych	Warszawa	20.11.2015	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://tuwpzuw.pl/
5	Lietuvos Draudimas AB	Wilno (Litwa)	31.10.2014	99,98%	99,98%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.ld.lt/
6	Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta	Ryga (Łotwa)	30.06.2014	99,99%	99,99%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.balta.lv/
7	PrJSC IC PZU Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.pzu.com.ua/
8	PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. http://www.pzu.com.ua/
9	UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,34%	99,34%	Ubezpieczenia na życie. https://pzuqd.lt/
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Alior Banku						
10	Alior Bank SA ¹⁾	Warszawa	18.12.2015	29,22%	23,96% ²⁾	Usługi bankowe. https://www.aliorbank.pl/
11	Alior Services sp. z o.o. ¹⁾	Warszawa	18.12.2015	29,22%	23,96% ²⁾	Pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.
12	Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o. ¹⁾	Kraków	18.12.2015	29,22%	23,96% ²⁾	Obrót wierzytelnościami.
13	Alior Leasing sp. z o.o. ¹⁾	Wrocław	18.12.2015	29,22%	23,96% ²⁾	Usługi leasingowe. https://www.aliorbank.pl/wlasna-dzialalnosc/alior-leasing.html
14	Meritum Services ICB SA ¹⁾	Gdańsk	18.12.2015	29,22%	23,96% ²⁾	Usługi informatyczne.
15	Money Makers TFI SA ¹⁾	Warszawa	18.12.2015	17,68% ³⁾	14,49% ^{2) 3)}	Usługi asset management i zarządzanie subfunduszami Alior SFIO. http://www.moneymakers.pl
16	New Commerce Services sp. z o.o. ¹⁾	Warszawa	18.12.2015	29,22%	23,96% ²⁾	Spółka nie prowadzi działalności.
17	Absource sp. z o.o.	Kraków	04.05.2016	29,22%	nd.	Działalność usługowa w zakresie informatyki.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2016	31 grudnia 2015	
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki						
18	Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA	Warszawa	08.12.1998	100,00%	100,00%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pte-pzu
19	PZU Centrum Operacji SA	Warszawa	30.11.2001	100,00%	100,00%	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi.
20	Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA	Warszawa	30.04.1999	100,00%	100,00%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/tfi-pzu
21	PZU Pomoc SA	Warszawa	18.03.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-pomoc
22	PZU Finance AB (publ.)	Sztokholm (Szwecja)	02.06.2014	100,00%	100,00%	Usługi finansowe.
23	PZU Finanse sp. z o.o.	Warszawa	08.11.2013	100,00%	100,00%	Usługi finansowo-księgowe.
24	Tower Inwestycje sp. z o.o.	Warszawa	27.08.1998	100,00%	100,00%	Pozostała działalność usługowa.
25	Ogrodowa-Inwestycje sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2004	100,00%	100,00%	Nabywanie, eksploatacja, wynajem i zbywanie nieruchomości. http://www.ogrodowainwestycje.pl/
26	PZU Zdrowie SA ⁴⁾	Warszawa	02.09.2011	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. https://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-zdrowie-sa
27	Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.	Płock	09.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmmedica.pl/
28	Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.	Włocławek	12.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmprofmed.pl/
29	Sanatorium Uzdrowskie „Krystynka” sp. z o.o.	Ciechocinek	09.05.2014	99,09%	99,09%	Usługi szpitalne, rehabilitacyjne, sanatoryjne. http://www.sanatoriumkrystynka.pl/
30	Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.	Jaworzno	01.12.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.elvita.pl/
31	Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.	Łaziska Górne	01.12.2014	57,00%	57,00%	Usługi medyczne. http://www.proelmed.pl/
32	Rezo-Medica sp. z o.o.	Płock	23.04.2015	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://rezo-medica.pl/
33	Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	Warszawa	08.09.2015	60,46%	60,46%	Usługi medyczne. http://www.cmgamma.pl/
34	Medicus w Opolu sp. z o.o.	Opole	30.09.2015	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://medicus.opole.pl/
35	Centrum Medyczne Cordis sp. z o.o. ⁵⁾	Poznań	01.02.2016	100,00%	nd.	Usługi medyczne. http://www.cordis.com.pl/
36	Arm Property sp. z o.o.	Kraków	26.11.2014	100,00%	100,00%	Kupno i sprzedaż nieruchomości.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2016	31 grudnia 2015	
Jednostki objęte konsolidacją - pozostałe jednostki – ciąg dalszy						
37	Ipsilon sp. z o.o.	Warszawa	02.04.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance oraz usługi medyczne.
38	PZU Asset Management SA	Warszawa	12.07.2001	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
39	Omicron SA	Warszawa	13.09.2011	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
40	Omicron BIS SA	Warszawa	28.08.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
41	Sigma BIS SA	Warszawa	12.12.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
42	LLC SOS Services Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Usługi assistance.
43	L4C sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją - Grupa Kapitałowa Armatura						
44	Armatura Kraków SA	Kraków	07.10.1999	100,00%	100,00%	Dystrybucja produktów Grupy Armatura, administracja i zarządzanie grupą kapitałową. http://www.grupa-armatura.pl/
45	Armatooora SA	Nisko	10.12.2008	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż grzejników oraz baterii sanitarnych.
46	Aquaform SA	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż wyposażenia łazienkowego.
47	Aquaform Badprodukte GmbH	Anhausen (Niemcy)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
48	Aquaform Ukraine TOW	Żytomierz (Ukraina)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
49	Aquaform Romania SRL	Prejmer (Rumunia)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
50	Morehome.pl sp. z o.o.	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją – fundusze inwestycyjne						
51	PZU SFIO Universum	Warszawa	15.12.2009	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.
52	PZU FIZ Dynamiczny	Warszawa	27.01.2010	nd.	nd.	j.w.
53	PZU FIZ Sektora Nieruchomości ⁶⁾	Warszawa	01.07.2008	nd.	nd.	j.w.
54	PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 ⁶⁾	Warszawa	21.11.2011	nd.	nd.	j.w.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2016	31 grudnia 2015	
Jednostki objęte konsolidacją - fundusze inwestycyjne – ciąg dalszy						
55	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1	Warszawa	12.12.2012	nd.	nd.	j.w.
56	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2	Warszawa	19.11.2012	nd.	nd.	j.w.
57	PZU FIZ Surowcowy	Warszawa	03.09.2015	nd.	nd.	j.w.
58	PZU FIO Globalny Obligacji Korporacyjnych	Warszawa	30.05.2016	nd.	nd.	j.w.
59	PZU Sejf+	Warszawa	30.09.2015	nd.	nd.	j.w.
60	PZU Dłużny Rynków Wschodzących	Warszawa	20.11.2006	nd.	nd.	j.w.
61	PZU Telekomunikacja Media Technologia	Warszawa	07.09.2016	nd.	nd.	j.w.
62	PZU Akcji Spółek Dywidendowych	Warszawa	20.11.2006	nd.	nd.	j.w.
63	PZU FIO Gotówkowy	Warszawa	01.07.2005	nd.	nd.	j.w.
64	PZU FIZ Forte	Warszawa	01.07.2016	nd.	nd.	j.w.
Jednostki stowarzyszone						
65	GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA	Tychy	08.06.1999	30,00%	30,00%	Obsługa ubezpieczeń.
66	EMC Instytut Medyczny SA	Wrocław	18.06.2013	28,31% ⁷⁾	28,31% ⁷⁾	Ochrona zdrowia ludzkiego, prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk medycznych i farmacji.

¹⁾ Informacje o nabyciu Alior Banku SA wraz z jednostkami powiązаныmi zaprezentowano w punkcie 1.4.1.1.

²⁾ Udział Grupy PZU w kapitale zakładowym Alior Banku i głosach na Walnym Zgromadzeniu określony na podstawie liczby akcji znajdujących się w posiadaniu PZU (I i II tranza), PZU Życie oraz konsolidowanych funduszy inwestycyjnych. Wartość nie uwzględnia akcji nabytych przez PZU w ramach III tranzy transakcji opisanej w punkcie 1.4.1.1.

³⁾ Jednostka bezpośrednio zależna od Alior Banku, w której posiada on 60,49%. W konsekwencji Zarząd PZU uznaje, że Grupa PZU sprawuje nad jednostką kontrolę.

⁴⁾ 30 czerwca 2016 roku zarejestrowano przejęcie spółki Nasze-Zdrowie sp. z o.o. przez PZU Zdrowie SA. Dodatkowe informacje na ten temat przedstawiono w punkcie 1.4.5.

⁵⁾ Informacje o nabyciu Centrum Medycznego Cordis sp. z o.o. zaprezentowano w punkcie 1.4.1.2.

⁶⁾ Na 30 września 2016 roku fundusze PZU FIZ Sektora Nieruchomości i PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 prowadziły swoją działalność inwestycyjną poprzez zależne spółki prawa handlowego (objęte konsolidacją) mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia, których liczba wynosiła odpowiednio dla każdego funduszu: 24 i 11 (31 grudnia 2015 roku: 24 i 11).

⁷⁾ % głosów posiadanych przez PZU różni się od % kapitału akcyjnego i zarówno na 30 września 2016 roku, jak i na 31 grudnia 2015 roku wynosił 25,44%. Różnica pomiędzy udziałem w głosach a udziałem w kapitale wynika z posiadania przez akcjonariuszy niekontrolujących akcji uprzywilejowanych co do głosu.

Na 30 września 2016 roku poza jednostkami wymienionymi w tabeli Grupa PZU:

- posiadała 100% udziałów w spółce Syta Development sp. z o.o. w likwidacji, nad którą kontrolę sprawuje likwidator niezależny od Grupy PZU i z tej przyczyny spółka nie podlegała konsolidacji. Wartość tych udziałów w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy PZU wynosiła zero;
- poprzez swoją jednostkę zależną (Alior Bank), od 24 sierpnia 2016 roku była w posiadaniu akcji Banku BPH SA („Bank BPH”). Ze względu na fakt, iż na 30 września 2016 roku nie zostały spełnione przesłanki dotyczące kontroli w rozumieniu MSSF 10, Banku BPH nie objęto konsolidacją w skróconym śródrocznym sprawozdaniu finansowym. Objęcie kontroli nastąpiło 4 listopada 2016 kiedy to miały miejsce podział Banku BPH i przeniesienie Podstawowej Działalności Banku BPH na Alior Bank. Szczegółowy opis transakcji nabycia Banku BPH znajduje się w punkcie 24.3.

1.3 Udziały niekontrolujące

W tabeli poniżej przedstawiono spółki zależne, w których występują lub występowały udziały niekontrolujące:

Nazwa jednostki	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Alior Bank ¹⁾	70,78%	70,78%	70,78% ²⁾	nd.
Gamma	39,54%	39,54%	39,54%	45,05%
Proelmed	43,00%	43,00%	43,00%	43,00%
SU Krystynka	0,91%	0,91%	0,91%	0,91%
UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	0,66%	0,66%	0,66%	0,66%
Lietuvos Draudimas AB	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
AAS Balta	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%

¹⁾ Alior Bank posiada jednostki zależne: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers TFI SA (udział niekontrolujący w tej jednostce wynosi 82,32%), New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o. (od 4 maja 2016 roku).

²⁾ Wartość udziału niekontrolującego Alior Banku zaprezentowano z uwzględnieniem III transzy transakcji opisanej w punkcie 1.4.1.1.

Wartość bilansowa udziału niekontrolującego Alior Banku na 30 września 2016 roku wyniosła 3 885 105 tys. zł (na 30 czerwca 2016 roku: 3 823 479 tys. zł, na 31 grudnia 2015 roku: 2 188 489 tys. zł). Wzrost tej wartości pomiędzy 30 czerwca 2016 roku a 31 grudnia 2015 roku jest efektem podwyższenia kapitału zakładowego Alior Banku, o którym mowa w punkcie 1.5.

Poniżej przedstawiono skrócone informacje finansowe (oparte o ostatecznie ustaloną wartość godziwą na moment objęcia kontroli) dotyczące Grupy Kapitałowej Alior Banku ujęte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Aktywa	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015
Wartości niematerialne	562 201	561 227	581 706
Inne aktywa	1 623 399 ¹⁾	200 885	109 378
Rzeczowe aktywa trwałe	214 348	218 312	228 955
Aktywa finansowe	41 262 282	44 006 247	35 766 790
Dostępne do sprzedaży	6 374 395	9 041 458	4 866 713
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	309 940	402 487	390 569
Pochodne instrumenty zabezpieczające	62 131	53 661	139 578
Pożyczki	34 515 816	34 508 641	30 369 930
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	453 498	412 293	349 440
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	320 856	375 958	484 862
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	1 778 912	892 396	2 089 579
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	607	696	888
Aktywa, razem	46 216 103	46 668 014	39 611 598

¹⁾ W tym kwota zapłacona przez Alior Bank za nabycie akcji Banku BPH w wyniku realizacji wezwania oraz przymusowego wykupu pozostałych akcji Banku BPH. Szczegółowe informacje o transakcji nabycia Banku BPH zaprezentowano w punkcie 24.3.

Kapitały i zobowiązania	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015
Kapitały			
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej			
Kapitał podstawowy	1 292 577	1 292 577	727 075
Pozostałe kapitały	4 342 304	4 352 990	2 479 793
Niepodzielony wynik	(145 644) ¹⁾	(243 401) ¹⁾	(114 769) ¹⁾
Udziały niekontrolujące	1 139	1 139	1 240
Kapitały, razem	5 490 376 ¹⁾	5 403 305 ¹⁾	3 093 339 ¹⁾
Zobowiązania			
Rezerwy na świadczenia pracownicze	15 188	15 235	26 269
Inne rezerwy	10 807	10 283	8 731
Zobowiązania finansowe	39 991 583	40 471 052	35 921 048
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	25 704	18 787	21 776
Inne zobowiązania	682 445	749 352	540 435
Zobowiązania, razem	40 725 727	41 264 709	36 518 259
Kapitały i zobowiązania, razem	46 216 103	46 668 014	39 611 598

¹⁾ W tym efekt korekty z tytułu wyceny pozycji bilansowych do wartości godziwej na moment objęcia konsolidacją i ich dalszej wyceny oraz amortyzacji wartości niematerialnych zidentyfikowanych w transakcji przejęcia Alior Banku.

Ze względu na objęcie kontroli nad Alior Bankiem i objęcie go konsolidacją od 18 grudnia 2015 roku, w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów oraz skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych nie ujęto danych za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 roku.

Rachunek zysków i strat	1 stycznia - 30 września 2016
Przychody z tytułu prowizji i opłat	410 594
Przychody netto z inwestycji	2 082 177
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(518 517)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	59 523
Pozostałe przychody operacyjne	64 639
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(171 014)
Koszty odsetkowe	(512 780)
Koszty administracyjne ¹⁾	(757 735)
Pozostałe koszty operacyjne ²⁾	(280 016)
Zysk z działalności operacyjnej ^{1) 2)}	376 871
Zysk brutto ^{1) 2)}	376 871
Podatek dochodowy	(94 670)
Zysk netto ^{1) 2)}	282 201

¹⁾ W tym 7 552 tys. zł z tytułu rozliczenia zobowiązania z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu nieruchomości rozpoznanego w wyniku transakcji przejęcia Alior Banku.

²⁾ W tym 34 185 tys. zł kosztów z tytułu amortyzacji wartości niematerialnych (relacji z klientami posiadającymi rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe) nabytych w transakcji przejęcia Alior Banku.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	1 stycznia - 30 września 2016
Zysk netto	282 201
Inne całkowite dochody – podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat	(29 073)
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	(11 467)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych netto	(17 622)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek podporządkowanych	16
Dochody całkowite netto, razem	253 128

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2016
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(261 045)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(2 756 801)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	2 707 179
Przepływy pieniężne netto, razem	(310 667)

W 2016 roku Alior Bank nie wypłacił dywidendy.

W tabeli poniżej zaprezentowano dodatkowo rachunek zysków i strat Grupy PZU bez uwzględnienia Alior Banku jako jednostki zależnej, objętej konsolidacją.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat – bez uwzględnienia konsolidacji Alior Banku	1 stycznia - 30 września 2016
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	14 706 299
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	(206 402)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	14 499 897
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	(715 640)
Składki zarobione netto	13 784 257
Przychody z tytułu prowizji i opłat	164 913
Przychody netto z inwestycji	969 427
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	74 128
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	36 168
Pozostałe przychody operacyjne	587 794
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(9 837 878)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	66 582
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(9 771 296)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(21 832)
Koszty odsetkowe	(62 075)
Koszty akwizycji	(1 914 853)
Koszty administracyjne	(1 126 376)
Pozostałe koszty operacyjne	(1 137 184)
Zysk z działalności operacyjnej	1 583 071
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności	(2 033)
Zysk brutto	1 581 038
Podatek dochodowy	(355 215)
Zysk netto	1 225 823

1.4 Zmiany zakresu konsolidacji i struktury Grupy PZU

1.4.1. Transakcje połączenia jednostek gospodarczych

Rozliczenie transakcji połączenia jednostek gospodarczych przeprowadzane jest metodą przejęcia, zgodnie z MSSF 3 – „Połączenia jednostek”. Jego zastosowanie wymaga m. in. zidentyfikowania jednostki przejmującej, ustalenia dnia przejęcia, ujęcia i wyceny możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów, przejętych zobowiązań wycenionych w wartości godziwej na dzień przejęcia oraz wszelkich udziałów niekontrolujących w jednostce przejmowanej oraz ujęcia i wyceny wartości firmy.

Szczegółowe zasady rachunkowości dotyczące rozliczania transakcji przejęcia zaprezentowano w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

1.4.1.1. Nabycie akcji Alior Banku

Na podstawie podpisanej 30 maja 2015 roku przedwstępnej umowy sprzedaży akcji Alior Banku, PZU nabył 17 818 473 akcje Alior Banku od Alior Lux S.à.r.l. & Co. S.C.A („Sprzedający 1”) oraz 500 000 akcji Alior Banku od Alior Polska sp. z o.o. („Sprzedający 2”), tj. łącznie 18 318 473 akcje stanowiące około 25,19% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku.

Cena za jedną akcję wyniosła 89,25 zł, a łączna cena za nabywane akcje 1 634 924 tys. zł.

12 października 2015 roku nastąpiło rozliczenie nabycia pierwszej, 18 grudnia 2015 roku – drugiej, a 11 marca 2016 roku trzeciej transzy akcji Alior Banku. W okresie od 12 października 2015 roku do 18 grudnia 2015 roku Grupa PZU nie sprawowała kontroli nad Alior Bankiem lecz wywierała znaczący wpływ, w rezultacie czego był on w tym okresie uznawany za jednostkę stowarzyszoną. W wyniku nabycia drugiej transzy Grupa PZU objęła kontrolę nad Alior Bankiem, w związku z czym od 18 grudnia 2015 roku został on objęty konsolidacją. Konsolidacją objęto także jednostki zależne od Alior Banku: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers TFI SA, New Commerce Services sp. z o.o.

W wyniku nabycia trzech transz PZU posiadał bezpośrednio 18 318 473 akcje Alior Banku stanowiące 25,19% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku. Dodatkowo pośrednio, poprzez PZU Życie oraz kontrolowane fundusze inwestycyjne, PZU posiada 4,03% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku.

Ostateczne rozliczenie nabycia akcji Alior Banku

Rozliczenie nabycia akcji Alior Banku na dzień objęcia kontroli przeprowadzono na podstawie danych sporządzonych na 31 grudnia 2015 roku. Nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy 18 grudnia 2015 roku (dzień objęcia kontroli) a 31 grudnia 2015 roku.

Skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe zawiera ostateczną wartość godziwą nabytych aktywów i zobowiązań (w szczególności portfela kredytowego).

W trakcie kalkulacji wartości firmy zaktualizowano wartości księgowe aktywów i zobowiązań Alior Banku do wartości godziwej oraz zidentyfikowano wartości niematerialne oraz zobowiązania, niewykazywane do tej pory przez Alior Bank:

- znak towarowy;
- relacje z klientami;
- zobowiązania z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu nieruchomości.

Sposób ustalenia wartości godziwej znaku towarowego i relacji z klientami przedstawiono w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za 2015 rok.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Wycenę portfela kredytowego do wartości godziwej przeprowadzono metodą dochodową polegającą na dyskontowaniu przyszłych przepływów pieniężnych z wycenianego składnika kredytów.

Portfel klientów indywidualnych

Na potrzeby wyceny portfel klientów indywidualnych podzielono na trzy grupy produktowe – kredyty hipoteczne, pożyczki i pozostałe kredyty.

Kredyty pracujące – klienci indywidualni

Dla kredytów pracujących wartość bieżącą przepływów pieniężnych określono jako sumę kontraktowych rat kapitałowych i odsetkowych (zgodnie z kontraktowymi stopami marżowymi i niezapadłą częścią kapitału) z uwzględnieniem wskaźnika nadpłat, zdyskontowaną uśrednioną bazową stopą referencyjną, powiększoną o marżę efektywnej stopy procentowej na nowo udzielanych kredytach.

Jako uśrednioną referencyjną stopę bazową (WIBOR, LIBOR) przyjęto średnią obliczoną na bazie dziennej dla odpowiednich indeksów za okres trzech miesięcy poprzedzający dzień, na który dokonano rozliczenia nabycia Alior Banku.

Jako referencyjne efektywne stopy procentowe, zastosowane do dyskontowania harmonogramowych przepływów przyjęto średnie wartości ważone niezapadłym kapitałem dla nowej sprzedaży z I kwartału 2016 roku (który uznano za najrzetelniej odzwierciedlający oferowane przez Alior Bank warunki sprzedaży na 31 grudnia 2015 roku). Efektywne stopy procentowe wyznaczono w podziale na walutę, grupę produktową i *scoring* klientów.

W celu uwzględnienia w modelu przedpłat rat kredytowych dokonywanych przez klientów wykorzystano model ekonomicznych okresów życia. Wskaźnik przedpłat uwzględniano jedynie w przypadku pożyczek oraz kredytów hipotecznych, uznając że w pozostałych produktach jest to zjawisko nieistotne.

Kredyty pracujące – klienci biznesowi

Założenia stosowane do wyceny portfela klientów biznesowych były analogiczne, jak dla klientów indywidualnych z poniższymi wyjątkami:

- przy wyznaczaniu referencyjnych efektywnych stóp procentowych zamiast *scoringu* klientów uwzględniano wielkość przedsiębiorstwa;
- nie uwzględniano wskaźnika przedpłat, uznając to za nieistotne.

Dla próby największych klientów pod względem wartości całkowitej niezapadłego kapitału przeprowadzono indywidualną analizę warunków cenowych ustalonych w zawartych umowach oraz warunków cenowych, które zostałyby zaoferowane tym samym klientom na 31 grudnia 2015 roku. Ze względu na dużą zależność marży oferowanej klientom biznesowym od ratingu klienta przeprowadzono dodatkową analizę obejmującą zmiany ratingów od momentu udzielenia kredytu do 31 grudnia 2015 roku. Na jej podstawie stwierdzono, że dla kluczowych klientów biznesowych nie nastąpiły istotne zmiany oceny ratingów. Biorąc pod uwagę sytuację finansową i ekonomiczną klientów na 31 grudnia 2015 roku oraz panujące wówczas warunki rynkowe stwierdzono, że warunki cenowe oferowanych produktów nie różniłyby się istotnie od warunków cenowych ustalonych w zawartych umowach.

Poza indywidualną oceną największych klientów przeprowadzono analizę efektywnych stóp procentowych dla całego portfela klientów biznesowych. Analiza wskazała, że marże stosowane dla tego portfela są stabilne i średnie marże całego portfela według stanu na 31 grudnia 2015 roku nie odbiegają od marż osiągniętych na nowej sprzedaży w I kwartale 2016 roku.

W efekcie analiz określono, że wartość godziwa portfela kredytów oferowanych klientom biznesowym nie odbiega istotnie od wartości bilansowej wykazywanej w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Alior Banku.

Kredyty bez określonych harmonogramów spłat

Dla kredytów bez określonych harmonogramów spłat oraz kredytów, dla których nie wyznaczono stopy referencyjnej (ze względu na brak sprzedaży porównywalnych produktów w I kwartale 2016 roku) przyjęto, że wartość godziwa jest równa ich wartości bilansowej.

Kredyty niepracujące

Na podstawie analiz cen sprzedaży portfeli kredytów niepracujących stwierdzono, że wartości tych portfeli wynikające z modeli stosowanych przez Alior Bank nie odbiegają istotnie od wartości rynkowych, co potwierdzono poprzez weryfikację *backtesting'u* modeli *scoringowych* oraz analizę LGD i portfela dostępnego do sprzedaży na 31 grudnia 2015 roku. W efekcie przyjęto, że wartość godziwa tych kredytów jest równa ich wartości bilansowej.

Zobowiązania z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu

W celu określenia wartości godziwej zobowiązania z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu nieruchomości dokonano analizy standardowych stawek rynkowych najmu w poszczególnych lokalizacjach. Następnie porównano te stawki z kwotami wynikającymi z zawartych umów najmu na moment ustalenia wartości godziwej. Ze względu na dużą liczbę umów analizę przeprowadzono na próbcie umów, zawartych w różnych latach. Różnice otrzymane na przebadanej próbie ekstrapolowano następnie na cały portfel umów zawartych w danym roku. Przy ustaleniu wartości godziwej nie zakładano renegotjacji lub zerwania umów najmu przed określonym w umowie terminem (w szczególności dla umów, gdzie umowna stawka czynszu odbiegała od oszacowanej stawki rynkowej). Na podstawie najmowanej powierzchni, lokalizacji nieruchomości, okresu trwania najmu oraz różnicy między stawką rynkową a stawką faktycznie płaconą określono przepływy pieniężne wraz z momentem ich wystąpienia w okresie projekcji. Tak określone przepływy zdyskontowano na dzień wyceny stopą wolną od ryzyka. Wartość zdyskontowanych przepływów pieniężnych stanowi wartość godziwą zobowiązania na moment wyceny.

Poniżej zaprezentowano ostateczne rozliczenie transakcji na podstawie wartości godziwej nabytych aktywów i zobowiązań.

Wartość godziwa przyjętych aktywów i zobowiązań na moment objęcia kontroli	Rozliczenie prowizoryczne (w tys. zł)	Korekta	Rozliczenie ostateczne (w tys. zł)
Wartości niematerialne	281 706	-	281 706
Rzeczowe aktywa trwałe	228 955	-	228 955
Aktywa finansowe	35 844 054	(77 264) ¹⁾	35 766 790
Pozostałe należności	484 862	-	484 862
Środki pieniężne	2 089 579	-	2 089 579
Inne aktywa	439 450	20 256 ²⁾	459 706
Zidentyfikowane w trakcie przejęcia nowe wartości niematerialne, w tym:	300 000	-	300 000
- znak towarowy	100 000	-	100 000
- relacje z klientami	200 000	-	200 000
Aktywa łącznie	39 668 606	(57 008)	39 611 598
Zobowiązania finansowe	35 921 048	-	35 921 048
Pozostałe zobowiązania	567 863	29 348	597 211
- w tym zobowiązanie z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu nieruchomości	-	29 348	29 348
Udziały niekontrolujące	1 240	-	1 240
Wartość godziwa nabytych aktywów netto	3 178 455	(86 356)	3 092 099

¹⁾ Kwota korekty wynika z ostatecznego ustalenia wartości godziwej portfela należności kredytowych Alior Banku.

²⁾ Kwota korekty wynika z ustalenia wartości aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczącego wyceny należności kredytowych oraz rozpoznanego zobowiązania z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu.

Kalkulacja wartości firmy	Rozliczenie prowilozyczne (w tys. zł)	Korekta	Rozliczenie ostateczne (w tys. zł)
Przekazana zapłata (II i III transza) – środki pieniężne	988 316	-	988 316
Wartość udziałów niekontrolujących (70,78% udziału w wartości godziwej aktywów netto Alior Banku)	2 249 609	(61 120)	2 188 489
Wartość godziwa akcji posiadanych na moment objęcia kontroli	661 099	-	661 099
Wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto Alior Banku	(3 178 455)	86 356	(3 092 099)
Wartość firmy	720 569	25 236	745 805

Wartość firmy nie będzie pomniejszała dochodu do opodatkowania.

1.4.1.2. Nabycie udziałów Centrum Medycznego Cordis sp. z o.o.

1 lutego 2016 roku PZU Zdrowie SA nabyło 7 312 udziałów spółki CM Cordis sp. z o.o. stanowiących 100% kapitału zakładowego CM Cordis sp. z o.o. i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 50 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 1 lutego 2016 roku CM Cordis sp. z o.o. objęto konsolidacją.

1.4.1.3. Przejęcia SKOK przez Alior Bank

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku Alior Bank dokonał przejęcia dwóch SKOK. Z dniem przejęcia Alior Bank wszedł we wszystkie prawa i obowiązki przejmowanych kas (na podstawie art. 74c ust. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych).

Przejęcia nie wiązały się z przekazaniem zapłaty przez Alior Bank. Proces ten przebiegał przy wsparciu finansowym udzielonym przez BFG na podstawie art. 20g Ustawy o BFG. Alior Bank otrzyma od BFG wsparcie w formie dotacji na pokrycie różnicy pomiędzy wartością przejmowanych praw majątkowych a zobowiązań z tytułu środków gwarantowanych na rachunkach deponentów. Wstępnie oszacowaną wartość dotacji wykazano w pozycji „Inne aktywa”.

Przejęcie Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Stefana Kard. Wyszyńskiego

26 stycznia 2016 roku KNF podjęła decyzję o przejęciu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Stefana Kard. Wyszyńskiego („SKOK Wyszyńskiego”) przez Alior Bank. 27 stycznia 2016 roku Alior Bank objął zarząd majątkiem SKOK Wyszyńskiego, a od 1 marca 2016 roku przejął SKOK Wyszyńskiego.

Rozliczenie nabycia SKOK Wyszyńskiego

Wartość godziwa przejętych aktywów i zobowiązań na moment objęcia kontroli	(w tys. zł)
Aktywa finansowe	111 515
Inne aktywa	1 617
Aktywa łącznie	113 132
Zobowiązania wobec klientów gwarantowane przez BFG	164 385
Pozostałe zobowiązania	2 747
Wartość godziwa nabytych aktywów netto	(54 000)

Kalkulacja wartości firmy	(w tys. zł)
Cena zapłacona	-
Wartość godziwa nabytych aktywów netto	(54 000)
Szacowana dotacja z BFG	52 534
Wartość firmy	1 466

W części nie objętej dotacją BFG (głównie zobowiązania handlowe) wygenerowana została wartość firmy, którą odpisano jednorazowo w koszty.

Przejęcie Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w Knurowie

26 kwietnia 2016 roku KNF podjęła decyzję o przejęciu Powszechnej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w Knurowie („Powszechna SKOK”) przez Alior Bank. Z dniem 27 kwietnia 2016 roku zarząd majątkiem Powszechnej SKOK objął Alior Bank. 1 czerwca 2016 roku Powszechna SKOK została przejęta przez Alior Bank, jako bank przejmujący.

Rozliczenie nabycia Powszechnej SKOK

Wartość godziwa przyjętych aktywów i zobowiązań na moment objęcia kontroli	(w tys. zł)
Aktywa finansowe	24 825
Inne aktywa	505
Aktywa łącznie	25 330
Zobowiązania wobec klientów gwarantowane przez BFG	35 507
Pozostałe zobowiązania	5 943
Wartość godziwa nabytych aktywów netto	(16 120)

Kalkulacja wartości firmy	(w tys. zł)
Cena zapłacona	-
Wartość godziwa nabytych aktywów netto	(16 120)
Szacowana dotacja z BFG	9 310
Wartość firmy	6 810

W części nie objętej dotacją BFG (głównie zobowiązania handlowe) wygenerowana została wartość firmy, którą odpisano jednorazowo w koszty.

1.4.2. Zmiany w zakresie konsolidowanych funduszy inwestycyjnych

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku objęto konsolidacją nowo utworzone fundusze PZU FIO Globalny Obligacji Korporacyjnych (od 30 maja 2016 roku) oraz PZU Telekomunikacja Media Technologia (od 7 września 2016 roku).

Z uwagi na uzyskanie kontroli nad funduszem PZU FIZ Forte, objęto go konsolidacją od 1 lipca 2016 roku.

Z uwagi na utratę kontroli nad funduszami PZU Akcji Rynków Wschodzących oraz PZU FIZ Akcji Focus, od 1 lipca 2016 roku zaprzestano ich konsolidacji.

1.4.3. Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne SA

9 czerwca 2016 roku nastąpiło wykreślenie Międzyzakładowego Pracowniczego Towarzystwa Emerytalnego SA z Krajowego Rejestru Sądowego.

1.4.4. Sprzedaż Armatury Tower sp. z o.o.

16 czerwca 2016 roku Armatura Kraków sprzedała całość udziałów w Armaturze Tower sp. o.o., stanowiącej wspólne przedsięwzięcie. Stratę ze sprzedaży Armatury Tower sp. z o.o. w kwocie 8 tys. zł. wykazano w pozycji „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

1.4.5. Połączenia jednostek pod wspólną kontrolą

13 maja 2016 roku Walne Zgromadzenie PZU Zdrowie SA podjęło uchwałę o połączeniu PZU Zdrowie SA (jednostka przejmująca) i Nasze-Zdrowie sp. z o.o. (jednostka przejmowana), której PZU Zdrowie SA było jedynym udziałowcem. Przejęcie nastąpiło poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą. 30 czerwca 2016 roku połączenie zarejestrowano w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Transakcja nie miała wpływu na skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

1.5 Podwyższenie kapitału zakładowego Alior Banku

Na podstawie uchwały nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Alior Banku (jednostki zależnej od PZU) z 5 maja 2016 roku w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego poprzez emisję akcji serii I w ramach subskrypcji zamkniętej przeprowadzonej w drodze oferty publicznej, ustalenia 23 maja 2016 roku jako dnia prawa poboru akcji serii I, przekazania Radzie Nadzorczej Alior Banku kompetencji do wyrażenia zgody na zawarcie umowy o subemisję, dematerializacji oraz ubiegania się o dopuszczenie praw poboru, praw do akcji oraz akcji serii I do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW oraz zmiany statutu, a także upoważnienia Rady Nadzorczej Alior Banku do ustalenia tekstu jednolitego statutu, nastąpiło podwyższenie kapitału zakładowego Alior Banku o 56 550 249 akcji zwykłych na okaziciela serii I o wartości nominalnej 10 zł każda i cenie emisyjnej 38,90 zł. 24 czerwca 2016 roku nastąpiła rejestracja akcji w Krajowym Rejestrze Sądowym, a 27 czerwca 2016 roku przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych.

Grupa PZU objęła 16 525 801 akcji, stanowiących 29,22% akcji nowej emisji (proporcjonalnie do dotychczas posiadanego udziału). W efekcie udział Grupy PZU w kapitale zakładowym i głosach na Walnym Zgromadzeniu Alior Banku nie uległ zmianie.

2. Struktura akcjonariatu

Według stanu na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego struktura akcjonariatu PZU z uwzględnieniem akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU przedstawiała się następująco:

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na Walnym Zgromadzeniu	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu
1	Skarb Państwa	295 217 300 ¹⁾	34,1875%
2	Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK	43 176 660 ¹⁾	5,0000%
3	Pozostali akcjonariusze	525 129 040	60,8125%
Razem		863 523 000	100,00%

¹⁾ Na podstawie raportu bieżącego nr 35/2016 dotyczącego wykazu akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% liczby głosów na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu PZU, które rozpoczęło się 30 czerwca 2016 roku i było kontynuowane 1 lipca 2016 roku.

2.1 Wskazanie zmian w strukturze własności znacznych pakietów akcji emitenta

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego nie nastąpiły znaczące zmiany w strukturze własności akcji PZU.

2.2 Jednostka dominująca wobec PZU najwyższego szczebla

Na 30 września 2016 roku Skarb Państwa posiadał 34,1875% akcji PZU, uprawniających do wykonywania 34,1875% głosów na Walnym Zgromadzeniu. Nie występowała zatem jednostka dominująca wyższego szczebla w stosunku do PZU sporządzająca skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

2.3 Akcje lub uprawnienia do nich posiadane przez osoby zarządzające i nadzorujące PZU

Zarówno na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego, jak i na dzień przekazania raportu rocznego za 2015 rok (tj. 15 marca 2016 roku) żaden z członków Zarządu, Rady Nadzorczej lub Dyrektorów Grupy nie posiadał akcji PZU lub uprawnień do nich.

3. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy PZU

3.1 Skład Zarządu jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2016 roku w skład Zarządu PZU wchodził:

- Dariusz Krzewina – p. o. Prezesa Zarządu PZU;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu PZU;
- Rafał Grodzicki – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu PZU.

19 stycznia 2016 roku Tomasz Tarkowski oraz Rafał Grodzicki złożyli rezygnację z pełnienia funkcji Członków Zarządu PZU z dniem 19 stycznia 2016 roku.

19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU powołała w skład Zarządu PZU Michała Krupińskiego, Rogera Hodgkiss, Beatę Kozłowską-Chyłę, Roberta Pietryszyna oraz Pawła Surówkę.

18 marca 2016 roku Przemysław Dąbrowski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU z dniem 18 marca 2016 roku.

19 marca 2016 roku Paweł Surówka złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU z dniem 19 marca 2016 roku.

19 marca 2016 roku Rada Nadzorcza PZU powołała z dniem 22 marca 2016 roku w skład Zarządu PZU Sebastiana Klimka i Macieja Rapkiewicza powierzając im funkcję Członka Zarządu PZU.

13 maja 2016 roku Robert Pietryszyn złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU z dniem 13 maja 2016 roku.

13 maja 2016 roku Rada Nadzorcza PZU powołała z dniem 14 maja 2016 roku w skład Zarządu PZU Andrzeja Jaworskiego, powierzając mu funkcję Członka Zarządu PZU.

Powołania następują na okres wspólnej kadencji, która rozpoczęła się 1 lipca 2015 roku i która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe. Pierwszym pełnym rokiem obrotowym kadencji jest rok 2016.

23 czerwca 2016 roku Dariusz Krzewina złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU z dniem 23 czerwca 2016 roku.

30 sierpnia 2016 roku Sebastian Klimek złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU z dniem 30 sierpnia 2016 roku.

14 października 2016 roku Beata Kozłowska-Chyła złożyła rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU z dniem 17 października 2016 roku.

14 października 2016 roku Rada Nadzorcza PZU powołała z dniem 14 października 2016 roku w skład Zarządu PZU Tomasza Kulika, powierzając mu funkcję Członka Zarządu PZU.

Od 17 października 2016 roku do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w skład Zarządu PZU wchodził:

- Michał Krupiński – Prezes Zarządu PZU;
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu PZU;
- Andrzej Jaworski – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Kulik – Członek Zarządu PZU;
- Maciej Rapkiewicz – Członek Zarządu PZU.

3.2 Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2016 roku w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Zbigniew Cwiąkański – Przewodniczący Rady;
- Paweł Kaczmarek – Wiceprzewodniczący Rady;
- Dariusz Filar – Sekretarz Rady;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Rady;
- Dariusz Kacprzyk – Członek Rady;
- Jakub Karnowski – Członek Rady;
- Aleksandra Magaczewska – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Maciej Piotrowski – Członek Rady.

7 stycznia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PZU („NWZ PZU”) odwołało ze składu Rady Nadzorczej PZU Zbigniewa Cwiąkańskiego, Zbigniewa Derdziuka, Macieja Piotrowskiego, Dariusza Kacprzyka, Jakuba Karnowskiego, Aleksandrę Magaczewską oraz Dariusza Filara.

Tego samego dnia NWZ PZU powołało w skład Rady Nadzorczej: Marcina Chludzińskiego, Marcina Gargasa, Eligiusza Krześniaka, Jerzego Paluchniaka, Piotra Paszkę, Radosława Potrzeszcza, Macieja Zaborowskiego. Uchwały o odwołaniu i powołaniu członków Rady Nadzorczej weszły w życie z dniem podjęcia.

1 lipca 2016 roku Jerzy Paluchniak złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej PZU z dniem 1 lipca 2016 roku.

1 lipca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU („ZWZ PZU”) powołało z dniem 2 lipca 2016 roku w skład Rady Nadzorczej PZU Piotra Walkowiaka.

7 lipca 2016 roku Minister Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej działając na podstawie §20 ust. 7 Statutu PZU powołał na Członka Rady Nadzorczej PZU Jerzego Paluchniaka.

4 sierpnia 2016 roku Piotr Walkowiak złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej PZU z dniem 4 sierpnia 2016 roku.

Od 4 sierpnia 2016 roku do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Paweł Kaczmarek – Przewodniczący Rady;
- Marcin Gargas – Wiceprzewodniczący Rady;
- Maciej Zaborowski – Sekretarz Rady;
- Marcin Chludziński – Członek Rady;

- Eligiusz Krześniak – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Jerzy Paluchniak – Członek Rady;
- Piotr Paszko – Członek Rady;
- Radosław Potrzyszcz – Członek Rady.

3.3 Dyrektorzy Grupy PZU

Oprócz Członków Zarządu kluczowym personelem kierowniczym w Grupie PZU są także Dyrektorzy Grupy PZU, którzy wchodzi także w skład Zarządu PZU Życie.

Od 1 stycznia 2016 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Tobiasz Bury;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka.

Z dniem 29 stycznia 2016 roku ze stanowiska Dyrektora Grupy PZU odwołano Tobiasza Burego oraz Przemysława Henschke a powołano Tomasza Karusewicza. Od 15 lutego 2016 roku na stanowisko Dyrektora Grupy PZU powołano Romana Pałaca, a od 25 marca 2016 roku Aleksandrę Agatowską.

2 września 2016 roku na stanowisko Dyrektora Grupy PZU powołano Bartłomieja Litwińczuka.

25 października 2016 roku, z dniem 1 listopada 2016 roku na stanowisko Dyrektora Grupy powołano Pawła Surówkę.

Od 1 listopada 2016 roku do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Aleksandra Agatowska;
- Tomasz Karusewicz;
- Bartłomiej Litwińczuk;
- Sławomir Niemierka;
- Roman Pałac;
- Paweł Surówka.

4. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Szczegółowe zasady (polityka) rachunkowości zaprezentowano w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, podpisanym przez Zarząd PZU 14 marca 2016 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Relacje inwestorskie”.

Zasady rachunkowości zastosowane do sporządzenia skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego są spójne z zasadami, które zastosowano przy sporządzeniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Jednostki Grupy PZU prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie ze standardami rachunkowości przyjętymi w kraju siedziby danej jednostki:

- w Polsce – wg PSR, z wyjątkiem Grupy Kapitałowej Alior Banku, Grupy Kapitałowej Armatura oraz CM Medica, prowadzących księgi wg MSSF;
- za granicą – wg MSSF.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty wprowadzone w celu doprowadzenia danych finansowych wszystkich jednostek do zgodności z MSSF.

4.1 Nabycia jednostek zależnych

Nabycia jednostek zależnych przez Grupę PZU rozlicza się metodą nabycia. W przypadku każdego nabycia jednostki ustalana jest jednostka przejmująca oraz dzień przejęcia, którym jest dzień objęcia kontroli nad nabywaną jednostką. W dniu przejęcia ujmuje się, osobno od wartości firmy, możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa, przejęte zobowiązania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w nabytej jednostce.

W dniu przejęcia możliwe do zidentyfikowania aktywa i przejęte zobowiązania wycenia się w wartości godziwej.

4.2 Zmiany zasad rachunkowości, szacunków, błędy lat poprzednich

4.2.1. Zmiany w stosowanych MSSF

4.2.1.1. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wchodzące w życie od 1 stycznia 2016 roku

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
Zmiana do MSR 16 i MSR 41 – Rośliny produkcyjne	1 stycznia 2016	2113/2015	Zmiana wprowadza definicję aktywów produkcyjnych i usuwa je z zakresu stosowania MSR 41 przenosząc je do MSR 16, co skutkuje zmianą metody wyceny. Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSSF 11 – Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności	1 stycznia 2016	2173/2015	Zmiana precyzuje, że nabywcy udziałów we wspólnych operacjach powinni stosować wszystkie zasady dotyczące rachunkowości przejść wynikające z MSSF 3 i innych MSSF, które nie stoją w sprzeczności z MSSF 11 oraz ujawniać informacje wymagane w tych standardach. Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSR 16 i MSR 38 – wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji	1 stycznia 2016	2231/2015	Zmiana precyzuje, że przyjęcie metod amortyzacji opartych na przychodach generowanych przez aktywa nie jest właściwe. Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSSF 2012-2014	1 stycznia 2016	2343/2015	Zmiany do MSSF 5 – dodanie wskazówek dotyczących reklasyfikacji aktywów z przeznaczonych do sprzedaży do przeznaczonych do dystrybucji do właścicieli i odwrotnie oraz przypadków zaprzestania klasyfikacji aktywów przeznaczonych do dystrybucji do właścicieli. Zmiany do MSSF 7 – dodanie wskazówek dotyczących ujawnień związanych z umowami obsługi aktywów oraz wyjaśnień zastosowania zmian do MSSF 7 dotyczących kompensat w skróconych śródrocznych sprawozdaniach finansowych. Zmiana do MSR 19 – wyjaśnienie, że obligacje korporacyjne wysokiej jakości wykorzystywane w szacowaniu stopy dyskontowej używanej w kalkulacji świadczeń po okresie zatrudnienia powinny być denominowane w tej samej walucie, w której będą wypłacane świadczenia (a zatem aktywność rynku na te obligacje powinna być oceniana na poziomie waluty). Zmiany do MSR 34 – uszczegółowienie pojęć. Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSR 1 – Inicjatywa dotycząca ujawnień	1 stycznia 2016	2406/2015	Dodanie wymogów dotyczących uporządkowanego układu sprawozdania finansowego, wprowadzenie wymogu uzgadniania się sum pośrednich zawartych w rachunku zysków i strat i sprawozdaniu z całkowitych dochodów oraz w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, dodatkowo dodanie wskazówek dotyczących istotności, szczegółowości prezentacji i zasad rachunkowości. Zmiana skutkowała niewielkimi modyfikacjami w układzie podstawowych tabel skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy PZU.
Zmiana do MSR 27 – metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym	1 stycznia 2016	2441/2015	Zmiana zezwala jednostkom na stosowanie metody praw własności do wyceny inwestycji w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia w jednostkowych sprawozdaniach finansowych. Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28 – Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie zwolnienia z konsolidacji	1 stycznia 2016	257/2016	MSSF 10 - Dodanie dodatkowych wskazówek nakazujących jednostkom inwestycyjnym obowiązkową konsolidację zależnych jednostek nieinwestycyjnych świadczących usługi związane z inwestycjami; dodanie wskazówek dotyczących braku obowiązku sporządzania sprawozdań skonsolidowanych przez jednostki dominujące niższego szczebla zależne od jednostek inwestycyjnych. MSR 28 – dodanie wskazówek dotyczących zastosowania wyceny metodą praw własności przez inwestora niebędącego jednostką inwestycyjną w odniesieniu do stowarzyszonej jednostki inwestycyjnej lub joint-venture. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.

4.2.1.2. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wydane, jeszcze nieobowiązujące

Następujące standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wydano, ale jeszcze nie obowiązują:

- Zatwierdzone przez Komisję Europejską

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
MSSF 15 – Przychody z tytułu umów z klientami	1 stycznia 2018	295/2016	MSSF 15 określa, w jaki sposób i kiedy ujmuje się przychody, jak i wymaga dostarczenia bardziej szczegółowych ujawnień. Standard zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” oraz wiele interpretacji związanych z ujmowaniem przychodów. Standard ma zastosowanie do prawie wszystkich umów z klientami (główne wyjątki dotyczą umów leasingowych, instrumentów finansowych oraz umów ubezpieczeniowych). Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transfer towarów lub usług na rzecz klientów oraz w takiej kwocie, która odzwierciedla wysokość wynagrodzenia (tj. płatność), do którego spółka spodziewa się uzyskać prawo w zamian za towary lub usługi. Standard dostarcza również wytycznych ujmowania transakcji, które nie były szczegółowo regulowane przez dotychczasowe standardy (np. przychody z usług czy modyfikacja umów), jak i obszerniejsze wyjaśnienia na temat ujmowania umów wieloelementowych. Z uwagi na odległy termin wejścia w życie oraz brak zastosowania w odniesieniu do ubezpieczeniowych podmiotów Grupy PZU nie oszacowano potencjalnego wpływu zastosowania nowego standardu na całkowite dochody i kapitały własne.

- Niezatwierdzone przez Komisję Europejską:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
<p>MSSF 9 - Instrumenty finansowe</p> <p>Zmiany do MSSF 4 – Zastosowanie MSSF 9 Instrumenty Finansowe łącznie z MSSF 4 Kontrakty Ubezpieczeniowe</p>	<p>24 lipca 2014</p> <p>12 września 2016</p>	<p>1 stycznia 2018</p>	<p>Standard zastępuje MSR 39 i określa wymogi w zakresie ujmowania i wyceny, utraty wartości, zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń.</p> <p>Standard wprowadza nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych, która uzależniona jest od charakterystyki przepływów pieniężnych oraz modelu biznesowego związanych z danymi aktywami. Standard ujednocila także model utraty wartości w stosunku do wszystkich instrumentów finansowych. Nowy model oczekiwanej straty z tytułu utraty wartości wymaga szybszego uznawania oczekiwanych strat kredytowych.</p> <p>Standard wprowadza zreformowany model rachunkowości zabezpieczeń, z rozszerzonymi wymaganiami ujawnień o działalności zarządzania ryzykiem.</p> <p>Zgodnie ze zmianami do MSSF 4 wydanymi przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 12 września 2016 roku zakłady ubezpieczeń mają możliwość odroczenia wdrożenia MSSF 9 do momentu wejścia w życie MSSF 4 Faza II, dotyczącego kontraktów ubezpieczeniowych, jednak nie później niż do 1 stycznia 2021 roku. Ma to na celu wyeliminowanie z rachunku zysków i strat istotnych zmienności wynikających z szybszego zastosowania zmian w wycenie aktywów finansowych w porównaniu do adekwatnych zmian w wycenie kontraktów ubezpieczeniowych.</p> <p>W przypadku grup kapitałowych prowadzących zarówno działalność ubezpieczeniową, jak i bankową – Rada dopuściła (na okres przejściowy pomiędzy 1 stycznia 2018 roku a datą wejścia w życie nowego MSSF 4) możliwość stosowania MSR 39 do wyceny wszystkich aktywów finansowych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w przypadku gdy działalność ubezpieczeniowa jest dominująca (co najmniej 80% lub 90% zobowiązań grupy kapitałowej stanowią zobowiązania ubezpieczeniowe, włączając w to zobowiązania wynikające z kontraktów inwestycyjnych). W przypadku gdy działalność ubezpieczeniowa nie jest dominująca możliwe jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> zastosowanie podejścia nakładkowego (ang. <i>overlay approach</i>) – wydzielenie z rachunku wyników różnicy w wycenie aktywów finansowych związanych z działalnością ubezpieczeniową według MSSF 9 i według MSR 39 i zaprezentowanie jej w innych całkowitych dochodach; pełne zastosowanie MSSF 9. <p>MSSF 9 daje możliwość jego ponownego zastosowania (w odniesieniu do klasyfikacji instrumentów) w momencie wdrażania MSSF4 Faza II (głównie dla usunięcia powstających niedopasowań pomiędzy aktywami i zobowiązaniami).</p> <p>Po objęciu Alior Banku konsolidacją – Grupa PZU nie spełnia kryterium umożliwiającego odroczenie wdrożenia MSSF 9, konieczne więc będzie zastosowanie MSSF 9 od 1 stycznia 2018 roku. Obecnie prowadzone są prace mające na celu zastosowanie MSSF 9 w Grupie PZU, w tym dotyczące szacowania możliwego wpływu na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
MSSF 14 – Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	30 stycznia 2014	1 stycznia 2016 ¹⁾	<p>Umożliwienie podmiotom stosującym MSSF po raz pierwszy, a które obecnie ujmują odroczone salda z działalności regulowanej zgodnie z ich poprzednimi, ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości, kontynuację ujmowania tych sald po przejściu na MSSF.</p> <p>Zmiana nie dotyczy Grupy PZU.</p>
Wyjaśnienia do MSSF 15 – przychody z tytułu umów z klientami	12 kwietnia 2016	1 stycznia 2018	<p>Wyjaśnienia dostarczają wytycznych dotyczących identyfikacji obowiązków spełnienia świadczeń (ustalenie, w jakich przypadkach zawarte w umowie przyrzeczenia to „odrębne” towary lub usługi, które należy rozliczać osobno), rachunkowości licencji dotyczących własności intelektualnej (ustalenie, w jakich sytuacjach przychody z tytułu licencji dotyczącej własności intelektualnej należy rozliczać „przez pewien okres”, a w jakich sytuacjach w „ danym punkcie w czasie”) oraz rozróżnienia pomiędzy mocodawcą a agentem (doprecyzowanie, że mocodawca w ramach danego ustalenia kontroluje towar lub usługę przed ich przekazaniem do klienta). Zmiany w standardzie obejmują również dodatkowe praktyczne rozwiązania ułatwiające wdrożenie nowego standardu.</p>
MSSF 16 – Leasing	13 stycznia 2016	1 stycznia 2019	<p>MSSF 16 zastępuje MSR 17 <i>Leasing</i> oraz związane z tym standardem interpretacje. W odniesieniu do leasingobiorców nowy standard eliminuje rozróżnienie pomiędzy leasingiem finansowym oraz operacyjnym. Ujęcie obecnego leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej spowoduje rozpoznanie nowego składnika aktywów (prawa do użytkowania przedmiotu leasingu) oraz nowego zobowiązania (zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu). Prawa do użytkowania przedmiotu leasingu podlegać będą umorzeniu natomiast od zobowiązań naliczane będą odsetki. Spowoduje to powstanie większych kosztów w początkowej fazie leasingu, nawet w przypadku, gdy jego strony uzgodniły stałe opłaty roczne.</p> <p>Ujęcie umów leasingu u leasingodawcy w większości przypadków pozostanie niezmienione w związku z utrzymanym podziałem na umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego.</p> <p>Z uwagi na odległy termin wejścia w życie nowego standardu nie oszacowano jeszcze wpływu jego zastosowania na całkowite dochody i kapitały własne.</p>
Zmiany do MSR 7 – Inicjatywa dotycząca ujawnień	29 stycznia 2016	1 stycznia 2017	<p>Zmiany przewidują przedstawianie ujawnień umożliwiających ocenę zmian wartości zobowiązań powstałych w ramach działalności finansowej (zarówno wynikających z przepływów pieniężnych, jak i zmian o charakterze niepieniężnym).</p> <p>Zastosowanie wymogów będzie wymagało zamieszczenia dodatkowych ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
Zmiany do MSR 12 – Rozpoznanie aktywów z tytułu podatku odroczonego od niezrealizowanych strat	19 stycznia 2016	1 stycznia 2017	Zmiany wyjaśniają m. in., że niezrealizowane straty powiązane z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej, dla których wartością podatkową jest ich początkowy koszt, mogą powodować powstanie ujemnych różnic przejściowych. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSSF 2 – Klasyfikacja i wycena płatności w formie akcji	20 czerwca 2016	1 stycznia 2018	Zmiana zawiera wskazówki ujednolicające wymogi rachunkowości dla transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych, które przyjmują takie samo podejście jak w przypadku transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych, wyjątek w MSSF 2 oraz wyjaśnienia sytuacji, kiedy płatność w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych zmienia się w płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych z powodu zmiany warunków umownych. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 – Sprzedaż lub przeniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem	11 września 2014	Odroczone na nieokreślony czas	Główną konsekwencją zmiany jest rozpoznanie całości zysku lub straty w sytuacji gdy transakcja dotyczy zorganizowanego biznesu (niezależnie od tego, czy jest on umiejscowiony w jednostce zależnej czy nie), natomiast częściowe zyski lub straty rozpoznaje się, gdy transakcja dotyczy poszczególnych aktywów, które nie tworzą zorganizowanego biznesu, nawet jeżeli znajdują się w jednostce zależnej. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.

¹⁾ Komisja Europejska wstrzymała proces zatwierdzania do czasu opublikowania ostatecznej wersji standardu.

Podsumowując, Grupa PZU nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę PZU zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9 i MSSF 15, których wpływu na stosowane przez Grupę PZU zasady rachunkowości jeszcze nie oceniono.

4.3 Objasnienie różnic między wcześniej publikowanym sprawozdaniem a skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

4.3.1. Zmiana układu skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

W celu ujęcia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU danych finansowych Grupy Kapitałowej Alior Banku, objętej konsolidacją od 18 grudnia 2015 roku dokonano zmian prezentacyjnych w układzie skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych.

W skonsolidowanym rachunku zysków i strat:

- wydzielono nową linię „Koszty odsetkowe”, w której są wykazywane m. in. koszty odsetkowe od depozytów terminowych i rachunków bieżących, transakcji z przyrzeczeniem odkupu czy wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych, wykazywane do tej pory w linii „Koszty finansowe”. Do tej pozycji przeniesiono także koszty odsetkowe dotyczące kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach, wykazywane do tej pory w linii „Zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych”;
- usunięto linię „Zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych” – kwoty wykazywane w tej linii przeniesiono w zależności od sposobu wyceny kontraktu według efektywnej stopy procentowej lub wartości godziwej odpowiednio do „Kosztów odsetkowych” oraz „Zmiany netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”;
- usunięto linię „Koszty finansowe” – koszty odsetkowe wykazywane w tej linii przeniesiono do pozycji „Koszty odsetkowe” natomiast różnice kursowe do pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

W celu zwiększenia przejrzystości, w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- usunięto podział na poszczególne rodzaje rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- usunięto pozycje dotyczące kontraktów inwestycyjnych – kwoty dotyczące kontraktów inwestycyjnych zaprezentowano w pozycji „Zobowiązania finansowe”;
- usunięto pozycje „Instrumenty pochodne” oraz „Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych” – kwoty prezentowane dotąd w tych liniach zaprezentowano w nowej pozycji „Zobowiązania finansowe”;
- utworzono nową pozycję „Zobowiązania finansowe” – w której zaprezentowano m. in. instrumenty pochodne, kontrakty inwestycyjne, zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych, zobowiązania wobec banków i klientów z tytułu depozytów, zobowiązania z tytułu wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych, prezentowane szczegółowo w notach.

Ponadto pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej przegrupowano w celu dokładniejszego odwzorowania kryterium płynności.

W skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych działalność operacyjną zaprezentowano metodą pośrednią, zamiast dotychczas stosowanej metody bezpośredniej.

4.3.2. Zmiana prezentacji koasekuracji solidarnej

W celu zapewnienia większej przejrzystości ujęcia transakcji koasekuracji solidarnej w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz skonsolidowanym rachunku zysków i strat kwoty potencjalnych wypłat odszkodowań w części przypadającej na pozostałych koasekuratorów zaprezentowano jako zobowiązania warunkowe, zamiast jak dotychczas jako inne aktywa i pozostałe rezerwy, rozpoznawane w korespondencji z pozostałymi przychodami operacyjnymi i pozostałymi kosztami operacyjnymi.

Dane za okresy porównywalne skorygowano odpowiednio.

4.3.3. Zmiana prezentacji zobowiązań z tytułu pożyczek papierów wartościowych

W celu zwiększenia przejrzystości skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązania z tytułu pożyczonych papierów wartościowych w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zaprezentowano w pozycji „Zobowiązania finansowe”, a nie jak do tej pory jako „Inne zobowiązania”.

4.3.4. Rozliczenie nabycia akcji Alior Banku

W związku z zakończeniem procesu ostatecznego rozliczenia nabycia akcji Alior Banku dokonano retrospektywnego przekształcenia danych na 31 grudnia 2015 roku. Dodatkowe informacje związane z tym rozliczeniem przedstawiono w punkcie 1.4.1.1.

4.3.5. Wpływ różnic na skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Aktywa	31 grudnia 2015 (zatwierdzone)	Korekta	31 grudnia 2015 (przekształcone)	30 września 2015 (historyczne)	Korekta	30 września 2015 (przekształcone)
Wartość firmy	1 506 445	25 236 ¹⁾	1 531 681	783 128	-	783 128
Inne aktywa	698 964	-	698 964	381 031	(23 471) ⁴⁾	357 560
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	349 189	20 256 ¹⁾	369 445	27 062	-	27 062
Aktywa finansowe - pożyczki	43 403 051	(77 264) ¹⁾	43 325 787	12 540 410	-	12 540 410
Aktywa, razem	105 429 009	(31 772) ¹⁾	105 397 237	67 524 328	(23 471) ⁴⁾	67 500 857

Kapitały i zobowiązania	31 grudnia 2015 (zatwierdzone)	Korekta	31 grudnia 2015 (przekształcone)	30 września 2015 (historyczne)	Korekta	30 września 2015 (przekształcone)
Udziały niekontrolujące	2 255 188	(61 120) ¹⁾	2 194 068	4 087	-	4 087
Kapitały, razem	15 178 907	(61 120)	15 117 787	12 369 710	-	12 369 710
Kontrakty inwestycyjne	nd	nd	nd	641 671	(641 671) ³⁾	pozycja usunięta
- o gwarantowanych i ustalonych warunkach	nd	nd	nd	220 912	(220 912) ³⁾	pozycja usunięta
- na rachunek i ryzyko klienta	nd	nd	nd	420 759	(420 759) ³⁾	pozycja usunięta
Inne rezerwy	108 109	-	108 109	136 293	(23 471) ⁴⁾	112 822
Zobowiązania finansowe	44 487 823	206 626 ²⁾	44 694 449	-	8 326 470 ³⁾ 64 532 ²⁾	8 391 002
Instrumenty pochodne	nd	nd	nd	663 979	(663 979) ³⁾	pozycja usunięta
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	nd	nd	nd	2 111 251	(2 111 251) ³⁾	pozycja usunięta
Inne zobowiązania	3 678 011	29 348 ¹⁾ (206 626) ²⁾	3 500 733	10 055 816	(4 909 569) ³⁾ (64 532) ²⁾	5 081 715
Zobowiązania, razem	90 250 102	29 348	90 279 450	55 154 618	(23 471) ⁴⁾	55 131 147
Kapitały i zobowiązania, razem	105 429 009	(31 772)	105 397 237	67 524 328	(23 471) ⁴⁾	67 500 857

Wybrane pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat	1 stycznia - 30 września 2015 <i>(historyczne)</i>	Korekta	1 stycznia - 30 września 2015 <i>(przekształcone)</i>
Przychody netto z inwestycji	1 214 854	18 402 ³⁾	1 233 256
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	(64 680)	4 142 ³⁾	(60 538)
Pozostałe przychody operacyjne	600 610	(23 471) ⁴⁾	577 139
Koszty odsetkowe	-	(85 274) ³⁾	(85 274)
Zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	(988)	988 ³⁾	pozycja usunięta
Pozostałe koszty operacyjne	(931 662)	23 471 ⁴⁾	(908 191)
Zysk z działalności operacyjnej	2 341 588	(61 742) ³⁾	2 279 846
Koszty finansowe	(61 742)	61 742 ³⁾	pozycja usunięta
Zysk brutto	2 279 727	-	2 279 727

¹⁾ Zmiana opisana w punktach 4.3.4 i 1.4.1.1.

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.3.3.

³⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.3.1.

⁴⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.3.2.

5. Kluczowe szacunki i osądy

Kluczowe szacunki i osądy zaprezentowano w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za 2015 rok.

6. Korekty błędów lat ubiegłych

W okresie 9 miesięcy od 1 stycznia do 30 września 2016 roku nie dokonano korekt błędów lat ubiegłych.

7. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

7.1 Rejestracja podziału Banku BPH

4 listopada 2016 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy dokonał wpisu do rejestru przedsiębiorców podwyższenia kapitału zakładowego Alior Banku, w związku z podziałem Banku BPH („Podział”). Wraz z rejestracją podwyższenia kapitału nastąpiło wydzielenie części majątku Banku BPH w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH i przeniesienie jej na Alior Bank. Od 4 listopada podział Banku BPH stał się skutecznym, a zorganizowana część przedsiębiorstwa Banku BPH stała się formalnie częścią Alior Banku.

Szczegółowe informacje o transakcji nabycia Banku BPH przez Alior Bank zaprezentowano w punkcie 24.3.

7.2 Wykup akcji Lietuvos Draudimas AB

27 września 2016 roku sąd okręgowy w Wilnie wydał zgodę na przymusowy wykup akcji Lietuvos Draudimas AB od akcjonariuszy mniejszościowych. Wyrok sądu uprawomocnił się 27 października 2015 roku. PZU zostanie formalnym właścicielem 188 akcji Lietuvos Draudimas AB o wartości nominalnej 14,48 euro w dniu rejestracji wykupu przez sąd. Cena zakupu wyniesie 237,16 euro za akcję, czyli 45 tys. euro za wszystkie akcje. Od dnia dokonania rejestracji wykupu PZU będzie posiadaczem 100% akcji Lietuvos Draudimas AB.

8. Znaczące zdarzenia mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji sprawozdania finansowego

8.1 Podział wyniku finansowego PZU za rok 2015

30 czerwca 2016 roku Walne Zgromadzenie PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za rok 2015. Zagadnienie opisano w punkcie 22.

8.2 Najważniejsze dywidendy wypłacane pomiędzy spółkami Grupy PZU

8.2.1. Dywidenda z PZU Życie do PZU

30 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU Życie („ZWZ PZU Życie”) podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku PZU Życie za rok obrotowy 2015 w kwocie 1 677 124 tys. zł w następujących sposób:

- przeznaczenie na dywidendę dla jedynego akcjonariusza, tj. PZU kwoty 1 450 000 tys. zł;
- przeznaczenie na kapitał zapasowy kwoty 222 124 tys. zł;
- przeznaczenie na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych kwoty 5 000 tys. zł.

Zważywszy na wypłatę 31 grudnia 2015 roku zaliczki na poczet dywidendy przewidywanej na koniec roku obrotowego 2015 w kwocie 625 000 tys. zł, pozostała do wypłaty część dywidendy wynosiła 825 000 tys. zł. Dzień dywidendy dla tej części ustalono na dzień, w którym odbyło się ZWZ PZU Życie, a dzień wypłaty – na 19 października 2016 roku.

8.2.2. Dywidenda z PTE PZU do PZU Życie

22 kwietnia 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PTE PZU podjęło decyzję o wypłacie dywidendy w kwocie 66 109 tys. zł. Dywidendę wypłacono 6 czerwca 2016 roku.

8.2.3. Dywidenda z TFI PZU do PZU

28 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie TFI PZU podjęło decyzję o wypłacie dywidendy w kwocie 18 671 tys. zł. Dywidendę wypłacono 15 lipca 2016 roku.

9. Noty uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

9.1 Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto

Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	2 822 320	8 715 448	2 370 146	7 443 945
W ubezpieczeniach bezpośrednich	2 813 926	8 690 239	2 317 264	7 358 842
W ubezpieczeniach pośrednich	8 394	25 209	52 882	85 103
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach na życie	2 021 992	5 990 851	1 964 683	6 017 334
Składki indywidualne	818 852	2 370 625	776 274	2 458 726
Składki ubezpieczeń grupowych	1 203 140	3 620 226	1 188 409	3 558 608
Składki przypisane brutto, razem	4 844 312	14 706 299	4 334 829	13 461 279

Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	170 351	443 931	216 354	499 917
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	1 114 102	3 173 421	811 556	2 425 959
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	775 894	2 348 791	627 252	1 923 541
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	11 927	66 619	8 892	46 341
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	454 092	1 716 394	415 123	1 620 459
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	142 163	528 747	126 625	509 205
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	15 323	49 130	15 498	54 713
Świadczenie pomocy (grupa 18)	103 784	285 772	86 584	241 870
Ochrona prawna (grupa 17)	1 766	5 204	1 184	1 942
Pozostałe (grupa 16)	24 524	72 230	8 196	34 895
Razem	2 813 926	8 690 239	2 317 264	7 358 842

9.2 Przychody z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Działalność bankowa	135 485	410 585	-	-
Prowizje maklerskie	12 300	42 729	-	-
Obsługa kart płatniczych, kredytowych	23 237	72 392	-	-
Wynagrodzenia z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	13 385	63 344	-	-
Kredyty i pożyczki	16 066	43 938	-	-
Obsługa rachunków bankowych	28 152	79 825	-	-
Przelewy	9 400	27 674	-	-
Operacje kasowe	7 266	18 204	-	-
Skupione wierzytelności	1 921	5 989	-	-
Gwarancje, akredytywy, inkaso, promesy	3 457	10 670	-	-
Pozostałe prowizje	20 301	45 820	-	-
Ubezpieczenia emerytalne	24 892	81 275	30 517	87 267
Prowizje z tytułu opłat manipulacyjnych	1 290	4 006	1 251	3 866
Prowizje z tytułu zarządzania aktywami otwartego funduszu emerytalnego	23 213	68 782	24 967	76 106
Pozostałe	389	8 487	4 299	7 295
Przychody z tytułu opłat dotyczących kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta	1 454	4 656	2 060	6 978
Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych	22 468	78 494	44 746	86 274
Pozostałe prowizje	206	497	-	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat, razem	184 505	575 507	77 323	180 519

9.3 Przychody netto z inwestycji

Przychody netto z inwestycji	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Przychody odsetkowe, w tym:	957 327	2 787 764	337 799	1 034 974
Kredyty bankowe	602 645	1 701 299	-	-
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	45 588	123 409	5 345	36 852
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	206 454	610 923	242 159	724 300
Pożyczki	69 248	226 083	89 541	271 205
Skupione wierzytelności	2 956	14 845	-	-
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20 046	84 565	-	-
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	5 354	11 281	164	577
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	5 036	15 359	590	2 040
Przychody z dywidend, w tym:	29 654	66 595	19 695	58 110
Aktywa finansowe zakwalifikowane do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy w momencie pierwszego rozpoznania	18 539	43 453	11 767	34 840
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	9 587	20 065	7 917	22 401
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	1 528	3 077	11	869
Przychody z tytułu nieruchomości inwestycyjnych	60 094	176 909	55 835	155 938
Różnice kursowe, w tym:	107 742	102 073	(2 159)	83 753
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	(1 928)	859	751	(403)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	(33 834)	(25 936)	(1 191)	1 640
Pożyczki	(2 882)	14 119	16 651	21 990
Rozrachunki, w tym rozrachunki z tytułu umów ubezpieczeniowych	(11 885)	(4 105)	3 779	5 656
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	(8 377)	(5 851)	(825)	36 468
Zobowiązania finansowe	94 715	(44 381)	(21 758)	12 031
Pozostałe	71 933	167 368	434	6 371
Pozostałe, w tym:	(6 528)	(81 737)	(23 235)	(99 519)
Koszty działalności inwestycyjnej	(7 472)	(20 886)	(6 982)	(22 875)
Koszty utrzymania nieruchomości inwestycyjnych	(5 904)	(64 965)	(24 157)	(98 019)
Pozostałe	6 848	4 114	7 904	21 375
Przychody netto z inwestycji, razem	1 148 289	3 051 604	387 935	1 233 256

9.4 Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji

Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Wynik netto z realizacji inwestycji	229 737	163 925	66 517	274 965
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	88 312	66 576	49 179	126 522
Instrumenty kapitałowe	81 841	47 012	54 734	55 913
Dłużne papiery wartościowe	6 471	19 564	(5 555)	70 609
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	140 100	22 479	(160 792)	(3 829)
Instrumenty kapitałowe	48 084	8 705	(69 727)	(43 229)
Dłużne papiery wartościowe	(14 971)	17 496	4 786	(2 703)
Instrumenty pochodne	106 987	(3 722)	(95 851)	42 103
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	13 216	76 297	8 193	8 201
Instrumenty kapitałowe	6 710	6 823	400	433
Dłużne papiery wartościowe	6 506	69 474	7 793	7 768
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, w tym:	-	-	292	(711)
Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	292	(711)
Pożyczki	2 220	22 046	4 565	4 750
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	(16 494)	(35 665)	(760)	(26 555)
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	-	-	27	(24)
Nieruchomości inwestycyjne	2 151	11 462	330	1 128
Wynik na sprzedaży UAB DK PZU Lietuva	-	-	165 483	165 483
Pozostałe	232	730	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	(203 677)	(608 314)	(12 074)	(37 580)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	(2)	(6 977)	-	-
Instrumenty kapitałowe	(2)	(2)	-	-
Instrumenty dłużne	-	(6 975)	-	-
Pożyczki	(195 987)	(546 803)	(2)	(7 041)
Dłużne papiery wartościowe	-	(22 561)	-	(6 083)
Należności od klientów z tytułu kredytów	(195 987)	(524 242)	-	-
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	-	(2)	(958)
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	(7 460)	(46 258)	(12 055)	(29 134)
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	-	-	(17)	(1 405)
Wartość firmy przejętych SKOK	(228)	(8 276)	-	-
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji, razem	26 060	(444 389)	54 443	237 385

9.5 Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej

Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	26 741	(11 511)	82 718	100 356
Instrumenty kapitałowe	20 417	(192 626)	(80 776)	60 480
Dłużne papiery wartościowe	24 634	202 760	147 877	37 771
Wycena zobowiązań wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	(10 136)	(16 999)	(34)	(2 037)
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	(8 174)	(4 646)	15 651	4 142
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	64 045	51 125	(205 820)	(165 930)
Instrumenty kapitałowe	59 651	(35 470)	(183 301)	(102 896)
Dłużne papiery wartościowe	(42 163)	92 830	29 936	36 463
Instrumenty pochodne	46 557	(6 235)	(52 455)	(99 497)
Nieruchomości inwestycyjne	(22 093)	50 600	4 854	5 036
Pozostałe	3 790	5 477	-	-
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej, razem	72 483	95 691	(118 248)	(60 538)

9.6 Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Przychody za zarządzanie majątkiem osób trzecich	3 537	10 224	-	-
Prowizje z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego	1 382	5 225	1 148	4 899
Rozwiązanie rezerw	6 835	16 566	14 257	16 433
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	129	4 805	-	-
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	6 535	22 542	(1 963)	10 573
Przychody ze sprzedaży wyrobów, towarów i usług przez spółki nieubezpieczeniowe	106 956	312 628	104 405	301 124
Przychody z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	53 446	160 157	51 550	132 100
Odsetki za nieterminowe uregulowanie należności z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji biernej	22 792	36 094	11 020	36 708
Rozwiązanie rezerwy na urlopy	-	-	18 885	18 885
Pozostałe	35 007	84 192	31 846	56 417
Pozostałe przychody operacyjne, razem	236 619	652 433	231 148	577 139

9.7 Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 995 690	5 310 104	2 224 237	5 123 093
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(145)	(66 196)	(386 029)	(464 395)
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	1 611 612	4 527 774	1 235 133	4 421 132
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	(297)	(386)	(37)	(165)
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, razem	3 606 860	9 771 296	3 073 304	9 079 665

9.8 Koszty z tytułu prowizji i opłat

Koszty z tytułu prowizji i opłat	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Prowizje maklerskie	1 162	2 674	-	-
Koszty transakcji kartowych i bankomatowych, w tym koszty wydanych kart	17 973	50 838	-	-
Ubezpieczenia produktów bankowych	6 602	18 896	-	-
Prowizje za udostępnianie bankomatów	5 451	15 802	-	-
Prowizje z tytułu umów na wykonywanie określonych czynności	2 216	7 428	-	-
Koszty rekompensat, nagród dla klientów bankowych	6 222	17 634	-	-
Prowizje wypłacane agentom w działalności bankowej	7 085	19 659	-	-
Usługi assistance dla klientów bankowych	1 467	3 474	-	-
Koszty pozyskania klientów bankowych	814	4 779	-	-
Pozostałe prowizje	17 241	51 662	-	-
Koszty z tytułu prowizji i opłat, razem	66 233	192 846	-	-

9.9 Koszty odsetkowe

Koszty odsetkowe	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Depozyty terminowe	96 258	309 343	-	-
Depozyty bieżące	11 024	27 036	-	-
Pochodne instrumenty zabezpieczające	17 751	70 136	-	-
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	5 691	28 038	13 403	52 680
Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe	44 598	129 476	8 221	24 232
Kredyty bankowe zaciągnięte przez spółki z Grupy PZU	874	2 955	752	3 187
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	689	2 173	1 007	5 130
Pozostałe	1 159	5 698	15	45
Koszty odsetkowe, razem	178 044	574 855	23 398	85 274

9.10 Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód według rodzaju

Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód według rodzaju	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Zużycie materiałów i energii	47 600	143 463	18 690	73 465
Usługi obce	159 940	481 190	158 556	499 267
Podatki i opłaty	16 803	47 022	15 465	48 349
Koszty pracownicze	499 484	1 650 440	391 592	1 200 922
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	35 389	108 351	20 896	61 653
Amortyzacja wartości niematerialnych	36 353	111 687	21 197	68 021
Inne, w tym:	700 912	1 990 639	558 695	1 762 015
- prowizje z działalności bezpośredniej	471 572	1 449 296	424 736	1 335 152
- reklama	39 562	107 882	29 544	95 931
- wynagrodzenia osób obsługujących ubezpieczenia grupowe w zakładach pracy	88 970	139 377	53 262	159 065
- pozostałe	100 808	294 084	51 153	171 867
Zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	5 316	(100 155)	(15 150)	(200 470)
Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód, razem	1 501 797	4 432 637	1 169 941	3 513 222

9.11 Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Amortyzacja wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia spółek	22 944	67 476	35 097	141 772
Koszty z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	54 387	164 906	52 058	135 309
Utworzenie rezerw	5 988	18 079	6 826	15 814
Utworzenie odpisów na aktywa niefinansowe	2 367	66 361	394	1 207
Koszty podstawowej działalności spółek nie prowadzących działalności ubezpieczeniowej ani bankowej	124 668	370 569	95 370	292 562
Wydatki z tytułu działalności prewencyjnej	20 341	67 072	23 785	66 756
Obowiązkowe opłaty na rzecz instytucji rynku ubezpieczeniowego i bankowego	17 515	58 129	17 113	53 141
Koszty usług informatycznych	11 635	36 408	96	265
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	14 552	42 432	10 669	30 688
Bankowy Fundusz Gwarancyjny	19 098	56 400	-	-
Opłata na rzecz Komendy Głównej Straży Pożarnej oraz Związku Ochotniczych Straży Pożarnych	2 433	24 839	1 888	26 616
Podatek od instytucji finansowych	108 232	278 543	-	-
Pozostałe	8 132	165 986	25 915	144 061
Pozostałe koszty operacyjne, razem	412 292	1 417 200	269 211	908 191

9.12 Zysk na jedną akcję

Zysk na jedną akcję	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Zysk netto przypisywany właścicielom jednostki dominującej	648 991	1 308 531	510 902	1 832 495
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 495 307	863 510 791	863 519 490 ¹⁾	863 519 490 ¹⁾
Liczba akcji wyemitowanych	863 523 000	863 523 000	863 523 000 ¹⁾	863 523 000 ¹⁾
Liczba akcji własnych (w posiadaniu jednostek zależnych od PZU)	(27 693)	(12 209)	(3 510) ¹⁾	(3 510) ¹⁾
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)	0,75	1,52	0,59 ¹⁾	2,12 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji, po przeprowadzeniu splitu akcji PZU.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku nie wystąpiły transakcje ani zdarzenia powodujące rozwodnienie zysku przypadającego na jedną akcję.

9.13 Podatek dochodowy

Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Ujętego w rachunku zysków i strat	(190 809)	(449 885)	(149 907)	(447 334)
- podatek bieżący	(174 977)	(444 991)	(62 908)	(437 142)
- podatek odroczony	(15 832)	(4 894)	(86 999)	(10 192)
Ujętego w innych całkowitych dochodach (podatek odroczony)	9 205	23 669	2 313	8 494
Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	(181 604)	(426 216)	(147 594)	(438 840)

Podatek dochodowy dotyczący składników innych całkowitych dochodów	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Inne całkowite dochody brutto	(61 470)	(103 286)	127	(51 111)
Podatek dochodowy	9 205	23 669	2 313	8 494
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży i transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne	10 123	24 587	2 405	9 627
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	(918)	(918)	(92)	(1 133)
Inne całkowite dochody netto	(52 265)	(79 617)	2 440	(42 617)

9.14 Wartość firmy

Wartość firmy	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015 (przekształco- ne)	30 września 2015
Alior Bank	745 805	745 805	745 805	-
Lietuvos Draudimas AB	363 013	372 568	358 766	356 838
Segment ubezpieczeń masowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Link4)	221 377	221 377	221 377	221 377
Oddział Lietuvos Draudimas AB w Estonii	113 634	116 625	112 303	111 700
AAS Balta	38 704	39 722	38 251	38 045
Spółki medyczne	51 497	51 497	49 633	49 623
Pozostałe	5 546	5 546	5 546	5 545
Wartość firmy, razem	1 539 576	1 553 140	1 531 681	783 128

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku nie zidentyfikowano przesłanek uzasadniających konieczność sporządzenia testów na utratę wartości. W konsekwencji, podobnie jak i w 2015 roku nie dokonano żadnych odpisów z tytułu utraty wartości wartości firmy.

9.15 Inne aktywa

Inne aktywa	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Rozliczenia z tytułu zakupu akcji BPH przez Alior Bank	1 464 933 ¹⁾	-	-	-
Rozliczenia z tytułu reasekuracji	225 562	292 429	339 463	102 698
Odroczone koszty informatyczne	38 973	32 245	31 581	28 209
Zarachowane należności z tytułu bezpośredniej likwidacji szkód	46 098	43 150	41 582	33 746
Zapasy	134 420	132 548	125 260	134 971
Pozostałe składniki aktywów	213 216 ²⁾	253 484 ²⁾	161 078	57 936
Inne aktywa, razem	2 123 202	753 856	698 964	357 560

¹⁾ Kwota zapłacona przez Alior Bank za nabycie akcji Banku BPH w wyniku realizacji wezwania oraz przymusowego wykupu pozostałych akcji Banku BPH. Szczegółowe informacje o transakcji nabycia Banku BPH zaprezentowano w punkcie 24.3.

²⁾ W tym 61 844 tys. zł (na 30 czerwca 2016 roku: 62 065 tys. zł) oszacowanej dotacji z BFG związanej z przejęciami SKOK przez Alior Bank, opisanymi w punkcie 1.4.1.3.

9.16 Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Rezerwa składek	271 180	312 857	339 255	229 809
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	-	-	-	422
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, w tym:	476 299	523 932	579 173	655 207
- na szkody zgłoszone	429 594	484 630	527 773	605 240
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	25 219	19 146	28 973	27 992
- na koszty likwidacji szkód	21 486	20 156	22 427	21 975
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	183 104	174 572	178 424	182 803
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych, razem	930 583	1 011 361	1 096 852	1 068 241

9.17 Jednostki wyceniane metodą praw własności

Jednostki stowarzyszone	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Nazwa jednostki	EMC Instytut Medyczny SA				GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA			
Charakter relacji PZU z jednostką	Jednostka stowarzyszona - niestrategiczna				Jednostka stowarzyszona - niestrategiczna			
Siedziba jednostki	Wrocław				Tychy			
Udział w kapitale jednostki	28,31%	28,31%	28,31%	28,31%	30,00%	30,00%	30,00%	30,00%
Udział w głosach jednostki	25,44%	25,44%	25,44%	25,44%	30,00%	30,00%	30,00%	30,00%
Metoda wyceny w sprawozdaniu skonsolidowanym	Metoda praw własności				Metoda praw własności			
Standard rachunkowości stosowany przez jednostkę	MSSF				PSR			
Wartość bilansowa zaangażowania w jednostce	51 448	52 515	53 479	70 772	585	579	575	567
Wartość godziwa zaangażowania w jednostce	45 129	45 092	55 283	56 299	Brak – jednostka nietotowana			
Wartość dywidend otrzymanych od jednostki	-	-	-	-	-	-	8	8
Podstawowe informacje finansowe								
Aktywa, w tym:	277 544	243 632	252 378	253 378	3 253	3 160	2 882	2 739
Aktywa krótkoterminowe, w tym:	49 760	43 801	54 529	62 172	2 896	2 770	2 424	2 239
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	10 932	8 924	16 350	16 046	2 713	2 595	2 397	2 060
Aktywa długoterminowe	227 784	199 831	197 849	191 206	357	390	458	500
Kapitały własne	145 655	149 564	152 873	155 481	1 946	1 928	1 915	1 889
Zobowiązania, w tym:	131 889	94 068	99 505	97 897	1 307	1 232	967	850
Zobowiązania krótkoterminowe, w tym:	74 168	49 253	56 497	53 098	1 307	1 232	967	850
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe	32 992	14 083	21 934	15 209	-	-	-	-
Zobowiązania długoterminowe, w tym:	57 721	44 815	43 008	44 799	-	-	-	-
Długoterminowe zobowiązania finansowe	39 830	27 181	19 760	25 940	-	-	-	-
Przychody z działalności podstawowej	204 178	134 471	258 070	193 898	1 289	838	2 056	1 622
Amortyzacja	10 461	6 871	13 141	9 922	102	68	154	116
Przychody odsetkowe	43	22	280	216	64	40	76	58
Koszty odsetkowe	1 593	911	1 969	1 493	-	-	-	-
Podatek dochodowy	1 802	414	551	(175)	31	16	21	6
Całkowite dochody, w tym:	(7 218)	(3 310)	(4 337)	(1 658)	32	14	(18)	(44)
Wynik finansowy netto, w tym:	(7 254)	(3 363)	(4 498)	(1 769)	32	14	(18)	(44)
Wynik finansowy netto z działalności kontynuowanej	(7 254)	(3 363)	(4 498)	(1 769)	32	14	(18)	(44)
Wynik finansowy netto z działalności zaniecanej	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne całkowite dochody	36	53	161	111	-	-	-	-

Nie istnieją ograniczenia (np. wynikające z ustaleń w zakresie pożyczek, wymogów regulacyjnych lub umów) możliwości transferu środków przez jednostki stowarzyszone w postaci dywidend pieniężnych.

9.18 Aktywa finansowe

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku nie dokonano reklasyfikacji aktywów finansowych pomiędzy grupami wykazywanymi w wartości godziwej a grupami wykazywanymi wg kosztu lub zamortyzowanego kosztu.

Ze względu na zmianę celu wykorzystania aktywów od 1 stycznia 2015 roku dokonano przeklasyfikowania części aktywów wykazywanych do tej pory jako aktywa dostępne do sprzedaży do aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności. Wartość bilansowa aktywów na moment reklasyfikacji wynosiła 83 620 tys. zł. Wartość bilansowa na 30 września 2016 roku wynosiła 82 963 tys. zł.

Opisane powyżej przeniesienie było jedynym przeklasyfikowaniem tego typu dokonany w 2015 roku.

9.18.1. Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	17 093 310	17 281 793	17 370 126	20 085 459
Dłużne papiery wartościowe	17 093 310	17 281 793	17 370 126	20 085 459
Rządowe	16 870 032	17 055 618	17 150 858	19 892 913
Oprocentowanie stałe	15 927 036	15 820 170	15 919 711	18 664 693
Oprocentowanie zmienne	942 996	1 235 448	1 231 147	1 228 220
Pozostałe	223 278	226 175	219 268	192 546
Notowane na rynku regulowanym	98 635	100 601	96 481	69 155
Oprocentowanie stałe	98 635	100 601	96 481	69 155
Nienotowane na rynku regulowanym	124 643	125 574	122 787	123 391
Oprocentowanie zmienne	124 643	125 574	122 787	123 391
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, razem	17 093 310	17 281 793	17 370 126	20 085 459

9.18.2. Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży

Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	8 259 605	11 027 641	7 727 973	3 531 300
Instrumenty kapitałowe	384 298	490 196	582 223	734 446
Notowane na rynku regulowanym	128 781	141 644	195 689	360 989
Nienotowane na rynku regulowanym	255 517	348 552	386 534	373 457
Instrumenty dłużne	7 875 307	10 537 445	7 145 750	2 796 854
Rządowe	7 131 177	7 558 772	6 317 916	2 314 878
Oprocentowanie stałe	5 367 102	5 259 148	4 659 631	2 132 148
Oprocentowanie zmienne	1 764 075	2 299 624	1 658 285	182 730
Pozostałe	744 130	2 978 673	827 834	481 976
Notowane na rynku regulowanym	171 023	284 603	245 863	253 577
Oprocentowanie stałe	126 844	239 340	202 684	210 995
Oprocentowanie zmienne	44 179	45 263	43 179	42 582
Nienotowane na rynku regulowanym	573 107	2 694 070	581 971	228 399
Oprocentowanie stałe	-	2 100 000 ¹⁾	-	-
Oprocentowanie zmienne	573 107	594 070	581 971	228 399
Instrumenty, dla których nie można określić wartości godziwej	21 336	19 386	16 716	3 134
Instrumenty kapitałowe	21 336	19 386	16 716	3 134
Nienotowane na rynku regulowanym	21 336	19 386	16 716	3 134
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży, razem	8 280 941	11 047 027	7 744 689	3 534 434

¹⁾ Całość salda dotyczy bonów pieniężnych emitowanych przez NBP.

9.18.3. Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Instrumenty zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	15 110 385	12 915 806	13 245 460	13 667 113
Instrumenty kapitałowe	2 717 219	2 530 128	2 384 554	2 651 438
Notowane na rynku regulowanym	2 579 480	2 384 067	2 274 062	2 584 365
Nienotowane na rynku regulowanym	137 739	146 061	110 492	67 073
Instrumenty dłużne	12 393 166	10 385 678	10 860 906	11 015 675
Rządowe	12 301 395	10 290 332	10 630 780	10 687 816
Oprocentowanie stałe	10 599 243	8 675 705	9 047 572	8 977 904
Oprocentowanie zmienne	1 702 152	1 614 627	1 583 208	1 709 912
Pozostałe	91 771	95 346	230 126	327 859
Notowane na rynku regulowanym	91 771	95 346	230 126	327 859
Oprocentowanie stałe	91 771	95 346	230 126	327 859
Instrumenty przeznaczone do obrotu	7 651 846	7 863 131	7 402 943	6 481 155
Instrumenty kapitałowe	3 883 384	3 753 012	4 077 204	4 086 729
Notowane na rynku regulowanym	846 814	954 067	1 052 849	1 106 496
Nienotowane na rynku regulowanym	3 036 570	2 798 945	3 024 355	2 980 233
Instrumenty dłużne	3 016 608	3 188 172	2 352 363	1 853 478
Rządowe	2 942 577	3 114 800	2 278 369	1 779 625
Oprocentowanie stałe	2 917 505	2 908 501	2 228 895	1 773 384
Oprocentowanie zmienne	25 072	206 299	49 474	6 241
Pozostałe	74 031	73 372	73 994	73 853
Notowane na rynku regulowanym	293	223	311	-
Oprocentowanie zmienne	293	223	311	-
Nienotowane na rynku regulowanym	73 738	73 149	73 683	73 853
Oprocentowanie zmienne	73 738	73 149	73 683	73 853
Instrumenty pochodne	751 854	921 947	973 376	540 948
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, razem	22 762 231	20 778 937	20 648 403	20 148 268

9.18.4. Pożyczki

Pożyczki	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Dłużne papiery wartościowe	2 766 523	2 772 806	2 730 607	2 862 610
Rządowe	2 185	5 898	6 801	7 029
Oprocentowanie stałe	2 185	5 898	6 801	7 029
Pozostałe	2 764 338	2 766 908	2 723 806	2 855 581
Nienotowane na rynku regulowanym	2 764 338	2 766 908	2 723 806	2 855 581
Oprocentowanie zmienne	2 764 338	2 766 908	2 723 806	2 855 581
Pozostałe, w tym:	40 992 214	41 975 394	40 595 180	9 677 800
Należności od klientów z tytułu kredytów	34 501 173	33 526 194	30 254 351	-
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	1 261 655	2 002 437	3 132 740	2 811 528
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	3 600 060 ¹⁾	4 779 402	5 279 044	5 013 010
Pożyczki ²⁾	1 629 326	1 667 361	1 929 045	1 853 262
Pożyczki, razem	43 758 737	44 748 200	43 325 787	12 540 410

¹⁾ Ponad 46% lokat terminowych w instytucjach kredytowych stanowią lokaty w złotych, a ponad 50% - lokaty w euro. Dla ponad 92% lokat terminowych zapadalności przypada przed 31 marca 2017 roku.

²⁾ 100% pożyczek stanowią pożyczki zabezpieczone zastawami na akcjach, poręczeniami, gwarancjami lub zabezpieczeniami rzeczowymi.

Wartość godziwa transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży i lokat terminowych w instytucjach kredytowych nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowych, ze względu na ich krótkoterminowy charakter.

Należności od klientów z tytułu kredytów	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015
Segment detaliczny	19 459 105	18 756 136	16 923 391
Kredyty operacyjne	173 990	165 482	167 635
Kredyty konsumpcyjne	9 596 867	9 327 786	8 570 665
Kredyty consumer finance	1 049 932	922 964	709 980
Kredyty na zakup papierów wartościowych	106 716	123 364	116 655
Kredyty w rachunku karty kredytowej	221 036	237 258	225 588
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	7 491 612	7 171 272	6 232 117
Pozostałe kredyty hipoteczne	796 704	786 614	872 332
Pozostałe należności	22 248	21 396	28 419
Segment biznesowy	15 042 068	14 770 058	13 330 960
Kredyty operacyjne	8 021 893	7 884 574	7 407 498
Kredyty samochodowe	42 928	51 471	69 870
Kredyty inwestycyjne	6 169 569	6 079 939	5 454 753
Skupione wierzytelności (faktoring)	502 095	533 620	376 403
Pozostałe należności	305 583	220 454	22 436
Należności od klientów z tytułu kredytów, razem	34 501 173	33 526 194	30 254 351

9.18.5. Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego

W tabelach poniżej zaprezentowano zaangażowanie spółek Grupy PZU w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego. Instrumenty finansowe zakwalifikowane do portfeli utrzymywanych do terminu wymagalności oraz pożyczek zaprezentowano jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie, natomiast instrumenty finansowe zakwalifikowane jako dostępne do sprzedaży i wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (zarówno zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, jak i przeznaczone do obrotu) zaprezentowano jako wyceniane w wartości godziwej.

Dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP

Na 30 września 2016 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Bułgaria	EUR	w wartości godziwej	193 871	216 395	216 395	-
		w zamortyzowanym koszcie	36 168	36 143	37 999	-
Chorwacja	EUR	w zamortyzowanym koszcie	36 940	36 688	37 922	-
		w wartości godziwej	6 092	8 959	8 959	-
Hiszpania	EUR	w wartości godziwej	4 741	4 714	4 714	-
		w wartości godziwej	272 898	279 902	279 902	-
Litwa	EUR	w wartości godziwej	316 837	344 865	344 865	-
		w zamortyzowanym koszcie	134 351	136 654	143 294	-
Łotwa	EUR	w wartości godziwej	4 849	6 863	6 863	-
		w wartości godziwej	41 431	46 769	46 769	-
Niemcy	EUR	w zamortyzowanym koszcie	19 024	19 342	19 955	-
		w wartości godziwej	31 236	40 401	40 401	-
Republika Południowej Afryki	EUR	w wartości godziwej	134 798	136 005	136 005	-
		w wartości godziwej	186 404	180 658	180 658	-
	EUR	w wartości godziwej	9 031	9 124	9 124	-

Na 30 września 2016 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	108 707	125 472	125 472	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	42 809	43 232	45 323	-
	RON	w wartości godziwej	207 197	212 240	212 240	-
	USD	w wartości godziwej	37 111	44 117	44 117	-
Słowenia	EUR	w wartości godziwej	154 344	162 037	162 037	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	8 041	8 058	8 235	-
Sri Lanka	USD	w wartości godziwej	41 958	45 332	45 332	-
Stany Zjednoczone	USD	w wartości godziwej	400 759	401 336	401 336	-
Turcja	USD	w wartości godziwej	184 533	179 655	179 655	-
	EUR	w wartości godziwej	1 087	1 097	1 097	-
Ukraina	TRY	w wartości godziwej	135 712	134 025	134 025	-
	UAH	w wartości godziwej	9 814 ¹⁾	7 896 ¹⁾	7 896 ¹⁾	-
	UAH	w zamortyzowanym koszcie	29 301 ¹⁾	26 577 ¹⁾	27 084 ¹⁾	-
	USD	w wartości godziwej	5 165	5 223	5 223	-
Węgry	USD	w zamortyzowanym koszcie	14 972	14 995	15 126	-
	EUR	w wartości godziwej	147 424	150 423	150 423	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	30 332	30 490	31 905	-
	HUF	w wartości godziwej	171 904	175 961	175 961	-
Pozostałe	USD	w wartości godziwej	48 763	52 372	52 372	-
	EUR/USD/GBP	w wartości godziwej	438 194	459 846	459 846	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	7 521	7 460	8 075	-
Razem			3 654 319	3 791 326	3 806 605	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominału obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej jednej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą zapłaconą cenę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominału.

Na 30 czerwca 2016 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Bułgaria	EUR	w wartości godziwej	179 933	192 566	192 566	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	28 525	29 062	29 337	-
Chorwacja	EUR	w zamortyzowanym koszcie	30 334	31 012	31 308	-
	USD	w wartości godziwej	6 092	8 916	8 916	-
Czechy	CZK	w wartości godziwej	89 315	91 741	91 741	-
Hiszpania	EUR	w wartości godziwej	69 075	77 805	77 805	-
Irlandia	EUR	w wartości godziwej	6 878	7 162	7 162	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	7 719	7 633	8 149	-
Litwa	EUR	w wartości godziwej	324 427	351 647	351 647	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	136 403	140 475	146 094	-
	USD	w wartości godziwej	4 849	7 069	7 069	-
Łotwa	EUR	w wartości godziwej	52 658	59 059	59 059	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	19 024	19 822	20 163	-
	USD	w wartości godziwej	31 236	41 468	41 468	-
Niemcy	EUR	w wartości godziwej	209 515	215 682	215 682	-
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	55 903	65 842	65 842	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	35 164	35 945	36 533	-
	RON	w wartości godziwej	56 370	58 074	58 074	-
	USD	w wartości godziwej	15 631	23 143	23 143	-
Sri Lanka	USD	w wartości godziwej	24 775	24 860	24 860	-

Na 30 czerwca 2016 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Turcja	USD	w wartości godziwej	133 994	138 624	138 624	-
	EUR	w wartości godziwej	1 087	1 136	1 136	-
	TRY	w wartości godziwej	162 406	164 608	164 608	-
Ukraina	UAH	w wartości godziwej	13 799 ¹⁾	12 042 ¹⁾	12 042 ¹⁾	-
	UAH	w zamortyzowanym koszcie	24 179 ¹⁾	24 266 ¹⁾	24 146 ¹⁾	-
	USD	w wartości godziwej	6 304	6 512	6 512	-
Węgry	USD	w zamortyzowanym koszcie	14 766	16 020	16 023	-
	EUR	w wartości godziwej	123 000	127 545	127 545	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	30 980	31 290	32 108	-
Pozostałe	HUF	w wartości godziwej	84 451	87 569	87 569	-
	USD	w wartości godziwej	7 801	11 748	11 748	-
	EUR/USD/GBP	w wartości godziwej	590 865	624 207	624 207	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	8 157	8 259	8 412	-
Razem			2 585 615	2 742 809	2 751 298	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominału obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej jednej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą zapłaconą cenę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominału.

Na 31 grudnia 2015 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Bułgaria	EUR	w wartości godziwej	24 715	25 664	25 664	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	15 361	15 495	15 465	-
Chorwacja	EUR	w zamortyzowanym koszcie	16 910	17 023	16 806	-
	USD	w wartości godziwej	6 092	8 336	8 336	-
Czechy	CZK	w wartości godziwej	105 555	105 591	105 591	-
Hiszpania	EUR	w wartości godziwej	78 536	76 260	76 260	-
Irlandia	EUR	w wartości godziwej	6 878	6 827	6 827	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	7 433	7 547	7 800	-
Islandia	USD	w wartości godziwej	7 420	10 249	10 249	-
Litwa	EUR	w wartości godziwej	374 017	400 777	400 777	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	137 041	139 542	141 846	-
Łotwa	USD	w wartości godziwej	4 934	6 944	6 944	-
	EUR	w wartości godziwej	55 953	59 991	59 991	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	19 024	19 433	19 065	-
	USD	w wartości godziwej	31 236	40 191	40 191	-
Niemcy	EUR	w wartości godziwej	849 833	841 102	841 102	-
Portugalia	EUR	w wartości godziwej	80 361	78 194	78 194	-
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	91 315	101 171	101 171	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	27 179	27 199	27 418	-
	RON	w wartości godziwej	78 063	78 455	78 455	-
	USD	w wartości godziwej	15 631	22 453	22 453	-
Sri Lanka	USD	w wartości godziwej	24 775	23 250	23 250	-
Turcja	USD	w wartości godziwej	99 310	103 164	103 164	-
Ukraina	UAH	w wartości godziwej	12 509 ¹⁾	9 955 ¹⁾	9 955 ¹⁾	-
	UAH	w zamortyzowanym koszcie	13 512 ¹⁾	11 256 ¹⁾	11 322 ¹⁾	-
	USD	w wartości godziwej	3 710	3 645	3 645	-
	USD	w zamortyzowanym koszcie	1 518	1 965	2 071	-
Węgry	EUR	w wartości godziwej	111 052	115 176	115 176	-
Węgry	EUR	w zamortyzowanym koszcie	12 642	12 935	13 074	-
	HUF	w wartości godziwej	157 196	156 924	156 924	-
	USD	w wartości godziwej	7 801	10 718	10 718	-
Stany Zjednoczone	USD	w wartości godziwej	160 062	155 685	155 685	-

Na 31 grudnia 2015 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Pozostałe	EUR/USD	w wartości godziwej	63 343	63 526	63 526	-
	EUR	w zamortyzowanym koszcie	7 990	8 226	8 297	-
Razem			2 708 907	2 764 869	2 767 412	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominalu obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej jednej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą cenę, zapłaconą przez spółkę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominalu.

Na 30 września 2015 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Bułgaria	EUR	w wartości godziwej	24 715	25 081	25 081	-
Bułgaria	EUR	w zamortyzowanym koszcie	10 904	10 943	10 646	-
Chorwacja	EUR	w zamortyzowanym koszcie	14 824	14 852	14 682	-
Chorwacja	USD	w wartości godziwej	6 092	8 064	8 064	-
Irlandia	EUR	w wartości godziwej	6 878	7 093	7 093	-
Irlandia	EUR	w zamortyzowanym koszcie	7 393	7 483	7 672	-
Islandia	USD	w wartości godziwej	7 420	10 128	10 128	-
Litwa	EUR	w wartości godziwej	372 067	400 818	400 818	-
Litwa	EUR	w zamortyzowanym koszcie	122 277	124 487	125 956	-
Litwa	USD	w wartości godziwej	4 927	6 706	6 706	-
Łotwa	EUR	w wartości godziwej	55 897	60 131	60 131	-
Łotwa	EUR	w zamortyzowanym koszcie	19 024	19 346	18 658	-
Łotwa	USD	w wartości godziwej	31 236	38 585	38 585	-
Niemcy	EUR	w wartości godziwej	544 172	552 640	552 640	-
Portugalia	EUR	w wartości godziwej	87 530	89 465	89 465	-
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	91 315	100 536	100 536	-
Rumunia	EUR	w zamortyzowanym koszcie	24 745	25 099	25 001	-
Rumunia	RON	w wartości godziwej	78 063	79 424	79 424	-
Rumunia	USD	w wartości godziwej	15 631	21 416	21 416	-
Sri Lanka	USD	w wartości godziwej	15 068	14 831	14 831	-
Stany Zjednoczone	USD	w wartości godziwej	35 831	38 046	38 046	-
Turcja	USD	w wartości godziwej	99 196	99 242	99 242	-
Ukraina	UAH	w wartości godziwej	8 368 ¹⁾	6 461 ¹⁾	6 461 ¹⁾	-
Ukraina	UAH	w zamortyzowanym koszcie	12 688 ¹⁾	11 542 ¹⁾	11 683 ¹⁾	-
Ukraina	USD	w wartości godziwej	3 710	3 514	3 514	-
Ukraina	USD	w zamortyzowanym koszcie	1 518	1 868	2 077	-
Węgry	EUR	w wartości godziwej	111 052	113 832	113 832	-
Węgry	EUR	w zamortyzowanym koszcie	12 592	12 821	12 914	-
Węgry	HUF	w wartości godziwej	180 420	180 067	180 067	-
Węgry	USD	w wartości godziwej	7 801	10 056	10 056	-
Pozostałe	EUR/USD	w wartości godziwej	54 889	56 952	56 952	-
Pozostałe	EUR	w zamortyzowanym koszcie	7 966	8 170	8 214	-
Razem			2 076 209	2 159 699	2 160 591	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominalu obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej jednej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą cenę, zapłaconą przez spółkę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominalu.

9.18.6. Dłużne papiery emitowane przez korporacje oraz jednostki samorządu terytorialnego

Na 30 września 2016 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	70 081	77 799	77 799	-
	w zamortyzowanym koszcie	1 518 434	1 526 051	1 543 344	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	355 627	365 277	365 277	-
	w zamortyzowanym koszcie	700 000	705 925	709 151	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	w wartości godziwej	892	889	889	-
	w zamortyzowanym koszcie	5 838	5 922	6 128	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	w zamortyzowanym koszcie	315 000	318 390	317 257	-
Banki krajowe nienotowane	w zamortyzowanym koszcie	20 000	20 510	20 768	-
Banki hipoteczne	w wartości godziwej	41 983	44 179	44 179	-
Banki zagraniczne	w wartości godziwej	3 140	3 141	3 141	-
Samorzady krajowe	w wartości godziwej	70 763	73 713	76 271	1 142
	w zamortyzowanym koszcie	45 632	53 995	53 995	-
Spółki Indeksu WIG - Surowce	w wartości godziwej	50 000	51 676	56 527	-
	w zamortyzowanym koszcie	64 800	64 530	64 530	-
Pozostałe	w wartości godziwej	235 257	192 497	187 354	63 262
	w zamortyzowanym koszcie	332 354	300 122	300 122	18 287
Razem		3 922 509	3 897 548	3 921 137	82 691

Na 30 czerwca 2016 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	170 135	184 742	184 742	-
	w zamortyzowanym koszcie	1 518 434	1 532 657	1 543 880	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	377 686	391 573	391 573	-
	w zamortyzowanym koszcie	700 000	700 629	705 038	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	w zamortyzowanym koszcie	5 838	6 084	6 091	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	w zamortyzowanym koszcie	315 000	316 292	314 775	-
Banki krajowe nienotowane	w zamortyzowanym koszcie	20 000	20 244	23 042	-
Banki hipoteczne	w wartości godziwej	41 983	45 263	45 263	-
Banki zagraniczne	w wartości godziwej	3 572	3 519	3 519	-
Samorzady krajowe	w wartości godziwej	71 985	76 931	79 078	1 142
	w zamortyzowanym koszcie	45 632	56 555	56 555	-
Spółki Indeksu WIG - Surowce	w wartości godziwej	50 000	50 858	56 328	-
	w zamortyzowanym koszcie	64 800	64 157	64 157	-
Pozostałe	w wartości godziwej	240 992	194 684	189 061	65 398
	w zamortyzowanym koszcie	331 829	301 582	301 582	18 287
Narodowy Bank Polski	w wartości godziwej	92 932	94 704	95 475	-
Razem		6 150 205	6 140 474	6 160 159	84 827

Na 31 grudnia 2015 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	322 868	325 778	325 778	-
	w zamortyzowanym koszcie	1 520 556	1 534 875	1 564 538	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	304 464	309 115	309 115	-
	w zamortyzowanym koszcie	700 000	700 686	710 287	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	w zamortyzowanym koszcie	5 795	5 857	5 872	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	w zamortyzowanym koszcie	315 000	316 322	312 776	-
Banki krajowe nienotowane	w zamortyzowanym koszcie	20 000	20 250	22 132	-
Banki hipoteczne	w wartości godziwej	41 983	43 179	43 179	-
Banki zagraniczne	w wartości godziwej	3 710	3 876	3 876	-
Samorządy krajowe	w wartości godziwej	71 985	73 999	76 542	1 142
	w zamortyzowanym koszcie	45 632	56 592	56 592	-
Spółki Indeksu WIG - Surowce	w wartości godziwej	50 000	52 501	59 467	-
	w zamortyzowanym koszcie	51 200	51 367	51 367	-
Pozostałe	w wartości godziwej	195 000	151 069	151 139	42 836
	w zamortyzowanym koszcie	367 487	342 047	342 047	11 630
	w zamortyzowanym koszcie	86 120	87 515	87 466	-
Razem		4 101 800	4 075 028	4 122 173	55 608

Na 30 września 2015 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	399 229	403 479	403 479	-
	w zamortyzowanym koszcie	1 618 926	1 625 429	1 617 822	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	304 464	304 544	304 544	-
	w zamortyzowanym koszcie	700 000	705 959	715 334	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	w zamortyzowanym koszcie	1 211	1 219	1 227	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	w zamortyzowanym koszcie	315 000	318 288	310 439	-
Banki krajowe nienotowane	w zamortyzowanym koszcie	20 000	20 502	22 200	-
Banki zagraniczne	w wartości godziwej	18 291	18 722	18 722	-
Banki hipoteczne	w wartości godziwej	70 843	74 005	76 055	-
	w zamortyzowanym koszcie	41 983	42 582	42 582	-
Samorządy krajowe	w wartości godziwej	45 632	55 957	55 957	-
Pozostałe	w wartości godziwej	50 000	51 670	58 776	-
	w zamortyzowanym koszcie	59 637	58 404	58 404	-
Spółki Indeksu WIG - Surowce - objęte odpisami	w wartości godziwej	66 011	66 164	64 209	-
	w zamortyzowanym koszcie	200 000	184 891	180 371	16 226
Pozostałe - objęte pełnymi odpisami	w zamortyzowanym koszcie	11 630	-	-	11 630
Banki zagraniczne - objęte pełnymi odpisami	w zamortyzowanym koszcie	1 142	-	-	1 142
Razem		3 923 999	3 931 815	3 946 347	28 998

9.18.7. Instrumenty pochodne

Instrumenty pochodne - aktywa	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	691 546	799 096	891 266	512 509
Instrumenty wykazywane jako transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne – instrumenty nienotowane, w tym:	62 131	53 661	139 578	-
- transakcje <i>SWAP</i>	62 131	53 661	139 578	-
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	629 415	745 435	751 688	512 509
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	629 415	745 435	751 688	512 509
- kontrakty terminowe	11 292	18 278	22 168	-
- transakcje <i>SWAP</i>	597 702	713 288	725 722	512 509
- opcje <i>call</i> (zakup)	16 636	9 685	3 798	-
- opcje <i>cap floor</i>	3 785	4 184	-	-
Instrumenty pochodne związane z kursami walut – wykazywane jako przeznaczone do obrotu	104 805	158 874	170 129	1 732
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	104 805	158 874	170 129	1 732
- kontrakty terminowe	35 802	60 971	54 620	-
- transakcje <i>SWAP</i>	58 268	87 861	106 385	1 732
- opcje <i>call</i> (zakup)	10 735	10 042	9 124	-
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych i towarów – wykazywane jako przeznaczone do obrotu	17 634	17 638	51 559	26 707
Instrumenty notowane, w tym:	59	-	131	7 432
- kontrakty terminowe	-	-	-	4 442
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	59	-	131	2 990
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	17 575	17 638	51 428	19 275
- opcje <i>call</i> (zakup)	17 575	17 638	51 428	19 275
Instrumenty pochodne - aktywa, razem	813 985	975 608	1 112 954	540 948

Instrumenty pochodne - zobowiązania	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	680 043	807 788	846 515	640 390
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	680 043	807 788	846 515	640 390
Instrumenty notowane, w tym:	11 008	16 462	20 362	19 900
- kontrakty terminowe	11 008	16 462	20 362	19 900
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	669 035	791 326	826 153	620 490
- kontrakty terminowe	10 254	17 002	19 905	-
- transakcje <i>SWAP</i>	638 357	760 449	802 450	620 490
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	16 636	9 683	3 798	-
- opcje <i>cap floor</i>	3 788	4 192	-	-
Instrumenty pochodne związane z kursami walut – wykazywane jako przeznaczone do obrotu	62 551	119 600	63 213	23 589
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	62 551	119 600	63 213	23 589
- kontrakty terminowe	9 123	14 702	7 747	4 661
- transakcje <i>SWAP</i>	42 673	94 794	46 339	18 928
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	10 755	10 104	9 127	-
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych i towarów – wykazywane jako przeznaczone do obrotu	-	-	30 756	-
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	-	-	30 756	-
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	-	-	30 756	-
Instrumenty pochodne - zobowiązania, razem	742 594	927 388	940 484	663 979

9.18.8. Informacje na temat zmian sytuacji gospodarczej i warunków prowadzenia działalności, które mają istotny wpływ na wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych

Informacje na temat zmian sytuacji gospodarczej i warunków prowadzenia działalności, które mają istotny wpływ na wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych zaprezentowano w punktach 16 i 18.

9.18.9. Zmiany w klasyfikacji aktywów finansowych w wyniku zmiany celu lub wykorzystania tych aktywów

Informacje o zmianie klasyfikacji aktywów finansowych zaprezentowano w punkcie 9.18.

9.19 Wartość godziwa

9.19.1. Opis technik wyceny

9.19.1.1. Dłużne papiery wartościowe

Wartości godziwe dłużnych papierów wartościowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku lub wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych.

Wartość godziwą pożyczek oraz dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wyznacza się metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o *spread* kredytowy. Jest on wyliczany na dzień emisji w stosunku do ceny emisyjnej i powoduje równoległe przesunięcie krzywej rentowności papierów rządowych o stałą wartość na całej jej długości lub jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec) przemnożona przez współczynnik ustalany na dzień emisji, uwzględniający w krzywej dyskontowej ryzyko specyficzne danego emitenta.

9.19.1.2. Kapitałowe aktywa finansowe

Wartości godziwe kapitałowych aktywów finansowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku.

Wartości godziwe jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych określa się według wartości jednostki uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych publikowanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych. Wycena ta odzwierciedla udział Grupy PZU w aktywach netto tych funduszy.

9.19.1.3. Instrumenty pochodne

Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stopy

procentowe z krzywych dochodowości przypisanych do danego typu instrumentu finansowego i waluty, konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych.

Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez spółki Grupy PZU, w oparciu o posiadane własne modele wyceny.

9.19.1.4. Należności od klientów z tytułu kredytów

Wartość godziwą należności od klientów (z pominięciem kredytów w rachunku bieżącym) określa się porównując marże osiągnięte na nowo udzielonych kredytach (w miesiącu poprzedzającym datę, na którą sporządza się skonsolidowane sprawozdanie finansowe) z marżami na całym portfelu kredytowym. Jeśli marże na nowo przyznawanych kredytach są wyższe niż marże na dotychczasowym portfelu, wartość godziwa portfela kredytów jest niższa od jego wartości bilansowej.

Należności od klientów z tytułu kredytów zaklasyfikowano w całości do poziomu 3 hierarchii wartości godziwej ze względu na fakt zastosowania modelu wyceny z istotnymi nieobserwowanymi danymi wejściowymi, czyli bieżącymi marżami osiąganymi na nowo udzielanych kredytach.

9.19.1.5. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania z tytułu depozytów

Ze względu na fakt, że depozyty przyjmuje się w ramach bieżącej działalności na bazie dziennej, a więc ich warunki są zbliżone do aktualnych warunków rynkowych identycznych transakcji, a czas do zapadalności tych pozycji jest krótki, uznaje się, że dla zobowiązań wobec klientów o zapadalności do 1 roku wartość godziwa nie odbiega istotnie od wartości bilansowej.

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz zobowiązania podporządkowane

Wartość godziwą zobowiązań z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych, w tym zobowiązań podporządkowanych, wyznacza się jako wartość bieżącą oczekiwanych płatności w oparciu o bieżące krzywe procentowe oraz bieżący *spread* kredytowy.

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta wyceniane są zgodnie z wartością godziwą aktywów stanowiących pokrycie zobowiązań funduszu kapitałowego powiązanego z danym kontraktem inwestycyjnym.

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych wyceniane są zgodnie z wartością godziwą składników majątku funduszu inwestycyjnego (wg udziału w aktywach netto funduszu inwestycyjnego).

9.19.2. Hierarchia wartości godziwej

W oparciu o dane wejściowe wykorzystywane przy ustalaniu wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań, dla których zaprezentowano wartość godziwą, klasyfikowane są do następujących poziomów:

- Poziom I – aktywa i zobowiązania wyceniane na bazie cen notowanych (nieskorygowanych) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów i zobowiązań. Do tego poziomu zaklasyfikowano:
  - płynne notowane dłużne papiery wartościowe;
  - akcje i certyfikaty inwestycyjne notowane na giełdach;
  - instrumenty pochodne notowane na giełdach.
- Poziom II – aktywa i zobowiązania, których wycena opiera się na danych wejściowych innych niż ceny notowane zaliczane do Poziomu I, które są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośredni (bazujący na cenach). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
  - notowane dłużne papiery wartościowe wyceniane na podstawie wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny;
  - instrumenty pochodne inne niż notowane na giełdach;
  - jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych;
  - zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych;
  - kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta.
- Poziom III – aktywa, których wycena opiera się na danych wejściowych niemożliwych do zaobserwowania na rynkach (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
  - nienotowane dłużne papiery wartościowe oraz niepłynne notowane dłużne papiery wartościowe (w tym nieskarbowe papiery dłużne emitowane przez podmioty finansowe, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty niefinansowe), wyceniane modelami opartymi na zdyskontowanych przepływach pieniężnych;
  - należności od klientów z tytułu kredytów oraz zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów;
  - opcje wbudowane w certyfikaty depozytowe wyemitowane przez Alior Bank oraz opcje zawarte na rynku międzybankowym w celu zabezpieczenia pozycji z tytułu opcji wbudowanych.

W sytuacji gdy do wyceny składnika aktywów lub zobowiązań używane są dane wejściowe klasyfikowane do różnych poziomów hierarchii wartości godziwej, wyceniany składnik przypisuje się do najniższego poziomu, z którego pochodzą dane wejściowe, mające istotny wpływ na całość wyceny.

Na wartość wyceny zakwalifikowanych do poziomu III niepłynnych obligacji i pożyczek istotny wpływ mają historyczne *spready* obserwowane na obligacjach wszystkich serii tego samego emitenta o podobnej charakterystyce co wyceniana seria oraz na pożyczkach tego samego pożyczkobiorcy lub pożyczkobiorcy z tego samego segmentu co wyceniana pożyczka. *Spready* te obserwowane są w dniach emisji nowych serii obligacji, dniach zawierania nowych umów pożyczek oraz dniach transakcji rynkowych, których przedmiotem są wierzytelności wynikające z tych obligacji i pożyczek. Wzrosty obserwowanych historycznych *spreadów* spowodują spadek wartości godziwej, zaś spadek *spreadów* – wyższą wycenę.

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 30 września 2016	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	7 261 206	337 204	661 195	8 259 605
Instrumenty kapitałowe	129 212	255 086	-	384 298
Dłużne papiery wartościowe	7 131 994	82 118	661 195	7 875 307
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	12 580 840	2 446 092	83 453	15 110 385
Instrumenty kapitałowe	2 581 431	79 331	56 457	2 717 219
Dłużne papiery wartościowe	9 999 409	2 366 761	26 996	12 393 166
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	2 148 248	5 343 221	160 377	7 651 846
Instrumenty kapitałowe	847 342	3 036 042	-	3 883 384
Dłużne papiery wartościowe	1 295 574	1 595 572	125 462	3 016 608
Instrumenty pochodne	5 332	711 607	34 915	751 854
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	62 131	-	62 131
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	18 140	706 903	17 551	742 594
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	1 390 350	-	1 390 350
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	334 863	-	334 863

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 30 czerwca 2016	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	7 654 872	2 660 030	712 739	11 027 641
Instrumenty kapitałowe	141 644	348 552	-	490 196
Dłużne papiery wartościowe	7 513 228	2 311 478	712 739	10 537 445
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	12 027 183	803 540	85 083	12 915 806
Instrumenty kapitałowe	2 385 714	87 608	56 806	2 530 128
Dłużne papiery wartościowe	9 641 469	715 932	28 277	10 385 678
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	2 361 787	5 372 112	129 232	7 863 131
Instrumenty kapitałowe	955 655	2 797 357	-	3 753 012
Dłużne papiery wartościowe	1 394 891	1 691 372	101 909	3 188 172
Instrumenty pochodne	11 241	883 383	27 323	921 947
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	53 661	-	53 661
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	26 622	891 083	9 683	927 388
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	715 530	-	715 530
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	345 557	-	345 557

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 31 grudnia 2015 (dane przekształcone) ¹⁾	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	6 687 993	386 534	653 446	7 727 973
Instrumenty kapitałowe	195 689	386 534	-	582 223
Dłużne papiery wartościowe	6 492 304	-	653 446	7 145 750
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	13 107 367	84 228	53 865	13 245 460
Instrumenty kapitałowe	2 274 757	84 228	25 569	2 384 554
Dłużne papiery wartościowe	10 832 610	-	28 296	10 860 906
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	3 341 659	3 932 374	128 910	7 402 943
Instrumenty kapitałowe	1 053 043	3 024 161	-	4 077 204
Dłużne papiery wartościowe	2 278 680	-	73 683	2 352 363
Instrumenty pochodne	9 936	908 213	55 227	973 376
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	139 578	-	139 578
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	36 078	869 851	34 555	940 484
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	656 449	-	656 449
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	392 914	-	392 914

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 9.19.4.

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 30 września 2015 (dane przekształcone) ¹⁾	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	2 858 884	373 457	298 959	3 531 300
Instrumenty kapitałowe	360 989	373 457	-	734 446
Dłużne papiery wartościowe	2 497 895	-	298 959	2 796 854
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	13 572 677	41 026	53 410	13 667 113
Instrumenty kapitałowe	2 584 980	41 026	25 432	2 651 438
Dłużne papiery wartościowe	10 987 697	-	27 978	11 015 675
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	2 893 553	3 494 474	93 128	6 481 155
Instrumenty kapitałowe	1 106 496	2 980 233	-	4 086 729
Dłużne papiery wartościowe	1 779 625	-	73 853	1 853 478
Instrumenty pochodne	7 432	514 241	19 275	540 948
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	19 900	644 079	-	663 979
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	651 441	-	651 441
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	420 759	-	420 759

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 9.19.4.

Aktywa i zobowiązania, dla których ujawniana jest wartość godziwa na 30 września 2016	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC	45 129	-	-	45 129
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	15 804 174	883 635	2 841 105	19 528 914
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	-	2 323	2 778 854	2 781 177
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	34 006 811	34 006 811
Pożyczki	-	-	1 634 757	1 634 757
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	218 672	132 386	351 058
Zobowiązania wobec klientów	-	-	37 289 094	37 289 094
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	-	3 667 404	3 667 404
Zobowiązania podporządkowane (Alior Bank)	-	-	1 026 701	1 026 701

Aktywa i zobowiązania, dla których ujawniana jest wartość godziwa na 30 czerwca 2016	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC	45 092	-	-	45 092
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	16 532 952	503 172	2 828 633	19 864 757
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	-	6 038	2 777 852	2 783 890
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	33 055 953	33 055 953
Pożyczki	-	-	1 664 024	1 664 024
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	420 932	162 808	583 740
Zobowiązania wobec klientów	-	-	37 919 249	37 919 249
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	-	3 748 995	3 748 995
Zobowiązania podporządkowane (Alior Bank)	-	-	1 027 733	1 027 733

Aktywa i zobowiązania, dla których ujawniana jest wartość godziwa na 31 grudnia 2015 (dane przekształcone) ¹⁾	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC	55 283	-	-	55 283
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	17 069 280	-	2 751 050	19 820 330
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	-	7 045	2 761 240	2 768 285
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	30 254 351	30 254 351
Pożyczki	-	-	1 926 664	1 926 664
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	475 809	124 831	600 640
Zobowiązania wobec klientów	-	-	33 665 013	33 665 013
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	-	3 573 225	3 573 225
Zobowiązania podporządkowane (Alior Bank)	-	-	758 560	758 560

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 9.19.4.

Aktywa i zobowiązania, dla których ujawniana jest wartość godziwa na 30 września 2015 (dane przekształcone) ¹⁾	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC	56 299	-	-	56 299
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	19 967 797	-	2 833 864	22 801 661
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	-	7 425	2 860 456	2 867 881
Pożyczki	-	-	1 800 732	1 800 732
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	-	122 540	122 540
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	-	2 129 950	2 129 950

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 9.19.4.

9.19.3. Przesunięcia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej

W przypadku zmiany sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań, wynikających np. z utraty (lub uzyskania) dostępności notowań obserwowanych na aktywnym rynku przenosi się takie aktywa lub zobowiązania pomiędzy Poziomami I i II.

Składniki aktywów lub zobowiązań są przenoszone pomiędzy poziomami II i III (odpowiednio między poziomami III i II) gdy:

- następuje zmiana modelu wyceny będąca efektem zastosowania nowych czynników nieobserwowalnych (odpowiednio obserwowalnych) lub
- dotychczas stosowane czynniki, których wpływ na wycenę jest istotny przestają być (odpowiednio stają się) obserwowalne na aktywnym rynku.

Przeniesienia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej dokonywane są na koniec każdego okresu sprawozdawczego wg wartości na ten dzień.

Na 30 czerwca 2016 roku dokonano przeniesienia z poziomu I do II części aktywów finansowych, których wartość godziwa na dzień przeniesienia wyniosła 2 600 261 tys. zł. Informacje o powodach przeniesienia przedstawiono w punkcie 9.19.4.

Na 30 września 2016 roku dokonano przeniesienia jednej obligacji klasyfikowanej do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży, o wartości bilansowej 46 052 tys. zł z poziomu III do poziomu I w związku z pojawieniem się kwotowań na aktywnym rynku.

W 2015 roku nie wystąpiły istotne przeniesienia pomiędzy poziomami I i II (odpowiednio między poziomami II i I).

9.19.4. Zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej

W celu dokładniejszego i wierniejszego określenia wartości godziwej, począwszy od 30 czerwca 2016 roku dla części aktywów finansowych (przede wszystkim dłużnych instrumentów finansowych notowanych na rynkach zagranicznych) wartość godziwą określa się na podstawie wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a nie jak do tej pory – kwotowań z rynku międzybankowego. Zmiana źródła wyceny pozwala na uwzględnienie przy szacowaniu wartości godziwej szerszego zakresu informacji o transakcjach i ofertach z wielu rynków, na których dany instrument finansowy jest kwotowany, niż ma to miejsce w przypadku szacowania wartości godziwej na podstawie ceny z rynku międzybankowego. Aktywa, dla których zmieniono źródło wyceny zostały przeklasyfikowane z I do II poziomu wartości godziwej.

W wyniku ponownej oceny modeli stosowanych do określania wartości godziwej za pomocą zdyskontowanych przepływów pieniężnych Grupa PZU zdecydowała o zakwalifikowaniu instrumentów wycenianych za pomocą tych modeli do poziomu III wartości godziwej, a nie jak miało to miejsce do tej pory, do poziomu II. Dane za okresy porównawcze przekształcono odpowiednio.

W 2015 roku nie dokonywano zmian sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, których wartość byłaby istotna z punktu widzenia skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

9.20 Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych

Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych - wartość bilansowa	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, w tym:	2 002 176	2 063 816	1 768 263	1 670 311
- należności od ubezpieczających	1 813 561	1 803 437	1 564 151	1 506 173
- należności od pośredników ubezpieczeniowych	164 756	173 240	178 813	135 528
- inne należności	23 859	87 139	25 299	28 610
Należności z tytułu reasekuracji	64 574	88 168	49 023	41 872
Inne należności	4 535 300	4 603 206	1 453 507	1 377 814
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych (netto)	6 602 050	6 755 190	3 270 793	3 089 997

Zarówno na 30 września 2016 roku, 30 czerwca 2016 roku, 31 grudnia 2015 roku, jak i na 30 września 2015 roku wartość godziwa należności nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej, głównie ze względu na ich krótkoterminowy charakter oraz politykę tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

9.20.1. Inne należności

Inne należności	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Należności od budżetu, inne niż z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	43 028	49 702	45 441	32 329
Należności z tytułu rozliczeń kart płatniczych	82 773	89 097	148 690	-
Rozliczenia przewencyjne	38 969	44 857	62 111	59 295
Należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego	11 065	10 387	9 663	9 690
Należności z tytułu transakcji na papierach wartościowych i depozytów zabezpieczających	4 024 859	4 067 644	782 735	1 019 831
Należności z tytułu dostaw i usług	183 452	205 746	269 637	150 584
Należności z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	45 094	44 885	40 414	35 032
Należności od banków	14 485	15 925	26 287	-
Pozostałe	91 575	74 963	68 529	71 053
Inne należności, razem	4 535 300	4 603 206	1 453 507	1 377 814

W pozycji „Należności z tytułu transakcji na papierach wartościowych i depozytów zabezpieczających” wykazywane są należności związane z zawartymi, lecz nierozliczonymi transakcjami dotyczącymi instrumentów finansowych.

9.21 Utrata wartości aktywów finansowych i należności

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w okresie 1 stycznia – 30 września 2016	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	45 900	6 977	-	-	(62)	52 815
Instrumenty kapitałowe	45 900	2	-	-	(62)	45 840
Instrumenty dłużne	-	6 975	-	-	-	6 975
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 236	-	-	-	14	1 250
Instrumenty dłużne	1 236	-	-	-	14	1 250
Pożyczki	76 526	546 803	-	(24 469)	(74)	598 786
Dłużne papiery wartościowe	42 837	22 561	-	(2 136)	-	63 262
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	524 242	-	(3 975)	-	520 267
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	892	-	-	-	(74)	818
Pożyczki	32 797	-	-	(18 358)	-	14 439
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	588 356	78 299	(32 041)	(3 406)	(323)	630 885
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	562 224	73 794	(28 565)	(2 992)	(247)	604 214
Należności z tytułu reasekuracji	6 248	2 070	(2 187)	-	(2)	6 129
Inne należności	19 884	2 435	(1 289)	(414)	(74)	20 542
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	10 793	23 871	(8 031)	-	-	26 633
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	1 308	-	-	-	(108)	1 200
Razem	724 119	655 950	(40 072)	(27 875)	(553)	1 311 569

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w roku zakończonym 31 grudnia 2015	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Inne zmiany odpisów	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	158 163	-	-	(111 972)	(291)	-	45 900
Instrumenty kapitałowe	158 163	-	-	(111 972)	(291)	-	45 900
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 235	-	-	-	1	-	1 236
Instrumenty dłużne	1 235	-	-	-	1	-	1 236
Pożyczki	25 020	51 644	-	(64)	(74)	-	76 526
Dłużne papiery wartościowe	10 144	32 693	-	-	-	-	42 837
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	947	-	-	(55)	-	892
Pożyczki	14 876	18 004	-	(64)	(19)	-	32 797
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	593 647	109 679	(110 651)	(3 337)	(1 517)	535	588 356
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	565 901	105 007	(105 951)	(1 626)	(1 233)	126	562 224
Należności z tytułu reasekuracji	5 021	3 059	(4 039)	-	-	2 207	6 248
Inne należności	22 725	1 613	(661)	(1 711)	(284)	(1 798)	19 884
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	17 531	8 531	(15 269)	-	-	-	10 793
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	-	1 389	-	-	(81)	-	1 308
Razem	795 596	171 243	(125 920)	(115 373)	(1 962)	535	724 119

Na dzień objęcia konsolidacją Grupy Kapitałowej Alior Banku należności Alior Banku od klientów z tytułu kredytów wyceniono do wartości godziwej, w związku z czym na 31 grudnia 2015 roku nie wykazano żadnych odpisów z tytułu utraty wartości tych aktywów.

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w okresie 1 stycznia – 30 września 2015	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Inne zmiany odpisów	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	158 163	-	-	(82 027)	(219)	-	75 917
Instrumenty kapitałowe	158 163	-	-	(82 027)	(219)	-	75 917
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 235	-	-	-	(6)	-	1 229
Instrumenty dłużne	1 235	-	-	-	(6)	-	1 229
Pożyczki	25 020	7 041	-	-	-	-	32 061
Dłużne papiery wartościowe	10 144	6 083	-	-	-	-	16 227
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	958	-	-	18	-	976
Pożyczki	14 876	-	-	-	(18)	-	14 858
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	593 647	93 317	(64 183)	(1 888)	(1 147)	(1 678)	618 068
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	565 901	82 995	(53 142)	(1 355)	(941)	125	593 583
Należności z tytułu reasekuracji	5 021	9 220	(10 570)	-	-	-	3 671
Inne należności	22 725	1 102	(471)	(533)	(206)	(1 803)	20 814
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	17 531	7 465	(5 744)	-	-	-	19 252
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	-	1 405	-	-	26	-	1 431
Razem	795 596	109 228	(69 927)	(83 915)	(1 346)	(1 678)	747 958

9.22 Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Rzeczowe aktywa trwałe	39 251	42 767	44 221	38 913
Nieruchomości inwestycyjne	874 808	1 419 130	1 461 827	797 175
Aktywa przeznaczone do sprzedaży, razem	914 059	1 461 897	1 506 048	836 088

Na 30 września 2016 roku, 30 czerwca 2016 roku, 31 grudnia 2015 roku, jak i na 30 września 2015 roku w pozycji „Nieruchomości inwestycyjne” zaprezentowano przede wszystkim nieruchomości przeznaczone do sprzedaży przez fundusze inwestycyjne sektora nieruchomości ze względu na osiągnięcie przewidywanego horyzontu inwestycyjnego (w kwocie odpowiednio 802 364 tys. zł, 1 337 490 tys. zł, 1 345 100 tys. zł i 708 974 tys. zł).

Zmniejszenie wartości nieruchomości inwestycyjnych przeznaczonych do sprzedaży w III kwartale 2016 roku wynikało ze zmiany planów inwestycyjnych Grupy PZU i rezygnacji ze sprzedaży części nieruchomości. W związku z tym nieruchomości o wartości 535 306 tys. zł przeniesiono z aktywów przeznaczonych do sprzedaży i na 30 września 2016 roku wykazano jako nieruchomości inwestycyjne.

9.23 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	19 829 761	19 804 431	19 278 600	19 046 343
Rezerwa składek	6 348 872	6 409 539	5 642 997	5 193 077
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	71 525	141 758	119 183	35 310
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	7 732 683	7 514 393	7 706 360	7 647 316
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	5 675 029	5 736 260	5 807 892	6 168 749
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	1 652	2 481	2 168	1 891
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	22 043 578	21 897 286	22 001 721	21 968 856
Rezerwa składek	89 732	91 725	93 816	92 285
Rezerwa ubezpieczeń na życie	16 179 506	16 171 767	16 221 886	16 235 875
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	573 771	564 372	557 680	546 244
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	939	759	494	216
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	358 023	365 912	383 888	410 975
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	4 841 607	4 702 751	4 743 957	4 683 261
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	41 873 339	41 701 717	41 280 321	41 015 199

9.24 Inne rezerwy

Zmiana stanu innych rezerw w okresie 1 stycznia – 30 września 2016	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	2 777	-	(1 805)	(213)	-	759
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	4 056	1 128	(29)	(308)	(340)	4 507
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	57 880	-	-	-	-	57 880
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk	5 614	258	-	-	-	5 872
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	9 092	-	(2)	-	-	9 090
Pozostałe	28 690	16 693	(4 875)	(16 045)	109	24 572
Inne rezerwy, razem	108 109	18 079	(6 711)	(16 566)	(231)	102 680

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2015	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Połączenia jednostek	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	9 354	3 760	(6 604)	(3 733)	-	-	2 777
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	781	56	-	-	3 219	-	4 056
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	119 551	3	(50 384)	(11 290)	-	-	57 880
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk	22 668	338	(17 392)	-	-	-	5 614
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	7 234	1 881	(23)	-	-	-	9 092
Pozostałe	31 618	15 409	(16 020)	(9 310)	7 106	(113)	28 690
Inne rezerwy, razem	191 206	21 447	(90 423)	(24 333)	10 325	(113)	108 109

Zmiana stanu innych rezerw w okresie 1 stycznia – 30 września 2015	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Połączenia jednostek	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	9 354	2 789	(4 431)	(859)	-	-	6 853
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	781	36	-	-	-	-	817
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	119 551	3	(50 384)	(11 290)	-	-	57 880
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk	22 668	-	(17 392)	-	-	-	5 276
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	7 234	-	-	-	-	-	7 234
Pozostałe	31 618	12 986	(7 056)	(4 284)	1 594	(96)	34 762
Inne rezerwy, razem	191 206	15 814	(79 263)	(16 433)	1 594	(96)	112 822

¹⁾ Pozycję „Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK” wyjaśniono w punktach 23.2 i 23.3.

9.25 Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej	3 074 065	2 537 042	2 196 473	1 800 711
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	742 594	927 388	940 484	663 979
Zobowiązania z tytułu pożyczek	606 258	548 567	206 626	64 532
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	334 863	345 557	392 914	420 759
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	1 390 350	715 530	656 449	651 441
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	44 029 716	44 661 412	42 497 976	6 590 291
Zobowiązania wobec banków	350 580	583 157	600 298	122 540
Depozyty bieżące	-	11 011	11 012	-
Depozyty jednodniowe	-	200 008	30 701	-
Depozyty terminowe	73 309	47 775	197 826	-
Emisja bankowych papierów wartościowych (Alior Bank)	20 152	20 002	32 666	-
Kredyty otrzymane	132 471	162 958	124 780	122 540
Pozostałe zobowiązania	124 648	141 403	203 313	-
Zobowiązania wobec klientów	37 286 816	37 912 227	33 655 744	-
Depozyty bieżące	15 310 456	13 946 775	12 475 022	-
Depozyty terminowe	19 111 395	21 259 397	18 529 163	-
Emisja bankowych papierów wartościowych (Alior Bank)	2 565 556	2 338 098	2 259 230	-
Pozostałe zobowiązania	299 409	367 957	392 329	-
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych (PZU)	3 572 817	3 702 001	3 536 546	2 111 251
Zobowiązania podporządkowane (Alior Bank)	1 026 701	1 027 733	758 560	-
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	1 710 817	1 331 871	3 794 306	4 135 582
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	81 985	104 423	152 522	220 912
Pozostałe	-	-	-	6
Zobowiązania finansowe, razem	47 103 781	47 198 454	44 694 449	8 391 002

9.25.1. Zobowiązania podporządkowane

Całość salda zobowiązań podporządkowanych dotyczy zobowiązań zaciągniętych przez Alior Bank.

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Data emisji / otrzymania pożyczki	Data wykupu / spłaty pożyczki
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych				
Pożyczka podporządkowana (w tys. euro)	10 000	EURIBOR 3M + marża	12 października 2011	12 października 2019
Obligacje serii F (w tys. zł)	321 700	WIBOR 6M+ marża	26 września 2014	26 września 2024
Obligacje serii G (w tys. zł)	192 950	WIBOR 6M + marża	31 marca 2015	31 marca 2021
Obligacje serii I oraz I1 (w tys. zł)	183 350	WIBOR 6M+ marża	4 grudnia 2015	6 grudnia 2021
Obligacje Meritum Bank (w tys. zł)	67 200	WIBOR 6M+ marża	29 kwietnia 2013	29 kwietnia 2021
Obligacje Meritum Bank (w tys. zł)	80 000	WIBOR 6M+ marża	21 października 2014	21 października 2022
Obligacje serii EUR001 (w tys. euro)	10 000	LIBOR 6M+ marża	4 lutego 2016	4 lutego 2022
Obligacje serii P1A (w tys. zł)	150 000	WIBOR 6M+ marża	27 kwietnia 2016	16 maja 2022
Obligacje serii P1B (w tys. zł)	70 000	WIBOR 6M+ marża	29 kwietnia 2016	16 maja 2024

Zobowiązania podporządkowane, wartość bilansowa	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych	1 026 701	1 027 733	758 560	-
Pożyczka podporządkowana	43 304	44 442	42 818	-
Obligacje serii F	221 865	224 595	224 633	-
Obligacje serii G	192 977	195 499	195 555	-
Obligacje serii I	115 584	114 125	114 145	-
Obligacje serii I1	33 903	33 476	33 482	-
Obligacje Meritum Bank	150 472	147 972	147 927	-
Obligacje serii EUR001	43 531	45 332	-	-
Obligacje serii P1A	153 500	151 609	-	-
Obligacje serii P1B	71 565	70 683	-	-
Zobowiązania podporządkowane	1 026 701	1 027 733	758 560	-

Niższa wartość bilansowa zobowiązań podporządkowanych w stosunku do zaprezentowanej powyżej wartości nominalnej wynika z faktu, iż część wyemitowanych przez Alior Bank obligacji objęty konsolidowane fundusze inwestycyjne i podlegają eliminacjom w konsolidacji.

9.25.2. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych

	Wartość nominalna (w tys. euro)	Oprocentowanie	Daty emisji	Data wykupu
Obligacje PZU Finance AB (publ.)	850 000	1,375%	3 lipca 2014 16 października 2015	3 lipca 2019

Zobowiązania PZU Finance AB (publ.) wynikające z obligacji zostały zabezpieczone gwarancją udzieloną przez PZU, która obejmuje całość zobowiązań emitenta wynikających z emisji (w tym zobowiązanie do zapłaty wartości nominalnej obligacji oraz odsetek od obligacji) udzieloną na rzecz wszystkich obligatariuszy. Nie określono maksymalnej wartości gwarancji, obowiązującej do chwili wygaśnięcia roszczeń obligatariuszy wobec PZU Finance AB (publ.).

9.26 Inne zobowiązania

Inne zobowiązania	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Koszty do zapłacenia	861 938	943 769	1 008 246	544 602
Zarachowane koszty prowizji agencyjnej	269 613	287 585	272 153	246 800
Zarachowane koszty wynagrodzeń	137 042	132 582	114 245	92 031
Zarachowane koszty reasekuracji	280 269	313 766	412 227	108 718
Zarachowane nagrody dla pracowników	49 096	66 429	86 283	39 630
Pozostałe	125 918	143 407	123 338	57 423
Przychody pobierane z góry	139 700	139 799	116 682	62 228
Pozostałe zobowiązania	5 776 543	6 508 566	2 375 805	4 474 885
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	791 205	778 602	696 166	683 862
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	99 210	149 194	96 718	105 534
Zobowiązania wobec budżetu inne niż z tytułu podatku dochodowego	58 139	59 063	34 576	34 230
Rozrachunki publiczno-prawne	66 535	58 721	51 538	27 136
Zobowiązania wobec pracowników	7 358	7 443	9 110	8 883
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	14 672	14 036	11 247	11 599
Zobowiązania z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	2 259 695	2 961 796	365 614	765 429
Zobowiązania z tytułu zakupu trzeciej transzy akcji Alior Banku	-	-	341 709	-
Zobowiązania wobec akcjonariuszy PZU z tytułu dywidend	1 799 110	1 799 110	2 982	2 593 535
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	98 422	86 191	122 078	104 751
Oszacowane zobowiązania pozaubezpieczeniowe	83 372	89 499	175 786	79 013
Zobowiązania wobec banków z tytułu dokumentów płatniczych rozliczanych w systemach rozliczeń międzybankowych	228 536	261 127	183 574	-
Oszacowane zwroty wynagrodzeń w związku z rezygnacją lub odstąpieniem klientów Alior Banku od ubezpieczeń zawieranych przy sprzedaży produktów kredytowych	84 526	81 086	94 045	-
Zobowiązania Alior Banku z tytułu ubezpieczeń produktów bankowych oferowanych klientom banku	34 713	27 027	66 941	-
Zobowiązania z tytułu likwidacji bezpośredniej	11 894	9 647	11 113	-
Zobowiązania z tytułu nierynkowych umów najmu	21 796	24 314	29 348	-
Pozostałe	117 360	101 710	83 260	60 913
Inne zobowiązania, razem	6 778 181	7 592 134	3 500 733	5 081 715

10. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Aktywa i zobowiązania warunkowe	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Aktywa warunkowe	44 799	56 759	33 126	32 410
- otrzymane gwarancje i poręczenia	44 799	56 759	33 126	32 410
Zobowiązania warunkowe	11 526 279	10 389 452	10 081 994	725 681
- z tytułu limitów odnawialnych w rachunkach ROR oraz kart kredytowych	8 959 761	7 758 678	7 371 753	-
- udzielone poręczenia i gwarancje	1 292 254	1 454 428	1 576 178	7 033
- roszczenia ubezpieczeniowe sporne	505 797	500 783	389 854	300 533
- inne roszczenia sporne	213 381	202 167	211 282	211 610
- pozostałe, w tym:	555 086	473 396	532 927	206 505
- zobowiązania z tytułu transz pożyczek niewykorzystanych przez pożyczkobiorców do dnia bilansowego	497 447	408 505	472 988	149 808
- potencjalne zobowiązania wynikające z umów kredytowych zawartych przez Grupę Armatura	29 191	25 861	31 478	30 479

11. Komentarz do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Składki przypisane brutto w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku wyniosły 14 706 299 tys. zł wobec 13 461 279 tys. zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (+9,2%). Wzrost sprzedaży dotyczył przede wszystkim:

- ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta masowego (+946 130 tys. zł) głównie w związku ze wzrostem średniej składki oraz liczby ubezpieczeń;
- ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta korporacyjnego (+245 782 tys. zł) w związku ze wzrostem średniej składki i liczby ubezpieczeń oraz ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami;
- składki regularnej w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych (+68 113 tys. zł) głównie w wyniku rozwoju ubezpieczeń grupowych ochronnych (wzrost średniej składki i liczby ubezpieczonych) oraz pozyskania składki w ubezpieczeniach zdrowotnych zawieranych w formie grupowej (nowi klienci w ubezpieczeniach ambulatoryjnych oraz sprzedaż wariantów produktu lekowego).

Jednocześnie odnotowano spadki składki przypisanej brutto w:

- indywidualnych produktach *unit-linked* w kanale *bancassurance*;
- spółkach zagranicznych, spadek zebranej składki względem 2015 roku o 7 519 tys. zł, w związku z dezinvestycją w PZU Litwa we wrześniu 2015 roku częściowo skompensowany dzięki rozwojowi sprzedaży w innych spółkach krajów bałtyckich.

Dochody z działalności lokacyjnej (łącznie z kontraktami inwestycyjnymi tj. kontraktami, które nie zawierają znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego) w okresie 3 kwartałów 2016 roku oraz 3 kwartałów 2015 roku wyniosły odpowiednio 2 702 906 tys. zł oraz 1 410 103 tys. zł i wzrosły dzięki dochodom z lokat wygenerowanym na działalności bankowej - rozpoczęcie konsolidacji Alior Bank. Z wyłączeniem działalności bankowej poziom dochodów z działalności lokacyjnej był niższy niż w analogicznym okresie poprzedniego roku głównie na skutek niższej wyceny pakietu akcji Grupy Azoty z portfela aktywów długoterminowych. Efekt ten został częściowo skompensowany wyższą wyceną odsetkowych instrumentów finansowych (korzystniejsza sytuacja na rynku długu przy wyższym poziomie aktywów w portfelu).

Odszkodowania i świadczenia netto (z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) osiągnęły wartość 9 771 296 tys. zł i ukształtowały się na poziomie o 7,6% wyższym w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Na wzrost kategorii odszkodowań i świadczeń netto wpłynęły:

- wzrost wartości odszkodowań i świadczeń w grupie ubezpieczeń pozostałych szkód rzeczowych w segmencie klienta masowego, w tym głównie ubezpieczeń dotowanych upraw rolnych jako efekt wystąpienia licznych szkód powodowanych siłami natury (negatywne skutki przezimowań);
- wzrost wartości odszkodowań i świadczeń w ubezpieczeniach OC komunikacyjnych w segmencie klienta masowego, głównie jako efekt wzrostu częstości szkód oraz wyższego poziomu rezerw na odszkodowania i świadczenia dla polis bieżącego roku;
- wolniejsze tempo konwersji polis umów wieloletnich na roczne umowy odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P oraz wyższy poziom wypłaconych świadczeń jako efekt wzrostu portfela tego rodzaju umów.

Z kolei, na obniżenie powyższej kategorii odszkodowań i świadczeń netto wpływ miały:

- niższy poziom szkód w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej oraz w ubezpieczeniach wypadku w segmencie klienta masowego;
- w ubezpieczeniach na życie mniejsza wartość subskrypcji produktu strukturyzowanego w kanale własnym.

Koszty akwizycji w 3 kwartałach 2016 roku wzrosły o 176 402 tys. zł (+10,1%) w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Wzrost ten był w szczególności rezultatem wyższej sprzedaży w segmencie klienta masowego i korporacyjnego.

Koszty administracyjne Grupy po 3 kwartałach 2016 roku ukształtowały się na poziomie 1 884 111 tys. zł względem 1 194 004 tys. zł w analogicznym okresie 2015, czyli były o 57,8% wyższe w relacji do poprzedniego roku. Wzrost wynikał w głównej mierze z rozpoczęcia konsolidacji Alior Bank, koszty Grupy PZU wzrosły z tego tytułu o 757 735 tys. zł. Jednocześnie odnotowano pozytywny efekt w porównaniu do roku ubiegłego w segmentach działalności

ubezpieczeniowej w Polsce w związku z utrzymywaniem dyscypliny kosztowej - spadek kosztów administracyjnych o 23 768 tys. zł oraz w segmencie krajów bałtyckich i na Ukrainie (spadek o 27 712 tys. zł) głównie w efekcie dezinvestycji w PZU Litwa w II półroczu 2015 roku.

W 3 kwartałach 2016 roku saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych było ujemne i wynosiło 764 767 tys. zł wobec także ujemnego w 2015 roku na poziomie 331 052 tys. zł. Wpływ na poziom tego wyniku miały następujące czynniki:

- włączenie Alior Bank do wyników Grupy PZU;
- wprowadzenie podatku od instytucji finansowych – obciążenie Grupy PZU (łącznie na działalności ubezpieczeniowej oraz bankowej) tym podatkiem w 3 kwartałach 2016 roku wyniosło 278 543 tys. zł;
- uwzględnienie kosztów amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych zidentyfikowanych w wyniku transakcji zakupu udziałów w Alior Bank w wysokości 34 185 tys. zł.

Powyższe czynniki zostały częściowo skompensowane niższymi o 108 481 tys. zł kosztami amortyzacji wartości niematerialnych zidentyfikowanych w wyniku transakcji przejęcia spółek ubezpieczeniowych oraz medycznych.

Koszty odsetkowe w 3 kwartałach 2016 roku wyniosły 574 855 tys. zł i były wyższe o 489 581 tys. zł wobec analogicznego okresu roku ubiegłego. Wzrost dotyczył głównie odsetek od depozytów, dłużnych papierów wartościowych oraz pochodnych instrumentów zabezpieczających na działalności bankowej.

Zysk z działalności operacyjnej po 3 kwartałach 2016 roku osiągnął wartość 1 959 942 tys. zł i był niższy o 319 904 tys. zł (-14,0%) w stosunku do wyniku za analogiczny okres roku poprzedniego. Zmiana ta była spowodowana w szczególności przez:

- pogorszenie rentowności w segmencie ubezpieczeń masowych w porównaniu do analogicznego okresu 2015 roku (-155 769 tys. zł) – wyższa szkodowość w ubezpieczeniach rolnych jako efekt wystąpienia licznych szkód powodowanych siłami natury (negatywne skutki przezimowań) – jednorazowy efekt – w ubezpieczeniach rolnych odszkodowania wyższe niż średnia z ostatnich 3 lat o 236 921 tys. zł;
- niższy dochód z działalności inwestycyjnej (z wyłączeniem działalności bankowej) związany ze spadkiem wyceny pakietu akcji Grupy Azoty z portfela aktywów długoterminowych;
- spadek rentowności w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (-26 908 tys. zł) związany głównie z niższym efektem konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P (wpływ na spadek wyniku segmentu -36 503 tys. zł rok do roku);
- wyższa rentowność w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych (+57 665 tys. zł) - efekt spadku wartości odszkodowań i świadczeń netto przy wzroście składki zarobionej netto;
- rozpoczęcie konsolidacji Alior Bank w grudniu 2015 roku. Zysk z działalności operacyjnej na działalności bankowej po 3 kwartałach 2016 roku osiągnął wartość 334 651 tys. zł.

Zysk netto spadł w stosunku do 3 kwartałów 2015 roku o 324 369 tys. zł (-17,7%) do poziomu 1 508 024 tys. zł. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 1 308 531 tys. zł wobec 1 832 495 tys. zł w 2015 roku (spadek o 28,6%).

Skonsolidowane kapitały własne według MSSF na dzień 30 września 2016 roku wynosiły 16 267 794 tys. zł wobec 12 369 710 tys. zł na dzień 30 września 2015 roku. Wzrost skonsolidowanych kapitałów własnych dotyczył udziałów niekontrolujących, które m.in. w związku z objęciem konsolidacją Alior Bank osiągnęły wartość 3 891 071 tys. zł. Wskaźnik rentowności kapitałów własnych przypadający jednostce dominującej (ROE²) za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia 30 września 2016 roku wyniósł 13,8% i był niższy o 5,3 p.p. w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego. W stosunku do skonsolidowanych kapitałów własnych wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitały wzrosły o 1 150 007 tys. zł (+7,6%). Zmiana skonsolidowanych kapitałów własnych dotyczyła głównie udziałów niekontrolujących, które m.in. w związku z emisją akcji przez Alior Bank w I półroczu 2016 roku wzrosły o 77,3% względem końca 2015 roku. Kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej spadły o 546 996 tys. zł

² Wskaźnik uroczniony.

względem poprzedniego roku – efekt podziału zysku za 2015 rok, w tym przeznaczenia na wypłatę dywidendy 1 796 128 tys. zł, częściowo skompensowany wynikiem wypracowanym w trakcie 3 kwartałów 2016 roku.

Suma kapitałów i zobowiązań na dzień 30 września 2016 roku wzrosła w porównaniu do 31 grudnia 2015 roku o 7 516 686 tys. zł do poziomu 112 913 923 tys. zł głównie w wyniku nierozliczonych transakcji na instrumentach finansowych, wyższych sald depozytów terminowych i bieżących na działalności bankowej, objęcia konsolidacją dodatkowych funduszy inwestycyjnych oraz zobowiązań wobec akcjonariuszy z tytułu wypłaty dywidendy. Wspomniane efekty zostały częściowo skompensowane spadkiem poziomu zawartych transakcji *sell-buy-back*.

Portfel lokat³ na dzień 30 września 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniósł odpowiednio 56 908 637 tys. zł oraz 55 411 163 tys. zł. Wzrost o 1 497 474 tys. zł związany był głównie ze spadkiem poziomu zawartych transakcji *sell-buy-back*. Należności z tytułu kredytów na dzień 30 września 2016 roku wyniosły 34 501 173 tys. zł, wobec 30 254 351 tys. zł na dzień 31 grudnia 2015.

Wartość rezerw techniczno – ubezpieczeniowych na koniec III kwartału 2016 roku wyniosła 41 873 339 tys. zł i stanowiła 37,1% sumy pasywów. W porównaniu do 31 grudnia 2015 roku stan rezerw wzrósł o 593 018 tys. zł. Zmiana wynikała głównie z:

- podwyższenia rezerwy składki w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych wynikającego głównie z rozwoju sprzedaży ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce;
- spadku rezerw szkodowych w ubezpieczeniach komunikacyjnych w Polsce;
- w ubezpieczeniach na życie wzrostu rezerw matematycznych w ubezpieczeniach kontynuowanych związanego z wyższą sumą ubezpieczenia oraz starzeniem się portfela;
- niższych rezerw w bankowych produktach strukturyzowanych w związku dożywaniem kolejnych transz produktu oraz brakiem sprzedaży.

12. Zarządzanie kapitałem własnym

3 października 2016 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwałę w sprawie zatwierdzenia polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2016 – 2020 („Polityka”).

Wprowadzenie Polityki wynika z wdrożenia od 1 stycznia 2016 roku Dyrektywy 2009/138/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 listopada 2009 roku w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej („Wypłacalność II”), z późniejszymi zmianami, Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz wygaśnięcia Polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2013 – 2015 zaktualizowanej w maju 2014 roku.

Zgodnie z Polityką Grupa PZU dąży do:

- efektywnego zarządzania kapitałem poprzez optymalizację wykorzystania kapitału z perspektywy Grupy PZU;
- maksymalizacji stopy zwrotu z kapitału dla akcjonariuszy podmiotu dominującego w szczególności przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje;
- zapewnienia wystarczających środków finansowych na pokrycie zobowiązań Grupy PZU wobec klientów.

Polityka zarządzania kapitałem opiera się na następujących zasadach:

- zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU jako podmiotu dominującego;
- utrzymanie docelowych współczynników wypłacalności na poziomie 200% dla Grupy PZU, PZU oraz PZU Życie (wg. Wypłacalność II);
- utrzymanie wskaźnika dźwigni finansowej Grupy PZU na poziomie nie wyższym niż 0,35;
- zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;

³ Portfel lokat obejmuje aktywa finansowe z wyłączeniem należności kredytowych, nieruchomości inwestycyjne oraz ujemną wycenę instrumentów pochodnych i zobowiązania z tytułu transakcji *sell-buy-back*.

- brak emisji akcji przez PZU w okresie obowiązywania Polityki.

Polityka dywidendowa Grupy PZU i PZU zakłada, że:

- wysokość dywidendy proponowanej przez Zarząd PZU za dany rok obrotowy, ustalana jest w oparciu o skonsolidowany wynik finansowy Grupy PZU przypisany jednostce dominującej, przy czym:
  - nie więcej niż 20% powiększy zyski zatrzymane (kapitał zapasowy) na cele związane z rozwojem organicznym i innowacjami oraz realizacją inicjatyw wzrostowych;
  - nie mniej niż 50% podlega wypłacie w ramach rocznej dywidendy;
  - pozostała część zostanie wypłacona w ramach rocznej dywidendy lub powiększy zyski zatrzymane (kapitał zapasowy) w przypadku realizacji w danym roku istotnych nakładów związanych z realizacją założeń Strategii Grupy PZU, w tym w szczególności w ramach transakcji fuzji i przejęć;

z zastrzeżeniem punktów poniżej;

- zgodnie z planami Zarządu PZU oraz własną oceną ryzyk i wypłacalności podmiotu dominującego środki własne podmiotu dominującego oraz Grupy PZU po deklaracji lub wypłacie dywidendy, pozostają na poziomie, który zapewnia spełnienie warunków określonych w polityce kapitałowej;
- przy określeniu dywidendy uwzględniane są rekomendacje organu nadzoru w zakresie dywidendy.

Zewnętrzne wymogi kapitałowe

1 stycznia 2016 roku weszła w życie nowa ustawa o działalności ubezpieczeniowej, wdrażająca do polskiego systemu prawnego Wypłacalność II. Zgodnie z nowymi przepisami, kalkulację wymogu kapitałowego oparto o ryzyka rynkowe, aktuarialne (ubezpieczeniowe), niewypłacalności kontrahenta, katastroficzne i operacyjne. Aktywa, zobowiązania, a w konsekwencji środki własne, stanowiące pokrycie wymogu kapitałowego wycenia się w wartości godziwej.

Grupa PZU spełnia nakładane na nią wymogi kapitałowe, posiadając znaczną nadwyżkę środków własnych ponad wymóg kapitałowy.

Poniżej zaprezentowano kalkulację wymogu kapitałowego i środków własnych wg zasad Wypłacalność II. Ze względu na trwający proces kalkulacji wymogu kapitałowego i środków własnych na bazie danych z 30 września 2016 roku nie zostały one zaprezentowane w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Fundusze własne i współczynnik wypłacalności (z uwzględnieniem innych sektorów finansowych)	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie grupowego kapitałowego wymogu wypłacalności	19 596 496	19 731 822
Grupowy kapitałowy wymóg wypłacalności	7 647 126	7 145 959
Współczynnik pokrycia grupowego kapitałowego wymogu wypłacalności dopuszczonymi środkami własnymi	256,26%	276,13%

13. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

13.1 Segmenty sprawozdawcze

13.1.1. Kryterium podstawowe podziału

Segmenty operacyjne to części składowe jednostki, dla których dostępne są odrębne informacje finansowe, podlegające regularnej ocenie przez GOOZPDO (w praktyce jest to Zarząd PZU), związanych z alokacją zasobów i oceną wyników działalności.

Podstawowy podział segmentacyjny Grupy PZU oparty jest na kryterium jednostek podlegających konsolidacji, z zastrzeżeniem, że w odniesieniu do ubezpieczeniowych spółek Grupy PZU z siedzibą w Polsce (PZU, PZU Życie, Link4 i TUW PZUW) wyodrębnia się dodatkowo segmenty oparte na kryteriach grup klientów, linii produktowych oraz charakteru działalności.

W przypadku PZU, Link4 i TUW PZUW wyodrębniono następujące segmenty:

- ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- inwestycje – obejmujące działalność lokacyjną w zakresie środków własnych.

W przypadku PZU Życie wyodrębniono następujące segmenty:

- ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie);
- ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie);
- inwestycje – obejmujące działalność lokacyjną w zakresie środków własnych;
- kontrakty inwestycyjne – opisane szerzej w dalszej części tego rozdziału.

Ze względu na swą odrębność, funkcjonowanie w odrębnych środowiskach regulacyjnych, stosowany w Grupie PZU system wewnętrznej sprawozdawczości finansowej, zgodnie z podziałem segmentacyjnym Grupy PZU opartym na kryterium konsolidowanych jednostek oraz przydatności użytkownikom sprawozdań finansowych wyodrębniono dodatkowo następujące segmenty:

- działalność bankowa;
- ubezpieczenia emerytalne;
- Kraje bałtyckie – Litwa, Łotwa i Estonia (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie);
- Ukraina (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie).

W przypadku zaistnienia przesłanek jakościowych lub ilościowych, opisanych w MSSF 8 pkt 12-19, segmenty operacyjne mogą być łączone w segmenty sprawozdawcze. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie łączono wyodrębnionych segmentów operacyjnych w segmenty sprawozdawcze, za wyjątkiem segmentu inwestycje, obejmującego działalność lokacyjną w zakresie środków własnych spółek Grupy PZU oraz segmentu Kraje bałtyckie, należące do którego kraje połączono ze względu na podobieństwo oferowanych produktów i usług oraz podobne środowisko regulacyjne.

13.1.2. Informacje dotyczące obszarów geograficznych

Grupa PZU stosuje uzupełniający podział segmentacyjny wg kryterium geograficznego, na podstawie którego wyodrębniono następujące obszary geograficzne:

- Polska;
- Kraje bałtyckie;
- Ukraina.

13.2 Rozliczenia pomiędzy segmentami

Wynik netto z inwestycji (różnica pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami) wykazywany w ubezpieczeniach korporacyjnych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach masowych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (ubezpieczenia na życie), ubezpieczeniach indywidualnych (ubezpieczenia na życie) określany jest na podstawie cen transferowych opartych na stopach procentowych z krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych (stopa wolna od ryzyka). W przypadku produktów ubezpieczeniowych typu *unit-linked*, z gwarantowaną stopą oraz strukturyzowanych wykazuje się wprost wynik netto z lokat stanowiących pokrycie odpowiadających im rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

13.3 Miara zysku segmentu

Podstawową miarą zysku segmentu w Grupie PZU jest:

- w przypadku spółek ubezpieczeniowych mających siedzibę w Polsce – wynik na ubezpieczeniach, będący wynikiem finansowym przed podatkiem oraz pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi (w tym kosztami finansowania), uwzględniający jednak przychody z inwestycji (odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) określone wg stopy wolnej od ryzyka. Wynik na ubezpieczeniach jest miarą zbliżoną do zdefiniowanego w PSR wyniku technicznego ubezpieczeń z tym, że zarówno w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, jak też ubezpieczeniach na życie zawiera wynik netto z inwestycji opisany w zdaniu poprzednim;
- w przypadku spółek ubezpieczeniowych mających siedzibę za granicą – analogicznie jak powyżej, z uwzględnieniem całego wyniku inwestycyjnego spółki, tj. bez korekty przychodu z inwestycji opisanej powyżej, wyliczony zgodnie z MSSF;
- w przypadku spółek innych niż ubezpieczeniowe – wynik z działalności operacyjnej według lokalnych standardów rachunkowości w kraju siedziby spółki lub według MSSF, będący wynikiem finansowym przed podatkiem.

13.4 Charakterystyka segmentów

Poniżej przedstawiono charakterystykę wszystkich wyodrębnionych segmentów sprawozdawczych Grupy PZU z przedstawieniem standardów rachunkowości, według których przedstawiono ich dane finansowe:

- ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) – raportujący wg PSR – obejmujący szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka, oferowanych dużym podmiotom gospodarczym;
- ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) – raportujący wg PSR – obejmujący szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, oferowanych klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw;
- ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie) – raportujący wg PSR – obejmujący ubezpieczenia grupowe, kierowane przez PZU Życie do grup pracowników oraz innych grup formalnych (np. związki zawodowe), w ramach których do umowy ubezpieczenia przystępują osoby pozostające w stosunku prawnym z ubezpieczającym (np. pracodawcą, związkiem zawodowym) oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane, gdzie ubezpieczający nabył prawo do indywidualnej kontynuacji w fazie grupowej. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych;
- ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie) – raportujący wg PSR – obejmujący ubezpieczenia oferowane przez PZU Życie klientom indywidualnym, w ramach których umowa ubezpieczenia dotyczy konkretnego ubezpieczonego a ubezpieczony podlega indywidualnej ocenie ryzyka. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych;
- inwestycje – raportujący wg PSR – obejmujący działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi w spółkach ubezpieczeniowych Grupy PZU mających siedzibę w Polsce (PZU, Link4 i PZU Życie) powiększoną o nadwyżkę dochodów osiągniętą

ponad stopę wolną od ryzyka z inwestycji odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach ubezpieczeniowych, czyli nadwyżkę dochodów z lokat ponad dochody alokowane według cen transferowych do segmentów ubezpieczeniowych. Ponadto, segment Inwestycje obejmuje dochody z innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU (w tym konsolidowane fundusze inwestycyjne);

- działalność bankowa – raportujący wg MSSF – obejmujący Alior Bank wraz z jego jednostkami zależnymi;
- ubezpieczenia emerytalne – raportujący wg PSR – obejmujący spółkę PTE PZU;
- Ukraina (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie) – raportujący wg MSSF – obejmujący spółki PZU Ukraine i PZU Ukraine Life;
- kraje bałtyckie (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie) – raportujący wg MSSF – obejmujący spółki Lietuvos Draudimas AB wraz z jej oddziałem w Estonii, AAS Balta oraz UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas;
- kontrakty inwestycyjne – raportujący wg PSR – obejmujący produkty PZU Życie nietransferujące istotnego ryzyka ubezpieczeniowego w rozumieniu MSSF 4 i niespełniające definicji umowy ubezpieczeniowej (tj. niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty z funduszem kapitałowym – *unit-linked*);
- pozostałe – raportujący łącznie wg MSSF lub PSR (MSSF 8 nie wymaga prezentacji wyników segmentów zakwalifikowanych do kategorii „pozostałe” wg spójnych zasad rachunkowości) – obejmuje pozostałe jednostki, niezakwalifikowane do żadnego innego segmentu powyżej, których przychody pochodzą w przeważającej mierze z działalności produkcyjnej armatury, grzejników i odlewów oraz z działalności usługowej.

13.5 Zastosowane zasady rachunkowości według PSR

13.5.1. PZU

PSR oraz różnice pomiędzy PSR i MSSF w zakresie dotyczącym jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU przedstawiono szczegółowo w Jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2015 rok.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2015 rok dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Relacje inwestorskie”.

13.5.2. PZU Życie

Zasady rachunkowości według PSR dotyczące PZU Życie są zbieżne z PSR dotyczącymi PZU.

Specyficzną różnicą dla PZU Życie są zasady dotyczące rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych według MSSF. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Podstawową różnicą pomiędzy PSR i MSSF w odniesieniu do rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie jest klasyfikacja kontraktów. W PSR nie ma pojęcia kontraktu inwestycyjnego, w konsekwencji wszystkie umowy klasyfikowane są jako umowy ubezpieczeniowe. Wg MSSF klasyfikację umów przeprowadza się zgodnie z wytycznymi zawartymi w MSSF 4, dotyczącymi klasyfikacji produktów jako umowy ubezpieczeniowe (podlegające MSSF 4) bądź kontrakty inwestycyjne (ujmowane zgodnie z MSR 39). W przypadku tych ostatnich przypis składki nie jest rozpoznawany.

13.6 Konstrukcja noty segmentowej i uzgodnienia w niej zawarte

Z uwagi na oparcie miar zysku segmentów na lokalnych standardach rachunkowości obowiązujących w kraju siedziby spółki Grupy PZU lub MSSF, dane finansowe segmentów wykazywane są w różnych standardach rachunkowości (PSR, MSSF).

W tabelach zaprezentowano, wymagane zgodnie z MSSF 8 pkt 28, uzgodnienie sumy przychodów (rozumianych jako składka zarobiona netto) oraz sumy zysków lub strat segmentów sprawozdawczych ze skonsolidowanym zyskiem z działalności operacyjnej.

13.7 Uproszczenia w nocie segmentowej

W nocie segmentowej zastosowano pewne uproszczenia dopuszczalne przez MSSF 8. Poniżej przedstawiono ich uzasadnienie:

- odstąpienie od prezentacji danych o alokacji wszystkich aktywów i zobowiązań do poszczególnych segmentów – wynika z niesporządzania i nieprezentowania Zarządowi PZU takich zestawień. Główną informacją dostarczaną Zarządowi PZU są dane o wynikach danych segmentów i na tej podstawie podejmowane są decyzje zarządcze, w tym o alokacji zasobów. Analiza dotycząca alokowanych do segmentów aktywów i zobowiązań ograniczona jest do monitoringu spełniania wymogów regulacyjnych dotyczących współczynników adekwatności kapitałowej oraz pokrycia rezerw techniczno-ubezpieceniowych aktywami (analiza w podziale na poszczególne spółki ubezpieczeniowe, a nie grupy produktów);
- prezentacja wyniku netto z inwestycji jedną kwotą jako różnicy pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami z inwestycji – wynikające z wewnętrznej oceny wyników segmentów w oparciu o taką łączną miarę wyników inwestycyjnych;
- niealokowanie do segmentu „inwestycje” przychodów i kosztów innych niż dotyczących zrealizowanych i niezrealizowanych przychodów i kosztów z inwestycji – wynikająca ze sposobu analizy danych tego segmentu oraz niepraktyczność takiej alokacji.

13.8 Informacje dotyczące głównych klientów

Ze względu na charakter działalności spółek Grupy PZU nie występują kontrahenci, od których przychody stanowiłyby 10% lub więcej łącznych przychodów Grupy PZU (rozumianych jako składka przypisana brutto).

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skrócone Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za III kwartał 2016 roku

Rachunek zysków i strat za okres od 1 lipca 2016 roku do 30 września 2016 roku	Ubezpieczenia korporacyjne (ub. maj i os.)	Ubezpieczenia masowe (ub. maj i os.)	Ubezpieczenia grupowe i indy- widualnie konty- nuowane (ub. na życie)	Ubezpieczenia indywidualne (ub. na życie)	Inwestycje	Działalność bankowa	Ubezpieczenia emerytalne	Ukraina	Kraje bałtyckie	Kontrakty inwestycyjne	Pozostała działalność	Suma segmentów
	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	MSSF	PSR	MSSF	MSSF	PSR	PSR	
Składki przypisane brutto na zewnątrz	476 899	2 035 366	1 688 454	311 596	-	-	-	48 500	283 498	8 446	-	4 852 758
Składki przypisane brutto między segmentami	(44 264)	(867)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(45 131)
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	432 635	2 034 499	1 688 454	311 596	-	-	-	48 500	283 497	8 446	-	4 807 627
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(55 336)	(2 943)	-	-	-	-	-	(20 454)	(5 190)	-	-	(83 922)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	377 299	2 031 556	1 688 454	311 596	-	-	-	28 046	278 308	8 446	-	4 723 705
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	71 837	87 118	1 045	946	-	-	-	2 179	6 921	18	-	170 065
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(16 737)	(19 106)	-	-	-	-	-	(2 147)	(2 893)	-	-	(40 883)
Składki zarobione netto	432 399	2 099 568	1 689 499	312 542	-	-	-	28 079	282 336	8 464	-	4 852 887
Przychody z tytułu prowizji i opłat	-	-	-	-	-	135 490	-	-	-	-	-	135 490
Dochody z lokat, w tym:	17 334	111 137	209 882	126 772	45 164	534 760	1 167	6 408	7 306	10 556	512	1 070 998
Wynik netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	17 334	111 137	209 882	126 772	30 838	534 760	1 167	6 408	7 306	10 556	512	1 056 672
Wynik netto z inwestycji (operacje między segmentami)	-	-	-	-	14 326	-	-	-	-	-	-	14 326
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	13 787	6 600	836	139	-	-	-	-	-	14	-	21 376
Przychody z działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	24 892	-	-	-	213 778	238 670
Pozostałe przychody operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	18 552	488	-	-	-	3 505	22 545
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(275 400)	(1 401 482)	(1 183 304)	(263 339)	-	-	-	(20 929)	(176 178)	(48 500)	-	(3 369 133)
Zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(14 544)	(130 079)	(9 343)	(299)	-	-	-	(2 496)	(7 742)	(805)	-	(165 308)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	6 110	(18 972)	2	-	-	-	-	8 825	8 471	-	-	4 436
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw	(52 369)	17 437	-	-	-	-	-	2 593	(6 293)	-	-	(38 632)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(336 203)	(1 533 096)	(1 192 645)	(263 638)	-	-	-	(12 007)	(181 743)	(49 305)	-	(3 568 637)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym, rezerwy ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	(55 168)	(80 295)	-	-	-	-	-	33 920	-	(101 543)
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw	751	5	(119)	(62)	-	-	-	-	-	(1)	-	574
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(15 575)	(57 889)	(15 648)	(1 973)	-	-	-	-	-	(97)	-	(91 182)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-	-	-	-	-	(59 329)	-	-	-	-	-	(59 329)
Koszty odsetkowe	-	-	-	-	-	(161 829)	-	-	(465)	-	(1 111)	(163 405)
Koszty akwizycji	(90 963)	(386 677)	(78 649)	(28 742)	-	-	(1 077)	(16 384)	(64 763)	(589)	-	(667 843)
Koszty administracyjne	(29 778)	(147 970)	(139 444)	(13 164)	-	(263 229)	(11 418)	(5 805)	(21 056)	(2 068)	-	(633 933)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	5 914	(5 930)	-	-	-	-	-	6 198	387	-	-	6 569
Koszty działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(213 009)	(213 009)
Pozostałe koszty operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	(86 828)	(58)	-	-	-	(5 628)	(92 514)
Wynik na ubezpieczeniach / Zysk (strata) z działalności operacyjnej	(2 334)	85 748	418 544	51 579	45 164	117 587	13 994	6 489	22 002	894	(1 953)	757 714

Rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2016 roku do 30 września 2016 roku	Ubezpieczenia korporacyjne (ub. maj i os.)	Ubezpieczenia masowe (ub. maj i os.)	Ubezpieczenia grupowe i indy- widualnie konty- nuowane (ub. na życie)	Ubezpieczenia indywidualne (ub. na życie)	Inwestycje	Działalność bankowa	Ubezpieczenia emerytalne	Ukraina	Kraje bałtyckie	Kontrakty inwestycyjne	Pozostała działalność	Suma segmentów
	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	MSSF	PSR	MSSF	MSSF	PSR	PSR	
Składki przypisane brutto na zewnątrz	1 443 390	6 312 077	5 078 295	849 582	-	-	-	154 561	868 394	69 195	-	14 775 494
Składki przypisane brutto między segmentami	19 668	27 204	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46 872
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 463 058	6 339 281	5 078 295	849 582	-	-	-	154 561	868 394	69 195	-	14 822 366
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(160 887)	(10 570)	150	-	-	-	-	(68 630)	(23 386)	-	-	(263 323)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	1 302 171	6 328 711	5 078 445	849 582	-	-	-	85 931	845 008	69 195	-	14 559 043
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(47 992)	(547 864)	1 009	3 148	-	-	-	(15 259)	(32 731)	50	-	(639 639)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(30 131)	(39 243)	-	-	-	-	-	7 033	633	-	-	(61 708)
Składki zarobione netto	1 224 048	5 741 604	5 079 454	852 730	-	-	-	77 705	812 910	69 245	-	13 857 696
Przychody z tytułu prowizji i opłat	-	-	-	-	-	410 594	-	-	-	-	-	410 594
Dochody z lokat, w tym:	80 914	386 324	500 608	204 335	603 103	1 559 085	3 708	16 911	16 759	12 937	2 963	3 387 647
Wynik netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	80 914	386 324	500 608	204 335	(370 169)	1 559 085	3 708	16 911	16 759	12 937	2 963	2 414 375
Wynik netto z inwestycji (operacje między segmentami)	-	-	-	-	973 272	-	-	-	-	-	-	973 272
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	41 261	39 468	1 290	219	-	-	-	-	-	17	-	82 255
Przychody z działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	81 275	-	-	-	579 335	660 610
Pozostałe przychody operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	64 639	2 529	-	-	-	10 770	77 938
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(915 276)	(4 035 501)	(3 556 819)	(894 585)	-	-	-	(55 311)	(514 274)	(199 468)	-	(10 171 234)
Zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	121 937	4 749	(14 054)	(2 111)	-	-	-	(5 774)	(10 524)	(2 398)	-	91 825
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	102 044	53 401	39	-	-	-	-	20 951	16 816	-	-	193 251
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw	(83 886)	2 446	-	-	-	-	-	3 478	(5 715)	-	-	(83 677)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(775 181)	(3 974 905)	(3 570 834)	(896 696)	-	-	-	(36 656)	(513 697)	(201 866)	-	(9 969 835)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym, rezerwy ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	(139 787)	131 563	-	-	-	-	-	130 925	-	122 701
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw	147	(8)	(274)	(206)	-	-	-	-	-	11	-	(330)
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(42 162)	(226 681)	(53 623)	(6 241)	-	-	-	-	-	(346)	-	(329 053)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-	-	-	-	-	(171 014)	-	-	-	-	-	(171 014)
Koszty odsetkowe	-	-	-	-	-	(512 780)	-	-	(1 468)	-	(3 220)	(517 468)
Koszty akwizycji	(258 625)	(1 122 796)	(245 640)	(78 082)	-	-	(3 150)	(42 987)	(185 936)	(3 054)	-	(1 940 270)
Koszty administracyjne	(84 764)	(441 949)	(425 266)	(42 813)	-	(765 287)	(28 690)	(15 848)	(82 230)	(6 924)	-	(1 893 771)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	14 113	(8 762)	(45)	-	-	-	-	16 268	1 075	-	-	22 649
Koszty działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(559 800)	(559 800)
Pozostałe koszty operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	(250 586)	(240)	-	-	-	(31 683)	(282 509)
Wynik na ubezpieczeniach / Zysk (strata) z działalności operacyjnej	199 751	392 295	1 145 883	164 809	603 103	334 651	55 432	15 393	47 413	945	(1 635)	2 958 040

Rachunek zysków i strat za okres od 1 lipca 2015 roku do 30 września 2015 roku	Ubezpieczenia korporacyjne (ub. maj ios.)	Ubezpieczenia masowe (ub. maj ios.)	Ubezpieczenia grupowe i indy- widualnie konty- nuowane (ub. na życie)	Ubezpieczenia indywidualne (ub. na życie)	Inwestycje	Ubezpieczenia emerytalne	Ukraina	Kraje bałtyckie	Kontrakty inwestycyjne	Pozostała działalność	Suma segmentów
	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	MSSF	MSSF	PSR	PSR	
Składki przypisane brutto na zewnątrz	364 659	1 675 835	1 672 248	273 962	-	-	42 079	306 046	30 797	-	4 365 626
Składki przypisane brutto między segmentami	430	(503)	-	-	-	-	-	-	-	-	(73)
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	365 089	1 675 332	1 672 248	273 962	-	-	42 079	306 046	30 797	-	4 365 553
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(68 189)	(2 806)	(124)	-	-	-	(16 345)	(7 035)	-	-	(94 499)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	296 900	1 672 526	1 672 124	273 962	-	-	25 734	299 011	30 797	-	4 271 054
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	61 075	135 064	2 068	1 604	-	-	(2 054)	5 600	7	-	203 364
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	11 735	(14 644)	-	-	-	-	3 645	(2 853)	-	-	(2 117)
Składki zarobione netto	369 710	1 792 946	1 674 192	275 566	-	-	27 325	301 758	30 804	-	4 472 301
Dochody z lokat, w tym:	33 688	131 786	125 190	(69 338)	247 985	1 232	6 021	(2 002)	(11 188)	384	463 758
Wynik netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	33 688	131 786	125 190	(69 338)	228 332	1 232	6 021	(2 002)	(11 188)	384	444 105
Wynik netto z inwestycji (operacje między segmentami)	-	-	-	-	19 653	-	-	-	-	-	19 653
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	21 201	22 220	258	33	-	-	-	-	2	-	43 714
Przychody z działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	30 517	-	-	-	151 719	182 236
Pozostałe przychody operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	202	-	-	-	1 087	1 289
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(242 429)	(1 203 687)	(1 163 351)	(209 588)	-	-	(18 265)	(185 795)	(161 452)	-	(3 184 568)
Zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(428 293)	(127 410)	(9 362)	8 188	-	-	(823)	(8 076)	1 041	-	(564 735)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	3 620	10 304	37	-	-	-	3 435	4 483	-	-	21 879
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw	364 850	3 278	-	-	-	-	1 803	(1 442)	-	-	368 489
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(302 252)	(1 317 515)	(1 172 676)	(201 400)	-	-	(13 851)	(190 830)	(160 411)	-	(3 358 935)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym, rezerwy ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerwa na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	54 632	90 317	-	-	-	-	146 311	-	291 260
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw	(1 254)	(296)	(22)	(4)	-	-	-	-	-	-	(1 576)
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(16 770)	(49 234)	(15 322)	(1 168)	-	-	-	-	(136)	-	(82 630)
Koszty odsetkowe	-	-	-	-	-	-	(32)	(537)	-	(377)	(946)
Koszty akwizycji	(74 613)	(347 646)	(85 321)	(28 176)	-	(574)	(12 993)	(67 650)	(2 407)	-	(619 379)
Koszty administracyjne	(28 241)	(146 509)	(135 428)	(12 631)	-	(9 124)	(5 523)	(32 752)	(1 986)	-	(372 194)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	2 486	(7 858)	38	-	-	-	3 120	367	-	-	(1 847)
Koszty działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(142 246)	(142 246)
Pozostałe koszty operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	(8)	-	-	-	(9 066)	(9 074)
Wynik na ubezpieczeniach / Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 955	77 894	445 541	53 199	247 985	22 245	4 067	8 355	989	1 501	865 731

Rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2015 roku do 30 września 2015 roku	Ubezpieczenia korporacyjne (ub. maj ios.)	Ubezpieczenia masowe (ub. maj ios.)	Ubezpieczenia grupowe i indy- widualnie konty- nuowane (ub. na życie)	Ubezpieczenia indywidualne (ub. na życie)	Inwestycje	Ubezpieczenia emerytalne	Ukraina	Kraje bałtyckie	Kontrakty inwestycyjne	Pozostała działalność	Suma segmentów
	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	MSSF	MSSF	PSR	PSR	
Składki przypisane brutto na zewnątrz	1 166 842	5 299 708	5 010 182	954 073	-	-	116 370	914 104	105 094	-	13 566 373
Składki przypisane brutto między segmentami	2 240	21 361	-	-	-	-	-	-	-	-	23 601
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 169 082	5 321 069	5 010 182	954 073	-	-	116 370	914 104	105 094	-	13 589 974
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(137 581)	(5 650)	685	4	-	-	(41 313)	(34 312)	-	-	(218 167)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	1 031 501	5 315 419	5 010 867	954 077	-	-	75 057	879 792	105 094	-	13 371 807
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	80 939	(144 367)	1 175	2 517	-	-	(7 143)	(32 727)	(4)	-	(99 610)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(20 616)	(42 456)	-	-	-	-	9 271	4 237	-	-	(49 564)
Składki zarobione netto	1 091 824	5 128 596	5 012 042	956 594	-	-	77 185	851 302	105 090	-	13 222 633
Dochody z lokat, w tym:	91 246	387 199	457 367	128 923	1 544 146	5 660	32 140	14 605	11 288	(14 508)	2 658 066
Wynik netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	91 246	387 199	457 367	128 923	395 855	5 660	32 140	14 605	11 288	(14 508)	1 509 775
Wynik netto z inwestycji (operacje między segmentami)	-	-	-	-	1 148 291	-	-	-	-	-	1 148 291
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	34 704	103 196	829	38	-	-	-	-	2	-	138 769
Przychody z działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	87 268	-	-	-	430 603	517 871
Pozostałe przychody operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	729	-	-	-	3 470	4 199
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(681 366)	(3 302 405)	(3 561 156)	(582 765)	-	-	(67 702)	(538 297)	(565 539)	-	(9 299 230)
Zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(473 828)	(107 029)	(29 555)	(1 237)	-	-	2 162	(16 663)	3 293	-	(622 857)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	15 071	28 460	111	-	-	-	7 452	14 388	-	-	65 482
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw	385 800	13 970	-	-	-	-	(1 506)	6 475	-	-	404 739
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(754 323)	(3 367 004)	(3 590 600)	(584 002)	-	-	(59 594)	(534 097)	(562 246)	-	(9 451 866)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym, rezerwy ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	26 331	(221 694)	-	-	-	-	463 155	-	267 792
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw	(2 589)	(1 135)	(183)	(4)	-	-	-	-	(8)	-	(3 919)
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(35 910)	(221 400)	(46 893)	(3 311)	-	-	-	-	(417)	-	(307 931)
Koszty odsetkowe	-	-	-	-	-	-	(96)	(1 339)	-	(2 346)	(3 781)
Koszty akwizycji	(205 121)	(1 007 085)	(266 255)	(93 958)	-	(2 042)	(33 689)	(195 736)	(7 523)	-	(1 811 409)
Koszty administracyjne	(91 098)	(464 634)	(419 731)	(43 097)	-	(29 747)	(14 895)	(110 895)	(6 548)	-	(1 180 645)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	13 353	(9 669)	(116)	-	-	-	6 086	1 194	-	-	10 848
Koszty działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(414 779)	(414 779)
Pozostałe koszty operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	(148)	-	-	-	(16 478)	(16 626)
Wynik na ubezpieczeniach / Zysk (strata) z działalności operacyjnej	142 086	548 064	1 172 791	139 489	1 544 146	61 720	7 137	25 034	2 793	(14 038)	3 629 222

Uzgodnienie sumy segmentów i danych skonsolidowanych	1 stycznia - 30 września 2016		1 stycznia - 30 września 2015	
	Składka zarobiona netto	Wynik segmentu	Składka zarobiona netto	Wynik segmentu
Suma segmentów	13 857 696	2 958 040	13 222 633	3 629 222
Prezentacja kontraktów inwestycyjnych	(69 245)	-	(105 090)	-
Wycena instrumentów kapitałowych	-	59 396	-	215
Wycena nieruchomości	-	(27 998)	-	(23 398)
Rezerwa na wyrównanie szkodowości i fundusz prewencyjny	-	(10 189)	-	(13 826)
Odpisy na ZFŚS i koszty aktuarialne	-	(15 000)	-	(15 000)
Korekty konsolidacyjne	(4 194)	(1 004 307)	127	(1 297 367)
Dane skonsolidowane	13 784 257	1 959 942	13 117 670	2 279 846

¹⁾ Korekty konsolidacyjne wynikają przede wszystkim z dywidend wypłacanych pomiędzy poszczególnymi segmentami oraz z różnych standardów rachunkowości, w jakich raportowane są poszczególne segmenty sprawozdawcze (PSR i MSSF) oraz dane skonsolidowane (MSSF).

Podział geograficzny 1 stycznia – 30 września 2016 i na 30 września 2016	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	13 684 840	868 394	154 561	(1 496)	14 706 299
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	27 743	-	-	(27 743)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	575 507	-	-	-	575 507
Przychody netto z inwestycji	3 024 982	10 489	16 133	-	3 051 604
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(444 439)	(262)	312	-	(444 389)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	88 693	6 532	466	-	95 691
Aktywa trwałe inne niż instrumenty finansowe ¹⁾	2 244 889	278 158	3 852	(315)	2 526 584
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	480 174	-	1 851	-	482 025
Aktywa	112 084 855	1 917 434	240 745	(1 329 111)	112 913 923

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

Podział geograficzny 31 grudnia 2015	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Aktywa trwałe inne niż instrumenty finansowe ¹⁾	2 387 834	302 298	3 229	(405)	2 692 956
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	365 930	-	1 145	2 370	369 445
Aktywa	104 706 348	1 825 890	217 201	(1 352 202)	105 397 237

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

1 stycznia – 30 września 2015 i na 30 września 2015	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	12 431 573	914 104	116 370	(768)	13 461 279
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	20 481	-	-	(20 481)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	180 519	-	-	-	180 519
Przychody netto z inwestycji	1 185 770	12 080	33 791	1 615	1 233 256
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	235 696	4 238	(2 549)	-	237 385
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	(59 722)	(1 713)	897	-	(60 538)
Aktywa trwałe inne niż instrumenty finansowe ¹⁾	1 477 266	321 337	3 341	(469)	1 801 475
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	24 665	-	1 131	1 266	27 062
Aktywa	66 803 690	1 790 329	204 884	(1 298 046)	67 500 857

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

14. Komentarz do sprawozdawczości według segmentów i działalności inwestycyjnej

14.1 Ubezpieczenia korporacyjne – ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Składka przypisana brutto wg grup produktów	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	zmiana %
Ubezpieczenie komunikacyjne OC	345 063	247 099	39,6%
Ubezpieczenia AC	505 207	357 389	41,4%
Ubezpieczenia komunikacyjne razem	850 270	604 488	40,7%
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód majątkowych	311 061	288 800	7,7%
Ubezpieczenia OC pozostałe (gr.11,12, 13)	181 221	174 510	3,8%
Ubezpieczenia NNW i pozostałe ¹⁾	120 506	101 284	19,0%
Ubezpieczenia majątkowe i osobowe bez ubezpieczeń komunikacyjnych razem	612 788	564 594	8,5%
Razem segment ub. korporacyjne (ub. maj i os.)	1 463 058	1 169 082	25,1%

¹⁾ Pozycja obejmuje gwarancje kredytowe i inne ubezpieczenia finansowe, ubezpieczenia assistance, turystyczne, morskie, kolejowe i lotnicze.

Po 3 kwartałach 2016 roku w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych, nastąpił wzrost składki przypisanej brutto w stosunku do 3 kwartałów 2015 roku o 293 977 tys. zł (+25,1% r/r). W ramach składki odnotowano:

- dodatnią dynamikę sprzedaży ubezpieczeń komunikacyjnych (+40,7% r/r) oferowanych firmom leasingowym oraz w ubezpieczeniach flot (głównie ubezpieczenia AC) w konsekwencji wzrostu średniej składki oraz liczby ubezpieczeń;
- wyższą sprzedaż ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych (+7,7% r/r) – zawarcie dwóch umów z dużymi podmiotami z branży energetycznej i węglowej.

Dane z rachunku zysków i strat - ub. korporacyjne (ub. maj. i os.)	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 463 058	1 169 082	25,1%
Składki zarobione netto	1 224 048	1 091 824	12,1%
Dochody z lokat	80 914	91 246	(11,3%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(775 181)	(754 323)	2,8%
Koszty akwizycji	(258 625)	(205 121)	26,1%
Koszty administracyjne	(84 764)	(91 098)	(7,0%)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	14 113	13 353	5,7%
Pozostałe	(754)	(3 795)	(80,1%)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	199 751	142 086	40,6%
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych) ¹⁾	20,0%	17,6%	2,4 p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	6,9%	8,3%	(1,4) p.p.
wskaźnik szkodowości ¹⁾	63,3%	69,1%	(5,8) p.p.
wskaźnik mieszany (COR) ¹⁾	90,2%	95,0%	(4,8) p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto wzrosły o 2,8%, co przy wyższej składce zarobionej o 12,1%, oznacza poprawę wskaźnika szkodowości o 5,8 p.p. Pozytywną zmianę odnotowano głównie w grupie ubezpieczeń:

- OC komunikacyjnych – po 3 kwartałach 2015 roku znacznie wyższy poziom rezerw na odszkodowania i świadczenia do szkód z lat ubiegłych;
- odpowiedzialności cywilnej ogólnej – w analogicznym okresie 2015 roku wyższy poziom rezerw na odszkodowania i świadczenia do roszczeń z obowiązkowego ubezpieczenia OC podmiotu medycznego i udzielającego świadczeń opieki zdrowotnej.

Powyższe zmiany zostały częściowo skompensowane wzrostem poziomu odszkodowań i świadczeń w ubezpieczeniach różnych strat finansowych oraz ubezpieczeniach od ognia.

Spadek dochodów z lokat alokowanych do segmentu ubezpieczeń korporacyjnych o 11,3% r/r, wynikał głównie z niższych stóp rynkowych niż w porównywalnym okresie 2015 roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych wzrosły o 26,1% w porównaniu do 3 kwartałów 2015 roku, co było głównie wynikiem wyższych bezpośrednich kosztów akwizycji (w tym efekt wyższej sprzedaży).

Spadek kosztów administracyjnych o 6 334 tys. zł (tj. o 7,0%) w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego, związany był przede wszystkim z niższymi kosztami zarówno w działalności projektowej, jak i działalności bieżącej.

Po 3 kwartałach 2016 roku segment ubezpieczeń korporacyjnych (składający się z PZU, Link4 oraz TUW PZUW) osiągnął 199 751 tys. zł zysku z działalności operacyjnej, czyli o 40,6% więcej niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. O wzroście zysku z działalności operacyjnej zadecydowała głównie znaczna poprawa rentowności portfela ubezpieczeń OC komunikacyjnych (wzrost składki zarobionej netto przy niższym poziomie odszkodowań i świadczeń), odpowiedzialności cywilnej ogólnej (efekt niższego poziomu rezerw na roszczenia z bieżącego roku) oraz w grupie gwarancji ubezpieczeniowych (w analogicznym okresie 2015 roku kilka roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej).

Dodatkowo, począwszy od I kwartału 2016 roku w skład segmentu ubezpieczeń korporacyjnych wchodzi spółka TUW PZUW. Spółka jest na początkowym etapie działalności, przypis składki po 3 kwartałach 2016 roku wyniósł 108 980 tys. zł. Spółka objęta jest programem reasekuracji w PZU a wszystkie transakcje pomiędzy PZU a TUW w ramach segmentu są eliminowane.

14.2 Ubezpieczenia masowe – ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Składka przypisana brutto wg grup produktów	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	zmiana %
Ubezpieczenie komunikacyjne OC	2 619 790	1 938 016	35,2%
Ubezpieczenia AC	1 548 487	1 284 131	20,6%
Ubezpieczenia komunikacyjne razem	4 168 277	3 222 147	29,4%
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód majątkowych	1 188 047	1 128 531	5,3%
Ubezpieczenia OC pozostałe (gr.11,12, 13)	321 634	303 064	6,1%
Ubezpieczenia NNW i pozostałe ¹⁾	661 323	667 327	(0,9%)
Ubezpieczenia majątkowe i osobowe bez ubezpieczeń komunikacyjnych razem	2 171 004	2 098 922	3,4%
Razem segment ub. masowe (ub. maj i os.)	6 339 281	5 321 069	19,1%

¹⁾ Pozycja obejmuje gwarancje kredytowe i inne ubezpieczenia finansowe, ubezpieczenia assistance, turystyczne, morskie, kolejowe i lotnicze.

W 3 kwartałach 2016 roku w segmencie ubezpieczeń masowych, nastąpił wzrost składki przypisanej brutto o 1 018 209 tys. zł (+19,1% r/r) w stosunku do analogicznego okresu 2015 roku. Zmiana wynikała przede wszystkim z:

- wzrostu przypisu składki w ubezpieczeniach komunikacyjnych (+29,4% r/r) jako efekt wzrostu średniej składki w następstwie stopniowo wprowadzanych podwyżek;
- przyrostu składki z ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych (+5,3% r/r), w tym w ubezpieczeniach mieszkań PZU DOM oraz rolnych mimo dużej konkurencyjności rynku (głównie dotowanych ubezpieczeń upraw);
- zwiększenia składki w grupie ubezpieczeń OC pozostałych (+6,1% r/r) oferowanych małym i średnim przedsiębiorstwom oraz w ramach partnerstwa strategicznego.

Dane z rachunku zysków i strat - ub. masowe (ub. maj. i os.)	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	6 339 281	5 321 069	19,1%
Składki zarobione netto	5 741 604	5 128 596	12,0%
Dochody z lokat	386 324	387 199	(0,2%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(3 974 905)	(3 367 004)	18,1%
Koszty akwizycji	(1 122 796)	(1 007 085)	11,5%
Koszty administracyjne	(441 949)	(464 634)	(4,9%)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	(8 762)	(9 669)	(9,4%)
Pozostałe	(187 221)	(119 339)	56,9%
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	392 295	548 064	(28,4%)
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych) ¹⁾	19,7%	19,8%	(0,1) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	7,7%	9,1%	(1,4) p.p.
wskaźnik szkodowości ¹⁾	69,2%	65,7%	3,5 p.p.
wskaźnik mieszany (COR) ¹⁾	96,6%	94,5%	2,1 p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku wzrosły o 18,1% co przy wyższej składce zarobionej netto o 12,0% przekłada się na wzrost wskaźnika szkodowości o 3,5 p.p.

Zmiana ta kształtowana była przez wzrost wartości odszkodowań i świadczeń w grupie ubezpieczeń:

- pozostałych szkód rzeczowych, w tym głównie ubezpieczeń dotowanych upraw rolnych jako efekt wystąpienia licznych szkód powodowanych siłami natury (odszkodowania z tytułu ujemnych skutków przezimowań były o 236 921 tys. zł wyższe niż średnia z ostatnich 3 lat);
- OC komunikacyjnych, głównie jako efekt wzrostu częstości szkód oraz wyższego poziomu rezerw na odszkodowania i świadczenia dla polis bieżącego roku;

Powyższe negatywne zmiany zostały częściowo skompensowane przez niższy poziom szkód w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej oraz w ubezpieczeniach wypadku.

Dochody z lokat alokowanych do segmentu masowego utrzymały się na porównywalnym poziomie, jak w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń masowych wzrosły o 11,5% w porównaniu do 3 kwartałów 2015 roku, głównie w wyniku wzrostu prowizji (wyższa sprzedaż w prowizyjnych kanałach dystrybucji) oraz prowizji z reasekuracji czynnej (eliminowanej na poziomie skonsolidowanym).

Spadek kosztów administracyjnych o 22 2685 tys. zł (tj. o 4,9%) w porównaniu do 3 kwartałów 2015 roku to efekt niższych kosztów w działalności projektowej oraz działalności bieżącej dotyczącej m.in. kosztów szkoleń, marketingu oraz nieruchomości.

O spadku zysku z działalności operacyjnej w segmencie ubezpieczeń masowych o 155 769 tys. zł (-28,4%) w porównaniu do 3 kwartałów 2015 roku zadecydowało głównie pogorszenie rentowności w ubezpieczeniach rolnych (znaczny wzrost szkodowości w efekcie wystąpienia licznych szkód o charakterze masowym) oraz w mniejszym stopniu w OC komunikacyjnych (efekt wyższej częstości szkód oraz wyższego poziomu rezerw na odszkodowania i świadczenia dla polis bieżącego roku) częściowo zniwelowane wzrostem wyniku w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej oraz Auto Casco (wzrost składki zarobionej).

14.3 Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane – ubezpieczenia na życie

Wzrost składki przypisanej brutto o 68 113 tys. zł (+1,4%) wynikał przede wszystkim z:

- rozwoju ubezpieczeń grupowych ochronnych (wzrost średniej składki oraz średniej ilości umów dodatkowych na ubezpieczonego);
- pozyskania składki w ubezpieczeniach zdrowotnych zawieranych w formie grupowej (nowi klienci w ubezpieczeniach ambulatoryjnych oraz sprzedaż wariantów produktu lekowego);
- dosprzedaży ubezpieczeń dodatkowych oraz podwyższania sumy ubezpieczenia w produktach indywidualnie kontynuowanych.

Dane z rachunku zysków i strat - ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	% zmiana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	5 078 295	5 010 182	1,4%
Ubezpieczenia grupowe (składka regularna)	3 618 827	3 557 236	1,7%
Ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane (składka regularna)	1 459 468	1 452 946	0,4%
Składki zarobione netto	5 079 454	5 012 042	1,3%
Dochody z lokat	500 608	457 367	9,5%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(3 570 834)	(3 590 600)	(0,6)%
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	(139 787)	26 331	x
Koszty akwizycji	(245 640)	(266 255)	(7,7)%
Koszty administracyjne	(425 266)	(419 731)	1,3%
Pozostałe	(52 652)	(46 363)	13,6%
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	1 145 883	1 172 791	(2,3)%
Zysk (strata) z działalności operacyjnej z wyłączeniem efektu konwersji	1 120 229	1 110 634	0,9%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	4,8%	5,3%	(0,5) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	8,4%	8,4%	(0,0) p.p.
marża wyniku z działalności operacyjnej z wyłączeniem efektu konwersji ¹⁾	22,1%	22,2%	(0,1) p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej składają się z dochodów alokowanych według cen transferowych oraz z dochodów w produktach o charakterze inwestycyjnym. W segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych dochody z działalności lokacyjnej wzrosły o 43 241 tys. zł przede wszystkim w wyniku wyższych dochodów w produktach typu *unit-linked*. Dochody alokowane według cen transferowych pozostały na poziomie zbliżonym do porównywalnego okresu ubiegłego roku.

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto zamknęły się kwotą 3 570 834 tys. zł (spadek o 0,6%). Zmiana była w szczególności rezultatem:

- w ubezpieczeniach ochronnych spadku w stosunku do ubiegłego roku częstości zgonów, potwierdzonego przez statystyki GUS dla całej populacji (istotny wzrost śmiertelności na początku 2015 roku);
- niższego poziomu wypłat transferowych w PPE;
- brak w bieżącym roku terminów zapadalności transz produktów strukturyzowanych oferowanych w tym segmencie we współpracy z bankami (ostatnie transze zapadły w ubiegłym roku);
- powyższe efekty częściowo zostały zniesione poprzez wzrost wartości świadczeń zdrowotnych jako efekt dynamicznego rozwoju portfela produktów zdrowotnych oraz wyższych wypłat z tytułu dożycia w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie w kanale *bancassurance* (o charakterze depozytowym - zapadła już większość transz tego produktu; bez wpływu na wynik - kompensowane zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych).

Przyrost innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wyniósł 139 787 tys. zł w porównaniu do spadku w analogicznym okresie ubiegłego roku o 26 331 tys. zł. Różnice wynikały z wyższego wzrostu rezerw w PPE (produkt III filaru zabezpieczenia emerytalnego – istotnie wyższe niż przed rokiem wyniki z działalności inwestycyjnej przy niższym poziomie wypłat transferowych z portfela), wyższego niż w ubiegłym roku wzrostu rezerw w produktach indywidualnie kontynuowanych ochronnych w efekcie niższego poziomu ubytków ubezpieczonych z portfela (w tym niższy poziom zgonów) oraz rozwiązaniu w ubiegłym roku całych rezerw dla produktów strukturyzowanych w tym segmencie po zapadnięciu ostatniej z transz. Ponadto na wielkość rezerw wpływ miało mniejsze tempo konwersji polis umów wieloletnich na roczne umowy odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P. W rezultacie, uwolnionych zostało 25 654 tys. zł rezerw, czyli o 36 503 tys. zł mniej niż w analogicznym okresie 2015 roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych w trakcie 3 kwartałów 2016 roku wyniosły 245 640 tys. zł i spadły w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 20 615 tys. zł (7,7%). Czynniki determinującymi ograniczenie poziomu bezpośrednich i pośrednich kosztów akwizycji była modyfikacja umowy agencyjnej w kanale *bancassurance*, w efekcie której dokonano korekty prezentacji wynagrodzenia za wykonanie czynności agencyjnych polegających na uczestniczeniu w administrowaniu umów ubezpieczeń ochronnych (przeniesienie z kosztów akwizycji do kosztów administracyjnych) oraz dodatkowo niższy r/r koszt wysyłki ofert do klientów oraz związane z tym koszty pośrednie w produktach kontynuowanych.

Wyższe o 5 535 tys. zł (1,3%) koszty administracyjne w trakcie 3 kwartałów 2016 roku w porównaniu do analogicznego okresu 2015 roku wynikały przede wszystkim z modyfikacji umowy agencyjnej w kanale *bancassurance* i w efekcie korekty prezentacji wynagrodzenia za wykonywanie czynności agencyjnych polegających na uczestniczeniu w administrowaniu umów ubezpieczeń ochronnych (wcześniej ujmowane w kosztach akwizycji). Ww. negatywny czynnik był równoważony przez ograniczenie kosztów zarówno w działalności projektowej jak i działalności bieżącej dotyczącej m.in. kosztów szkoleń, marketingu oraz nieruchomości.

Zysk z działalności operacyjnej w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych w trakcie 3 kwartałów 2016 roku spadł w porównaniu z analogicznym okresem 2015 roku o 26 908 tys. zł (2,3%) do 1 145 883 tys. zł. Zysk z działalności operacyjnej z wyłączeniem efektu konwersji umów długoterminowych na kontrakty odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P zwiększył się rok do roku o 9 595 tys. zł (0,9%) - głównie na skutek wzrostu wartości portfela przy jednocześnie niższej szkodowości portfela ochronnego (spadek częstości zgonów) kompensowane częściowo wyższym wzrostem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach indywidualnie kontynuowanych.

14.4 Ubezpieczenia indywidualne – ubezpieczenia na życie

Składka przypisana wg rodzaju płatności - ubezpieczenia indywidualne	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	% zmiana
Składka regularna	391 111	376 124	4,0%
Składka jednorazowa	458 471	577 949	(20,7)%
Razem	849 582	954 073	(11,0)%

Spadek składki przypisanej brutto w stosunku do 9 miesięcy 2015 roku o 104 491 tys. zł (-11,0%) był rezultatem:

- niższych wpłat na rachunki w ubezpieczeniach *unit-linked* oferowanych razem z Bankiem Millennium;
- mniejszej wartości subskrypcji produktu strukturyzowanego w kanale własnym w porównaniu z rekordowym pod tym względem ubiegłym rokiem;
- dalszy spadek poziomu wpłat w wycofanym ze sprzedaży pod koniec 2014 roku produktu *unit-linked* Plan na Życie.

Pozytywne efekty przyniosły: wysoka sprzedaż indywidualnych produktów ochronnych w szczególności w Oddziałach Grupy PZU oraz wprowadzenie do oferty pod koniec 2015 roku nowego produktu *unit-linked* Cel na Przyszłość.

Dane z rachunku zysków i strat - ubezpieczenia indywidualne	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	% zmiana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	849 582	954 073	(11,0)%
Składki zarobione netto	852 730	956 594	(10,9)%
Dochody z lokat	204 335	128 923	58,5%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(896 696)	(584 002)	53,5%
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	131 563	(221 694)	x
Koszty akwizycji	(78 082)	(93 958)	(16,9)%
Koszty administracyjne	(42 813)	(43 097)	(0,7)%
Pozostałe	(6 228)	(3 277)	90,1%
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	164 809	139 489	18,2%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	9,2%	9,8%	(0,7) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	5,0%	4,5%	0,5 p.p.
marża wyniku z działalności operacyjnej ¹⁾	19,4%	14,6%	4,8 p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej składają się z dochodów alokowanych według cen transferowych oraz z dochodów z produktów o charakterze inwestycyjnym. W segmencie ubezpieczeń indywidualnych wzrosły one rok do roku o 75 412 tys. zł głównie ze względu na wzrost wyniku w produktach o charakterze inwestycyjnym (dochód w trakcie 9 miesięcy 2016 roku i strata w analogicznym okresie ubiegłego roku) – efekt wzrostu stóp zwrotu funduszy w produktach *unit-linked* w kanale *bancassurance*. Dochody z produktów o charakterze inwestycyjnym zawierają również przychód z tytułu opłaty za zarządzanie, który nie ulega takim wahaniom jak pozostałe elementy dochodów z działalności lokacyjnej i pozostał na stabilnym poziomie rok do roku. Dochody alokowane według cen transferowych pozostały na poziomie zbliżonym do porównywalnego okresu ubiegłego roku.

Wartość odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych netto ukształtowała się na poziomie 896 696 tys. zł, tj. przyrosły one o 53,5% w porównaniu z analogicznym okresem 2015 roku. Przyczyniły się do tego wzrosty zarówno ilości jak i średniej wartości wykupów dokonywanych w portfelu *unit-linked* w kanale *bancassurance* oraz dodatkowo wyższy poziom dożyć polis wśród produktów strukturyzowanych (zapadanie kolejnych transz), jak i długoterminowych umów ochronnych. Negatywny wpływ tych czynników na wynik operacyjny (za wyjątkiem opłat za wcześniejszy wykup) kompensowany był adekwatną zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Niższy poziom stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym na koniec 3 kwartału 2016 roku (spadek w trakcie 9 miesięcy o 131 563 tys. zł) względem wzrostu w roku ubiegłym o 221 694 tys. zł. Różnica ta związana była przede wszystkim z wyższym poziomem wykupów w portfelu bankowych produktów *unit-linked* oraz dożyć opisanych powyżej.

Znaczący spadek kosztów akwizycji w tym segmencie (o 15 876 tys. zł, tj. o 16,9%) wynikał przede wszystkim z modyfikacji systemu wynagrodzeń w sieci agencyjnej (bardziej równomierny rozkład w czasie kosztu zawarcia umów) oraz niższej r/r sprzedaży nowych umów produktów ochronnych w tym kanale, a także z niższego wolumenu sprzedaży ubezpieczeń typu *unit-linked* w kanale *bancassurance*.

Koszty administracyjne w trakcie 9 miesięcy 2016 roku spadły w porównaniu do analogicznego okresu 2015 roku w niewielkim zakresie (-284 tys. zł, -0,7%) przede wszystkim jako efekt wzrostu efektywności sieci agencyjnej w obsłudze produktów indywidualnych, a dodatkowo ograniczenia kosztów zarówno w ramach działalności projektowej, jak i bieżącej m.in. w zakresie kosztów szkoleń, marketingu oraz nieruchomości.

Wynik operacyjny segmentu wzrósł w porównaniu z ubiegłym rokiem o 25 320 tys. zł do poziomu 164 809 tys. zł głównie w efekcie wzrostu udziału w przychodach segmentu produktów ochronnych o znacznie lepszej osiągniętej marży oraz dodatkowo znaczącego spadku kosztów akwizycji (również wśród produktów ochronnych).

14.5 Segment bankowy

Według stanu na koniec września 2016 roku, PZU, wraz ze spółkami zależnymi, jest w posiadaniu 29,22% udziału w kapitale własnym Alior Bank. 18 grudnia 2015 roku objęto konsolidacją Alior Bank wraz ze spółkami zależnymi, natomiast segment bankowy w ramach wyników Grupy PZU wydzielono 1 stycznia 2016 roku.

W 3 kwartałach br. w segmencie bankowym zanotowano zysk z działalności operacyjnej na poziomie 334 651 tys. zł. Jednocześnie z uwagi na posiadanie przez Grupę PZU 29,22% udziałów w kapitale banku do wyniku przypisanego jednostce dominującej segment bankowy kontrybuował w 3 kwartałach br. 97 785 tys. zł (bez uwzględnienia korekty wyceny pozycji bilansowych do wartości godziwej na moment rozpoczęcia konsolidacji i ich dalszej wyceny oraz amortyzacji wartości niematerialnych zidentyfikowanych w ramach transakcji przejęcia Alior Banku).

Wynik z tyt. odsetek („Przychody netto z inwestycji”, „Koszty odsetkowe”) wyniósł 1 347 177 tys. zł i był wyższy o 22,3% względem analogicznego okresu roku ubiegłego m.in. dzięki większej bazie kredytowej (+19,4% względem 30 września 2015 roku). Marża odsetkowa⁴ wyniosła 4,45% (4,69% w analogicznym okresie roku ubiegłego). Spadek wynikał z czasowej nadwyżki płynnościowej po pozyskaniu środków z emisji nowych akcji a rozliczeniem transakcji zakupu akcji wydzielonej części Banku BPH od Grupy GE Capital.

Odpisy na należności od klientów („Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji”) na poziomie 547 863 tys. zł były wyższe o 14,8% względem roku ubiegłego, co wynikało ze wzrostu skali działalności.

Wynik z tytułu prowizji i opłat wyniósł 239 580 tys. zł w 3 kwartałach 2016 roku, co stanowiło dochody na poziomie 95% względem analogicznego okresu roku ubiegłego w szczególności na skutek niższego wynagrodzenia z tyt. pośrednictwa sprzedaży produktów ubezpieczeniowych.

Wskaźnik kosztów do dochodów⁵ wyniósł 47,02% i był niższy o 2,1 p.p. niż w analogicznym okresie roku ubiegłego, co było rezultatem lepszych dochodów na działalności bankowej przy zachowaniu dyscypliny kosztowej.

W 3 kwartałach br. należności kredytowe klientów netto charakteryzowały się dodatnią dynamiką (+13,4%) i na dzień 30 września 2016 roku wyniosły 35 088 891 tys. zł. Wzrost zanotowano zarówno w segmencie klienta detalicznego (kredyty konsumpcyjne oraz *consumer finance*), jak i biznesowego (kredyty operacyjne).

14.6 Inwestycje

Wynik netto na działalności inwestycyjnej⁶ Grupy PZU w okresie 9 miesięcy 2016 roku wyniósł 2 702 906 tys. zł wobec 1 410 103 tys. zł w analogicznym okresie 2015 roku (wzrost o 91,7%). Wyższy wynik po 3 kwartałach 2016 roku to przede wszystkim efekt uwzględnienia działalności prowadzonej przez sektor bankowy (m.in. przychodów odsetkowych, w tym od kredytów oraz wyniku handlowego) na skutek rozpoczęcia konsolidacji Alior Banku.

⁴ Wynik z tytułu odsetek / średni poziom aktywów pracujących (Kasa i środki w banku centralnym, aktywa finansowe, należności od banków i klientów) liczone do stanu na początek i koniec okresu; dane zgodnie z prezentacją w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy Alior Bank, wskaźnik uroczniowy.

⁵ Wskaźnik suma kosztów działania pomniejszony o podatek od instytucji kapitałowych/ wynik na działalności bankowej (zysk brutto pomniejszony o koszty działania i wynik z tytułu odpisów); dane zgodnie z prezentacją w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy Alior Bank.

⁶ Wynik netto na działalności inwestycyjnej obejmuje przychody netto z inwestycji, wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji oraz zmianę netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej.

Wyłączając konsolidowane aktywa Alior Banku wynik osiągnięty w okresie 9 miesięcy 2016 roku był niższy niż w porównywalnym okresie 2015 roku, na co wpływ miały przede wszystkim następujące czynniki:

- niższa o 411 659 tys. zł wycena pakietu akcji Azotów Tarnów;
- lepsze wyniki portfela aktywów na pokrycie produktów inwestycyjnych o 124 289 tys. zł, w tym w szczególności funduszy w ramach portfela *unit-linked*, które jednak pozostają bez wpływu na wynik Grupy PZU.

Wynik netto na działalności inwestycyjnej	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2015	zmiana %
Instrumenty kapitałowe	(98 963)	194 294	x
Odsetkowe instrumenty finansowe	1 344 091	1 202 490	11,8%
Różnice kursowe od własnych dłużnych papierów wartościowych	(44 381)	12 031	x
Nieruchomości inwestycyjne	174 006	64 083	171,5%
Instrumenty pochodne	(9 957)	(57 394)	x
Pochodne instrumenty zabezpieczające (sektor bankowy)	84 565	-	x
Kredyty bankowe i skupione wierzytelności oraz odpisy (sektor bankowy)	1 191 902	-	x
Różnice kursowe (sektor bankowy)	162 636	-	x
Pozostałe	(100 993)	(5 401)	x
Razem	2 702 906	1 410 103	91,7%

Wynik netto na działalności inwestycyjnej nie obejmuje kosztów odsetkowych, których poziom w ciągu 3 kwartałów 2016 roku wyniósł 574 855 tys. zł i był wyższy niż w porównywalnym okresie ubiegłego roku o 489 581 tys. zł w szczególności w związku z rozpoczęciem konsolidacji Alior Banku (odsetki od depozytów) oraz emisją własnych dłużnych papierów wartościowych na kwotę 350 000 tys. euro w październiku 2015 roku.

Koszty odsetkowe	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2015	zmiana %
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	28 038	52 680	(46,8)%
Własne dłużne papiery wartościowe	129 476	24 232	434,3%
Pochodne instrumenty zabezpieczające	70 136	-	x
Depozyty bankowe	336 379	-	x
Pozostałe	10 826	8 362	29,5%
Razem	574 855	85 274	x

Wynik netto na działalności inwestycyjnej po uwzględnieniu kosztów odsetkowych wyniósł 2 128 051 tys. zł i był wyższy niż wynik porównywalnego okresu ubiegłego roku o 803 222 tys. zł.

Na koniec września 2016 roku wartość portfela lokat⁷ Grupy PZU wynosiła 56 908 637 tys. zł wobec 55 411 163 tys. zł na koniec 2015 roku.

⁷ Portfel lokat obejmuje aktywa finansowe (łącznie z produktami inwestycyjnymi, z wyłączeniem należności od klientów z tytułu kredytów), nieruchomości inwestycyjne, ujemną wycenę instrumentów pochodnych oraz zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu.

Portfel lokat	30 września 2016	31 grudnia 2015
Instrumenty kapitałowe, w tym:	7 006 237	7 060 697
Instrumenty kapitałowe dla których można określić wartość godziwą - notowane	3 555 075	3 522 600
Instrumenty kapitałowe dla których można określić wartość godziwą - pozostałe	3 429 826	3 521 381
Instrumenty kapitałowe, dla których nie można określić wartości godziwej	21 336	16 716
Odsetkowe aktywa finansowe, w tym:	49 635 955	50 800 581
Dłużne papiery wartościowe - rządowe	39 247 366	36 384 724
Dłużne papiery wartościowe - pozostałe	3 897 548	4 075 028
Transakcje reverse repo i lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 861 715	8 411 784
Pożyczki	1 629 326	1 929 045
Nieruchomości inwestycyjne	1 905 871	1 171 721
Instrumenty pochodne (wartość netto)	71 391	172 470
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	(1 710 817)	(3 794 306)
Razem	56 908 637	55 411 163

Działalność inwestycyjna Grupy PZU prowadzona jest zgodnie z wymogami ustawowymi przy zachowaniu odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa, płynności i rentowności, dlatego też dłużne rządowe papiery wartościowe stanowiły ponad 60% portfela lokat zarówno na dzień 30 września 2016 roku jak i 31 grudnia 2015 roku.

Istotny udział instrumentów rynku pieniężnego spowodowany był m.in. przez zawieranie transakcji na rynku międzybankowym w celu zwiększenia efektywności prowadzonej działalności lokacyjnej i dostosowania portfeli lokat do ich *benchmarków*.

14.7 Ubezpieczenia emerytalne

Dane z rachunku zysków i strat - segment emerytalny	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2015	% zmiana
Przychody z działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	81 275	87 268	(6,9)%
Dochody z lokat	3 708	5 660	(34,5)%
Koszty akwizycji i obsługi	(3 150)	(2 042)	54,3%
Koszty administracyjne	(28 690)	(29 747)	(3,6)%
Pozostałe	2 289	581	294,0%
Zysk/strata z działalności operacyjnej	55 432	61 720	(10,2)%

Przychody z tytułu opłat i prowizji w segmencie ubezpieczeń emerytalnych za 3 kwartały 2016 roku i za 3 kwartały 2015 roku wyniosły odpowiednio 81 275 tys. zł i 87 268 tys. zł. Zmiana o -5 993 tys. zł (-6,9%) wynikała głównie z niższych przychodów z tytułu zarządzania funduszem OFE „PZU Złota Jesień” i była efektem niższej średniej wartości aktywów netto, co było spowodowane gorszą sytuacją na rynkach finansowych, jak również mechanizmem tzw. „suwaka” (na 10 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez danego ubezpieczonego, co miesiąc na subkonto w ZUS przekazywana jest określona wartość środków zgromadzonych na rachunku członka OFE).

Koszty akwizycji i obsługi były wyższe o 1 108 tys. zł (+54,3%) głównie z uwagi na prowadzone działania informacyjne w 2016 roku w kontekście okienka transferowego i możliwości złożenia nowego oświadczenia o przekazywaniu składki do OFE lub zaewidencjonowaniu jej na subkoncie w ZUS.

Koszty administracyjne PTE PZU spadły o 1 057 tys. zł (-3,6%). Główny wpływ na odchylenie miały niższe koszty osobowe, które spadły o 914 tys. zł głównie za sprawą niższego średniego zatrudnienia i niższych kosztów wynagrodzenia premiowego oraz pozostałe koszty administracyjne, w tym koszty własne, koszty marketingu i reklamy czy też koszty utrzymania nieruchomości (łącznie -462 tys. zł).

Niższe były również opłaty poniesione na rzecz KNF i Rzecznika Finansowego o 234 tys. zł z uwagi na niższą średnią wartość aktywów netto OFE „PZU Złota Jesień”. Niższe były pozostałe koszty związane z działalnością funduszy, między innymi opłaty za czynności transferowe KDPW i ZUS, koszty depozytariusza oraz wysyłka obowiązkowej korespondencji do członków funduszu (łącznie -897 tys. zł czyli spadek o 47,9%). Wyższe były natomiast dopłaty do Funduszu Gwarancyjnego o 1 483 tys. zł z uwagi przyrost aktywów netto OFE PZU w III kwartale 2016 roku.

Spadek zysku z działalności operacyjnej o 6 288 tys. zł r/r głównie wynikał z niższych przychodów z tytułu wynagrodzenia za zarządzanie aktywami jak również niższych przychodów finansowych wygenerowanych na środkach własnych z uwagi na niższy ich poziom w związku z wypłatą w 2015 roku dywidendy z kapitału zapasowego utworzonego z zysku z lat ubiegłych.

Na koniec III kwartału 2016 roku członkami OFE PZU było 2 194 tys. osób, co stanowiło 13,3% ogólnej liczby członków otwartych funduszy emerytalnych i uplasowało OFE PZU pod tym względem na 3. miejscu na rynku. W stosunku do stanu na koniec III kwartału roku ubiegłego, liczba członków OFE PZU zmalała o 20 tys. tj. 0,9%, podczas gdy ogólna liczba członków wszystkich OFE spadła r/r o 0,7%.

Na koniec III kwartału 2016 roku łączna wartość aktywów netto wszystkich OFE na rynku wyniosła 142,8 mld zł i spadła o 1,7% w stosunku do końca września 2015 roku. Aktywa OFE PZU spadły w tym okresie o 2,8%, do poziomu 18,5 mld zł. W okresie od stycznia do września 2016 roku ZUS przekazał do OFE PZU 227,1 mln zł składek brutto wraz z odsetkami, o 1,8% więcej niż w analogicznym okresie 2015 roku. W tzw. „suwaku” OFE PZU przekazało do ZUS 429,4 mln zł. Stopa zwrotu OFE PZU w okresie 9 miesięcy 2016 roku wyniosła +1,6%.

14.8 Kraje bałtyckie

Dane z rachunku zysków i strat - segment Kraje bałtyckie	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2015	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	868 394	914 104	(5,0)%
Składki zarobione netto	812 910	851 302	(4,5)%
Wynik netto z działalności inwestycyjnej	16 759	14 605	14,7%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(513 697)	(534 097)	(3,8)%
Koszty akwizycji	(185 936)	(195 736)	(5,0)%
Koszty administracyjne	(82 230)	(110 895)	(25,8)%
Pozostałe	(393)	(145)	172,0%
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	47 413	25 034	89,4%
kurs walutowy EUR (LTL) w PLN	4,3688	4,1585	5,1%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	22,9%	23,0%	(0,1)p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	10,1%	13,0%	(2,9)p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

W ramach działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU oferuje ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz ubezpieczenia na życie. Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oferowane są poprzez nabyte w 2014 roku podmioty: Lietuvos Draudimas – lidera rynku litewskiego (nabycie miało miejsce 31 października 2014 roku), AAS Balta – lidera rynku łotewskiego (przejęcie nastąpiło 30 czerwca 2014 roku) oraz estoński oddział Lietuvos Draudimas (od 31 października 2014 roku). Ubezpieczenia na życie sprzedawane są przez spółkę UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas.

Udział w litewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł na koniec sierpnia 2016 roku 29,1%, w ubezpieczeniach na życie 5,5%. Udział w rynku łotewskim wyniósł na koniec czerwca 2016 roku 27,5%. Natomiast udział w rynku estońskim na koniec sierpnia 2016 roku wyniósł 14,4%.

W związku z rozszerzeniem działalności w krajach bałtyckich oraz transakcją nabycia liderów na rynkach litewskim i łotewskim, PZU, celem realizacji warunków dotyczących zgody litewskiego organu antymonopolowego na nabycie Lietuvos Draudimas, w lutym 2015 roku podpisał umowę sprzedaży PZU Litwa. Transakcję sprzedaży zrealizowano 30 września 2015 roku. Tym samym, w skład segmentu Kraje bałtyckie do dnia 30 września 2015 roku wchodził PZU Litwa co wpłynęło na porównywalność danych.

Z tytułu działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU wygenerowała w okresie 3 kwartałów 2016 roku zysk operacyjny w wysokości 47 413 tys. zł wobec 25 034 tys. zł zysku operacyjnego w poprzednim roku. Wynik brutto wyniósł 40 114 tys. zł.

Wynik ten ukształtował się pod wpływem następujących czynników:

- zmniejszenia składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 868 394 tys. zł. Wszystkie spółki ubezpieczeniowe segmentu kraje bałtyckie będące obecnie w Grupie PZU zanotowały wzrost składki przypisanej brutto r/r - łącznie wyniósł

15,6% (w szczególności w ubezpieczeniach majątkowych i Auto Casco). W 3 kwartałach ubiegłego roku składka przypisana segmentu z wyłączeniem PZU Litwa wyniosła 751 054 tys. zł;

- wzrostu wyniku netto na działalności inwestycyjnej. W 3 kwartałach 2016 roku wynik wyniósł 16 759 tys. zł i był o 14,7% wyższy niż w analogicznym okresie poprzedniego roku dzięki lepszym dochodom z działalności lokacyjnej na ryzyko klienta w ubezpieczeniach na życie kompensującym brak dochodów z lokat PZU Litwa w bieżącym roku;
- spadku odszkodowań i świadczeń netto. Osiągnęły one poziom 513 697 tys. zł i były niższe o 3,8% w porównaniu do 3 kwartałów 2015 roku. Łącznie na spółkach ubezpieczeniowych segmentu kraje bałtyckie działających na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych (będących w Grupie PZU na koniec września 2016 roku) zanotowano wyższą szkodowość r/r o 2,0 p.p. Był to m.in. efekt wzrostu dużych szkód oraz większej częstości (efekt złych warunków pogodowych zimą 2016 roku);
- niższych kosztów akwizycji. Wydatki segmentu na ten cel wyniosły 185 936 tys. zł i były o 5,0% niższe niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Spadek kosztów akwizycji wynikał przede wszystkim z kontrybucji w 3 kwartałach 2015 roku PZU Litwa;
- spadku kosztów administracyjnych, które wyniosły 82 230 tys. zł. Dla porównania w 3 kwartałach 2015 roku osiągnęły poziom 110 895 tys. zł. We wszystkich spółkach ubezpieczeniowych sektora bałtyckiego zanotowano niższy wskaźnik kosztów administracyjnych r/r głównie dzięki utrzymaniu dyscypliny kosztowej m.in. w obszarze IT.

14.9 Ukraina

Dane z rachunku zysków i strat - segment Ukraina	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2015	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	154 561	116 370	32,8%
Składki zarobione netto	77 705	77 185	0,7%
Wynik netto z działalności inwestycyjnej	16 911	32 140	(47,4)%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(36 656)	(59 594)	(38,5)%
Koszty akwizycji	(42 987)	(33 689)	27,6%
Koszty administracyjne	(15 848)	(14 895)	6,4%
Pozostałe	16 268	5 990	171,6%
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	15 393	7 137	115,7%
kurs walutowy UAH w PLN	0,1531	0,1742	(12,1)%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	55,3%	43,6%	11,7p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	20,4%	19,3%	1,1p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

W ramach działalności na Ukrainie, Grupa PZU oferuje ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz ubezpieczenia na życie poprzez spółki: PZU Ukraine i PZU Ukraine Life.

Udział w ukraińskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł na koniec czerwca 2016 roku 3,9%, w ubezpieczeniach na życie 8,3%, co pozwoliło każdej spółce uplasować się na 5-tej pozycji według kwartalnika Insurance TOP⁸.

Segment Ukraina zakończył okres 3 kwartałów 2016 roku zyskiem z działalności operacyjnej na poziomie 15 393 tys. zł wobec 7 137 tys. zł. Wynik brutto wyniósł 14 865 tys. zł

Zmiana wyniku segmentu była efektem:

- przyrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 154 561 tys. zł i wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 32,8%. W ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych (w walucie oryginalnej) odnotowano lepszą sprzedaż we wszystkich kanałach: korporacyjnym (+85,9%), agencyjnym (+33,5%), bezpośrednim (+34,4%) oraz alternatywnym (+27,5%). Pozytywny wpływ na sprzedaż miała dynamika przypisu z tytułu ubezpieczeń osobowych

⁸ Insurance TOP #3 2016

(+36,7%), rolnych (+71,8%), OC komunikacyjnego (+46,5%), Auto Casco (+26,4%) a przede wszystkim majątkowych (+320,5%) - efekt podpisania kontraktu z dużym klientem korporacyjnym);

- niższego wyniku netto z działalności inwestycyjnej. Segment osiągnął z tego tytułu 16 911 tys. zł, czyli o 47,4% mniej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku, co spowodowane było dodatkimi różnicami kursowymi w portfelu lokat denominowanych w USD uwzględnionymi w dochodach inwestycyjnych w okresie 3 kwartałów 2015 roku (efekt silnej dewaluacji waluty lokalnej);
- spadku odszkodowań i świadczeń. Wyniosły one 36 656 tys. zł, tj. były niższe o 38,5% niż w okresie 3 kwartałów poprzedniego roku. Przy czym spadek związany był przede wszystkim ze zmianą stanu rezerw techniczno – ubezpieczeniowych w spółce ubezpieczeń na życie (spadek o 55,7% r/r – efekt wzrostu wyceny lokat denominowanych w USD w poprzednim okresie). W 3 kwartałach 2016 roku spółka majątkowa zanotowała odszkodowania na poziomie 21 664 tys. zł, co spowodowało że wskaźnik szkodowości w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych zmniejszył się o 5,7 p.p. (w szczególności w ubezpieczeniach majątkowych, turystycznych i zdrowotnych);
- wzrostu kosztów akwizycji. Ukształtowały się one na poziomie 42 987 tys. zł wobec 33 689 tys. zł w analogicznym okresie poprzedniego roku. Ich poziom wynikał ze wzrostu przypisu składki;
- wyższych kosztów administracyjnych. Ukształtowały się one na poziomie 15 848 tys. zł. Dla porównania, w 3 kwartałach 2015 roku koszty administracyjne segmentu wynosiły 14 895 tys. zł. Wzrost kosztów administracyjnych związany był m.in. z indeksacją wynagrodzeń, dewaluacją hrywny oraz wzrostem inflacji.

W walucie oryginalnej składka przypisana w okresie 3 kwartałów 2016 roku wyniosła 1 009 541 tys. hrywien i była o 51,1% wyższa w porównaniu do roku ubiegłego. Jednocześnie składka zarobiona wyniosła 507 539 tys. hrywien i była o 14,5% wyższa względem roku ubiegłego. Wynik operacyjny segmentu wzrósł do poziomu 97 094 tys. hrywien (z 28 276 tys. hrywien w 3 kwartałach poprzedniego roku).

14.10 Kontrakty inwestycyjne

W sprawozdaniu skonsolidowanym kontrakty inwestycyjne ujmowane są zgodnie z wymogami MSR 39.

Wyniki segmentu kontrakty inwestycyjne prezentowane są według Polskich Standardów Rachunkowości, co oznacza, iż ujęto m.in. składki przypisane brutto, wypłacone świadczenia oraz zmianę rezerw techniczno – ubezpieczeniowych. Powyższe kategorie są eliminowane na poziomie skonsolidowanym.

Wolumeny pozyskane z kontraktów inwestycyjnych wg rodzaju płatności	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	% zmiana
Składka regularna	31 167	34 254	(9,0)%
Składka jednorazowa	38 028	70 840	(46,3)%
Razem	69 195	105 094	(34,2)%

Składka przypisana brutto pozyskana z kontraktów inwestycyjnych w trakcie 3 kwartałów 2016 roku spadła o 35 899 tys. zł (-34,2%) w porównaniu do analogicznego okresu 2015 roku do poziomu 69 195 tys. zł. Zmiany w zakresie składki przypisanej brutto wynikały przede wszystkim z wycofania z oferty od czerwca 2016 roku krótkoterminowych produktów na życie i dożycie w kanale własnym.

Dane z rachunku zysków i strat - kontrakty inwestycyjne	1 stycznia – 30 września 2016	1 stycznia – 30 września 2015	% zmiana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	69 195	105 094	(34,2)%
Ubezpieczenia grupowe	1 966	2 186	(10,1)%
Ubezpieczenia indywidualne	67 229	102 908	(34,7)%
Składki zarobione netto	69 245	105 090	(34,1)%
Dochody z lokat	12 937	11 288	14,6%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(201 866)	(562 246)	(64,1)%
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	130 925	463 155	(71,7)%
Koszty akwizycji	(3 054)	(7 523)	(59,4)%
Koszty administracyjne	(6 924)	(6 548)	5,7%
Pozostałe	(318)	(423)	(24,8)%
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	945	2 793	(66,2)%
marża wyniku z działalności operacyjnej ¹⁾	1,4%	2,7%	(1,3) p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej w segmencie kontraktów inwestycyjnych poprawiły się w stosunku do ubiegłego roku o 1 649 tys. zł głównie na skutek lepszych wyników funduszy w produkcie *unit-linked* w kanale *bancassurance*. Jednocześnie spadek stanu aktywów produktów *unit-linked* negatywnie wpłynął na obniżenie przychodu z tytułu opłaty za zarządzanie wykazywanej również w tej pozycji sprawozdawczej.

Wartość odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych netto spadła rok do roku na skutek znacznie niższego poziomu wypłat z tytułu dożycia w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie zarówno w kanale *bancassurance* jak i własnym (w ubiegłym roku zapadły transze o wyższych wartościach; brak sprzedaży w kolejnych okresach) oraz dodatkowo znacznie niższej wartości średniego wykupu dla produktów *unit-linked*. Ukształtowały się one na poziomie 201 866 tys. zł, czyli były o 64,1% niższe niż w poprzednim roku. Jednocześnie powyżej opisane efekty nie miały istotnego wpływu na wynik z działalności operacyjnej z uwagi na zmianę wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w analogicznej wysokości.

Niższy niż w roku ubiegłym spadek stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym. Wyniósł on w okresie 3 kwartałów 2016 roku 130 925 tys. zł wobec 463 155 tys. zł w poprzednim roku. Różnica wynikała głównie ze zmian w portfelu krótkoterminowych ubezpieczeń na życie i na dożycie o charakterze inwestycyjnym, tj. znaczący spadek poziomu dożyć tego rodzaju umów przy jednoczesnym wycofaniu ich z oferty.

Koszty akwizycji ukształtowały się na poziomie 3 054 tys. zł, czyli były o 59,4% niższe niż w poprzednim roku. Był to efekt braku nowej sprzedaży oraz spadku wartości aktywów w produktach typu *unit-linked* w kanale *bancassurance* (część wynagrodzenia dla banku jest uzależniona od poziomu aktywów), a dodatkowo również spadku zaangażowania sieci własnej w sprzedaż krótkoterminowych ubezpieczeń na życie i na dożycie o charakterze inwestycyjnym, a od czerwca wycofania tego typu produktów z oferty.

Koszty administracyjne wyniosły 6 924 tys. zł, co oznacza wzrost o 376 tys. zł w porównaniu do 2015 roku – na skutek wyższych kosztów informatycznych związanych z obsługą systemu produktowego dla produktów typu *unit-linked*.

Wynik operacyjny segmentu wyniósł -945 tys. zł w porównaniu do 2 793 tys. zł w okresie 9 miesięcy 2015 roku głównie z powodu spadku opłaty za zarządzanie (spadek aktywów produktów *unit-linked*).

15. Wpływ zdarzeń jednorazowych na wyniki operacyjne

Efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P traktowany jako zdarzenie o charakterze niepowtarzalnym był niższy w okresie 3 kwartałów 2016 roku o 36 503 tys. zł w porównaniu do porównywalnego okresu roku ubiegłego.

W okresie 3 kwartałów 2016 roku odnotowano wyższe niż średnia z ostatnich 3 lat odszkodowania w ubezpieczeniach rolnych w wysokości 236 921 tys. zł.

W porównywalnym okresie 2015 roku odnotowano jednorazowy dochód z tytułu sprzedaży PZU Litwa w wysokości 165 483 tys. zł.

16. Otoczenie makroekonomiczne

Podstawowe trendy w gospodarce i tempo wzrostu gospodarczego

Dynamika PKB w II kwartale wzrosła do 3,1% r/r wobec 3,0% r/r w I kwartale (dane te mogą zostać jeszcze zrewidowane przez GUS w związku z rewizją realnej dynamiki PKB w 2015 roku). Szczegółowe dane GUS potwierdziły spadek inwestycji w II kwartale, nie wykazały jednak na razie spodziewanego przyspieszenia konsumpcji gospodarstw domowych. Spadek inwestycji okazał się przy tym głębszy niż oczekiwano. Przyczynił się do niego regres inwestycji publicznych (w tym samorządowych) współfinansowanych ze środków UE, ale podwyższona niepewność nie sprzyjała także wzrostowi inwestycji dużych firm. Negatywny wpływ spadku inwestycji w środki trwałe na roczną dynamikę PKB, został niemal skompensowany pozytywną kontrybucją eksportu netto. Pozytywnie na dynamikę PKB oddziaływała także zmiana zapasów.

Na podstawie miesięcznych wskaźników aktywności gospodarczej można szacować, że roczna dynamika PKB w III kwartale była nieznacznie mniejsza od 3% r/r. Roczna dynamika produkcji sprzedanej przemysłu osłabła w III kwartale do 2,5% r/r wobec 5,7% r/r kwartał wcześniej. W tym okresie pogłębił się spadek produkcji budowlano-montażowej (średnio w miesiącu -18,2% r/r wobec -13,9% r/r w II kwartale 2016 roku), wskazując na kontynuację spadku inwestycji. Utrzymała się natomiast tendencja wzrostowa sprzedaży detalicznej w cenach stałych. Dynamika wolumenu sprzedaży detalicznej przyspieszyła w tym okresie średnio w miesiącu do 6,2% r/r w stosunku do 5,4% r/r w II kwartale 2016 roku. To przyspieszenie - w obliczu poprawy na rynku pracy, wyraźnego wzrostu realnych dochodów i tendencji poprawy wskaźników koniunktury konsumenckiej - pozwala spodziewać się wzmocnienia konsumpcji.

Na razie nie ujawniły się wyraźnie negatywne makroekonomiczne konsekwencje głosowania za wyjściem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej – zarówno w Wielkiej Brytanii, jak i w samej UE. Krótkotrwała i łagodniejsza niż się obawiano okazała się także reakcja rynków finansowych. Tym samym wpływ tych wydarzeń na polską gospodarkę także nie był dotąd istotny. Rośnie jednak ostatnio prawdopodobieństwo „twardego Brexitu”, a ograniczenie wolnego dostępu do rynku UE to scenariusz najbardziej niekorzystny gospodarczo dla Wielkiej Brytanii i UE.

Rynek pracy i konsumpcja

W ciągu III kwartału 2016 roku sytuacja na rynku pracy poprawiała się. Przeciętne miesięczne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło pomiędzy czerwcem a wrześniem 2016 roku o 18,8 tysięcy osób wobec 15,7 tysięcy rok wcześniej. Roczna dynamika zatrudnienia w przedsiębiorstwach przyspieszyła w III kwartale do 3,2% r/r - poziomu najwyższego od I półrocza 2011 roku. Rośnie popyt na pracę – liczba ofert pracy była we wrześniu 2016 roku o 14,1% wyższa niż w tym samym okresie roku ubiegłego. Czynnikiem podwyższającym wzrost zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw było także przechodzenie z umów cywilnoprawnych na umowy o pracę.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w III kwartale obniżała się. We wrześniu wyniosła 8,3% - to najniższy od ćwierć wieku poziom.

Tempo wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw nieznacznie w III kwartale osłabło – do 4,2% r/r wobec 4,4% r/r kwartał wcześniej. Jednakże drugi kwartał z rzędu dynamika wynagrodzeń utrzymała się powyżej 4,0% r/r, potwierdzając zwykłą tendencję. W warunkach rosnącego zatrudnienia i nominalnych wynagrodzeń oraz utrzymującej się deflacji, realna dynamika funduszu wynagrodzeń w przedsiębiorstwach pozostała wysoka. Wyniosła ona w III kwartale 8,5% r/r. Realne dochody gospodarstw domowych – także wobec wypłat w ramach programu 500+ - rosną relatywnie szybko, tworząc bardzo korzystne warunki do zwiększania konsumpcji gospodarstw domowych.

Polityka pieniężna, stopy procentowe, inflacja

W III kwartale 2016 roku skala deflacji cen konsumpcji nieznacznie się zmniejszyła. Spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych (mierzony indeksem CPI) zmniejszył w tym okresie się do -0,8% r/r wobec -0,9% r/r w dwóch wcześniejszych kwartałach. We wrześniu wskaźnik CPI wzrósł do -0,5% r/r, potwierdzając wejście na ścieżkę wychodzenia z deflacji. We wrześniu zakończył się przy tym bardzo długi okres deflacji cen produkcji. Jednak inflacja bazowa netto (CPI po wyłączeniu cen paliw i żywności) pozostawała w III kwartale uporczywie ujemna (-0,4% r/r).

W III kwartale i w październiku 2016 roku parametry polityki pieniężnej pozostały niezmiennione. W październiku Rada Polityki Pieniężnej podtrzymała ocenę, że obecny poziom stóp procentowych (stopa referencyjna wynosi 1,5%) sprzyja

utrzymaniu polskiej gospodarki na ścieżce zrównoważonego rozwoju oraz pozwala zachować równowagę makroekonomiczną.

Finanse publiczne

Ministerstwo Finansów poinformowało, że dług sektora instytucji rządowych i samorządowych po II kwartale 2016 roku wyniósł 977,8 mld zł. Oznacza to, że jego przyrost w tym okresie wyniósł 39,3 mld zł.

Deficyt budżetu państwa po wrześniu bieżącego roku wyniósł 20,6 mld zł, co stanowiło około 38% planu na 2016 rok i było bardzo dobrym wynikiem z historycznego punktu widzenia. Istotny był tu pozytywny wpływ czynników jednorazowych po stronie dochodowej (wpływ 9,2 mld zł z tytułu aukcji na rezerwację częstotliwości z zakresu 800 Mhz i 2,6 Ghz oraz wpłata z zysku NBP w wysokości 7,9 mld zł). Wykonanie budżetu wspiera również korzystna dynamika wpływów z podatków pośrednich, która w III kwartale 2016 roku utrzymywała się powyżej 6% r/r.

Potrzeby pożyczkowe na 2016 rok były na koniec września bieżącego roku sfinansowane w około 91%.

Sytuacja na rynkach finansowych

Na przełomie czerwca i lipca 2016 roku obserwowano wzmożony popyt na bezpieczne aktywa w związku z konsekwencjami opowiedzenia się Brytyjczyków za wyjściem z Unii Europejskiej. Niemniej jednak wkrótce nastąpiło uspokojenie nastrojów rynkowych i rentowności obligacji skarbowych Niemiec czy USA nieco wzrosły. Do ich wzrostu przyczyniły się w III kwartale 2016 roku również publikacje korzystnych danych makroekonomicznych. Ostatecznie więc rentowności obligacji skarbowych na rynkach bazowych nie zmieniły się wyraźnie w całym III kwartale 2016 roku.

Polskie 10-letnie obligacje skarbowe, po uspokojeniu się napięć rynkowych związanych z Brexitem, w lipcu i sierpniu zyskiwały na wartości. Ich rentowność obniżyła się przejściowo do około 2,60%. Spadek ten był wspierany przez krótkotrwały wzrost prawdopodobieństwa kolejnej obniżki stóp procentowych w Polsce. Na koniec września rentowność polskich 10-letnich obligacji skarbowych wzrosła do około 2,90% - czyli w pobliże poziomu z końca czerwca 2016 roku. Przyczyniły się do tego między innymi powolne wzrosty rentowności w USA. Natomiast rentowności polskich skarbowych papierów wartościowych o rocznym terminie zapadalności w III kwartale 2016 roku obniżyły się o około 10 punktów bazowych.

Różnica pomiędzy rentownościami polskich i niemieckich 10-letnich papierów skarbowych spadła z przeszło 300 pkt. bazowych na koniec czerwca do 270-280 punktów w sierpniu – by ostatecznie powrócić powyżej 300 na koniec kwartału.

Według danych Ministerstwa Finansów, udział inwestorów zagranicznych w rynkowych obligacjach skarbowych wyemitowanych na rynku krajowym w III kwartale 2016 roku nieznacznie się obniżył. Wyniósł on 35,3% na koniec września 2016 roku.

Kurs euro wyrażony w walucie USA wzrósł z około 1,11 na koniec czerwca 2016 roku do około 1,12 na koniec września 2016 roku. Stało się tak między innymi ze względu na zmniejszenie się oczekiwanej skali zaostrzenia polityki pieniężnej przez Fed w 2017 roku. W III kwartale 2016 roku wartość polskiej waluty (EURPLN) zwiększyła się względem euro o 2,6%, jednocześnie umacniając się do amerykańskiego dolara (USDPLN) o 3,1%. Złoty umocnił się również o 2,2% do franka szwajcarskiego (CHFPLN). W związku z Brexitem załamał się kurs funta brytyjskiego (GBPPLN), do którego złoty w III kwartale 2016 roku zyskał aż niemal 7%.

Referendum w sprawie wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej wywołało znaczące spadki na rynku akcji w końcu czerwca 2016 roku. Jednocześnie, w warunkach późniejszego uspokojenia, indeksy odrobiły te straty w III kwartale 2016 roku. Przyczynił się do tego także fakt, że pierwsze gospodarcze skutki Brexitu okazały się mniej dotkliwe, niż się obawiano. Ponadto EBC i Fed utrzymały niezwykle luźną politykę pieniężną, a do tego oczekiwania rynkowe wskazywały na jej łagodniejszy kurs w przyszłości, niż oceniano to wcześniej. W rezultacie amerykański Dow Jones Composite 65 wzrósł w III kwartale 2016 roku o około 2%, a niemiecki DAX 30 aż o niemal 9%.

Polski indeks giełdowy szerokiego rynku WIG również odnotował w III kwartale 2016 roku solidny wzrost na poziomie przeszło 5%. Jednak indeks WIG20 stracił ponad 2%, co mogło być konsekwencją specyficznych ryzyk istotnych dla dużych polskich spółek giełdowych, między innymi podmiotów z sektora finansowego czy energetycznego.

17. Stanowisko Zarządu dotyczące wcześniej publikowanych prognoz wyników

PZU nie przekazywał do publicznej wiadomości prognoz wyników jednostkowych ani skonsolidowanych.

18. Czynniki ryzyka, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach

18.1 Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Do czynników ryzyka mogących mieć wpływ na wyniki w ramach segmentu ubezpieczeń masowych i korporacyjnych (ub. majątkowe i osobowe) w kolejnym kwartale 2016 roku należą przede wszystkim:

- wzrost częstości szkód ze względu na warunki pogodowe, rosnące natężenie ruchu oraz rosnącą świadomość społeczną w zakresie uprawnień poszkodowanego prowadzący do wzrostu szkodowości portfela ubezpieczeń komunikacyjnych;
- spowolnienie wzrostu gospodarczego lub stagnacja, które mogą powodować wzrost szkodowości portfela ubezpieczeń finansowych i ubezpieczeń majątkowych na skutek „hazardu moralnego”;
- zmiany prawne lub regulacyjne warunków prowadzenia biznesu, tj. wprowadzenie nowych standardów przez KNF oraz prokonsumenckie orzecznictwo sądów;
- zmiany w rynku pośrednictwa finansowego, zahamowanie wzrostu popularności niezależnego doradztwa finansowego, tym samym ograniczenie liczby kanałów sprzedaży produktów ubezpieczeniowych;
- wzrost przestępczości ubezpieczeniowej;
- potencjalna tendencja wzrostowa w zakresie stopy bezrobocia i osłabienie dynamiki konsumpcji indywidualnej może przełożyć się na brak wzrostu popytu na produkty ubezpieczeniowe;
- rosnący przeciętny koszt szkód osobowych, wynikający m.in. z rosnącego udziału niepublicznej służby zdrowia i wpływu zadośćuczynienia pieniężnego członkom rodziny zmarłego (art. 446 § 4. i art. 448 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks Cywilny (Dz. U. z 2014 roku, poz. 121, „Kodeks Cywilny”), mogący spowodować konieczność podwyższenia poziomu rezerw w OC komunikacyjnym;
- ryzyko wzrostu liczby i wartości roszczeń klientów i osób poszkodowanych w związku z Ustawą z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. Nr 7 z 2010 roku, poz. 44 z późn. zm.);
- rosnąca rola tzw. „kancelarii odszkodowawczych” w procesie likwidacji szkód zgłoszonych we wcześniejszych latach;
- wzrost roli brokerów ubezpieczeniowych prowadzący do wzrostu kosztów akwizycji;
- brak precyzyjnie określonego w znowelizowanej Ustawie z dnia 29 lipca 2011 roku o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 177 z 2011 roku, poz. 1054 z późn. zm., „Ustawa VAT”) zakresu zwolnień przedmiotowych dotyczących np. usług ubezpieczeniowych, usług medycznych;
- zmiany regulacji dla banków, które mogą wpłynąć na zmniejszenie liczby udzielanych kredytów hipotecznych i ubezpieczeń kredytobiorców.

18.2 Ubezpieczenia na życie

Do czynników ryzyka mogących mieć wpływ na wyniki w segmencie ubezpieczeń grupowych, indywidualnie kontynuowanych i indywidualnych (ub. na życie) w kolejnym kwartale 2016 roku należą przede wszystkim:

- potencjalny wzrost konkurencji w ubezpieczeniach grupowych spowodowany wzrostem roli brokerów w tym segmencie oraz wymogiem przeprowadzania przetargów na ubezpieczenia grupowe przez podmioty podlegające

reżimowi Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku Prawo Zamówień Publicznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 907, „Prawo Zamówień Publicznych”);

- potencjalna tendencja wzrostowa w zakresie stopy bezrobocia i osłabienie dynamiki konsumpcji indywidualnej może przełożyć się na brak wzrostu popytu na produkty ubezpieczeniowe;
- zmiany prawne lub regulacyjne warunków prowadzenia biznesu, tj. zmiany ustawy o działalności ubezpieczeniowej, wprowadzenie nowych rekomendacji przez KNF oraz prokonsumenckie orzecznictwo sądów;
- zmiany w rynku pośrednictwa finansowego, zahamowanie wzrostu popularności niezależnego doradztwa finansowego a tym samym ograniczenie liczby kanałów sprzedaży produktów ubezpieczeniowych;
- zmiany dotychczasowego poziomu śmiertelności i zachorowalności;
- zachowanie się rynku kapitałowego, co wpływa na zainteresowanie produktami kapitałowymi oferowanymi przez PZU Życie;
- brak precyzyjnie określonego w znowelizowanej Ustawie VAT zakresu zwolnień przedmiotowych dotyczących np. usług ubezpieczeniowych, usług medycznych;
- zmiany regulacji dla banków, które mogą wpłynąć na zmniejszenie liczby udzielanych kredytów hipotecznych i ubezpieczeń kredytobiorców;
- rekomendacje i wytyczne organu nadzoru w zakresie wynagradzania pośredników ubezpieczeniowych;
- rosnąca rola tzw. „kancelarii odszkodowawczych” w procesie likwidacji szkód zgłoszonych we wcześniejszych latach;
- zmiany na rynku ubezpieczeń indywidualnych spowodowane modyfikacjami produktów zgodnie z dyrektywą Rady 2004/113/WE oraz wyrokiem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (wyrok w sprawie C-236/09 (Test-Achats), z 1 marca 2011 roku) mogące mieć znaczący wpływ na wartość nowej sprzedaży oraz wynik techniczny.

18.3 Działalność inwestycyjna

Do czynników ryzyka mogących mieć wpływ na wyniki z działalności inwestycyjnej należą przede wszystkim:

- zmienność rentowności skarbowych papierów wartościowych uzależniona od sytuacji gospodarczej Polski i krajów Unii Europejskiej – zmiany rentowności papierów mogą wpłynąć na wahania wyceny lokat;
- zachowanie się rynku kapitałowego, a szczególnie GPW – część dochodów z działalności inwestycyjnej spółek jest uzależniona od trendów na tym rynku. Ponadto, zainteresowanie produktami kapitałowymi oferowanymi przez PZU jest dodatnio skorelowane z koniunkturą na rynkach kapitałowych.

18.4 Działalność bankowa

Na sytuację sektora bankowego w kolejnym kwartale 2016 roku wpływ będą mieć przede wszystkim:

- funkcjonowanie w otoczeniu rekordowo niskich stóp procentowych, które stwarza presję na poziom generowanej marży odsetkowej netto;
- sytuacja makroekonomiczna w polskiej gospodarce - wzrost produktu krajowego brutto oraz zatrudnienia i poziomu wynagrodzeń, przy historycznie niskim poziomie stóp procentowych oraz niskich cenach surowców energetycznych pozytywnie wpływa na poziom generowanej sprzedaży kredytów oraz jakość portfela kredytowego;
- potencjalne zmiany otoczenia prawnego, w tym głównie ustawowe rozwiązanie kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych, możliwość nałożenia na banki wyższych wpłat na rzecz funduszy BFG, jak również potencjalna konieczność wniesienia w przyszłości dodatkowych opłat do BFG, mogą mieć niekorzystny wpływ na rentowność Banku w 2016 roku;
- zwiększenie kosztów Alior Banku w IV kwartale 2016 roku i kolejnych okresach w związku z transakcją przejęcia wydzielonej części Banku BPH.

18.5 Fundusze emerytalne

Jako czynnik ryzyka mogącego mieć wpływ na wyniki spółki PTE PZU w kolejnym kwartale 2016 roku należy przede wszystkim koniunktura na rynku kapitałowym, wpływająca na wartość aktywów funduszy, wysokość opłat pobieranych przez PTE PZU za zarządzanie oraz zmiany w liczbie członków, którzy mogli zapisać się lub zrezygnować z otwartych funduszy emerytalnych w terminie od 1 kwietnia do 31 lipca br. (tzw. okienko transferowe).

19. Emisje, wykupy i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku PZU nie dokonywał emisji, wykupów ani spłat dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych.

Informacje o emisjach przez Alior Bank, jednostkę zależną od PZU, obligacji podporządkowanych zaprezentowano w punkcie 9.25.1.

20. Niespłatenie lub naruszenie istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku ani w PZU, ani w jednostkach zależnych nie zaszły przypadki niespłacenia kredytów lub pożyczek lub naruszeń istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki, w odniesieniu do których nie podjęto żadnych działań naprawczych do końca okresu sprawozdawczego.

21. Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku ani PZU, ani jednostki zależne nie udzieliły poręczeń kredytu lub pożyczki, ani nie udzieliły gwarancji – łącznie jednemu podmiotowi lub jednostce zależnej od tego podmiotu – jeżeli łączna wartość istniejących poręczeń lub gwarancji stanowiłaby równowartość co najmniej 10% kapitałów własnych PZU, za wyjątkiem transakcji opisanej poniżej.

31 marca 2016 roku PZU udzielił spółce zależnej (Alior Bankowi) gwarancji ubezpieczeniowej ochrony kredytowej nieruchomości, w odniesieniu do wyselekcjonowanego portfela wierzytelności kredytowych Alior Banku. Ochrona kredytowa nieruchomości ograniczała ryzyko kredytowe Alior Banku poprzez obowiązek zapłacenia określonej kwoty przez PZU w przypadku niewykonania zobowiązania przez kredytobiorcę lub wystąpienia innych określonych zdarzeń kredytowych.

Wartość portfela wierzytelności Alior Banku pokrytych gwarancją wynosiła 3 104 240 tys. zł. Po zastosowaniu 10% udziału własnego Alior Banku oraz ograniczeniu do 50 000 tys. zł maksymalnej kwoty odpowiedzialności PZU z tytułu pojedynczej wierzytelności kredytowej kwota gwarancji udzielonej przez PZU wynosiła 2 548 856 tys. zł. 1 lipca 2016 roku Alior Bank wypowiedział umowę tej gwarancji.

22. Dywidendy

Podziałowi podlega wyłącznie zysk wykazany w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej sporządzonym zgodnie z PSR.

20 maja 2016 roku Zarząd PZU postanowił wystąpić do ZWZ PZU z wnioskiem w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku w kwocie 2 248 522 tys. zł w następujący sposób:

- 1 796 128 tys. zł, tj. 2,08 zł na akcję przeznaczyć na wypłatę dywidendy;

- 442 394 tys. zł przeznaczyć na kapitał zapasowy;
- 10 000 tys. zł przeznaczyć na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

30 czerwca 2016 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku zgodną z wnioskiem Zarządu PZU.

Dzień dywidendy ustalono na 30 września 2016 roku, a dzień wypłaty dywidendy na 21 października 2016 roku.

23. Sprawy sporne

Podmioty z Grupy PZU biorą udział w licznych sporach sądowych, arbitrażowych oraz postępowaniach administracyjnych. Do typowych sporów sądowych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą spory związane z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, spory dotyczące stosunku pracy oraz spory dotyczące zobowiązań umownych. Do typowych postępowaniach administracyjnych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą postępowania związane z posiadaniem nieruchomości. Powyższe postępowania i spory mają charakter typowy i powtarzalny, zazwyczaj żadne z nich z osobna nie ma istotnego znaczenia dla Grupy PZU.

Większość sporów z udziałem spółek z Grupy PZU dotyczy trzech spółek: PZU, PZU Życie i Alior Banku. Dodatkowo PZU i PZU Życie są stroną w postępowaniach przed Prezesem UOKiK.

PZU i PZU Życie uwzględniają roszczenia sporne w procesie tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na szkody znane, biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu oraz szacując wartość prawdopodobnego rozstrzygnięcia. W przypadku roszczeń spornych dotyczących waloryzacji rent w PZU Życie roszczenia ujmowane są w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych w kwocie rocznej wartości rent ponad odpowiadającą kwotę rezerwy ustalonej w ramach rezerw matematycznych na życie.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku i do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w spółkach z Grupy PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

Na 30 września 2016 roku wartość przedmiotu sporu wszystkich 124 763 spraw toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowani arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w podmiotach z Grupy PZU wynosiła łącznie 4 676 753 tys. zł. W kwocie tej 3 515 891 tys. zł dotyczy zobowiązań, a 1 160 862 tys. zł wierzytelności spółek z Grupy PZU, co stanowiło odpowiednio 30,28% i 10,00% kapitałów własnych PZU wg PSR.

Szacując kwoty rezerw na poszczególne sprawy uwzględnia się wszystkie informacje dostępne na datę przekazania niniejszego raportu okresowego, jednak jej wartość może ulec zmianie w przyszłości.

23.1 Uchwały ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

Pozwem z 30 lipca 2007 roku wszczęto postępowanie z powództwa Manchester Securities Corporation („MSC”) z siedzibą w Nowym Jorku przeciwko PZU o uchylenie uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006, jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i mającej na celu pokrzywdzenie powoda – akcjonariusza PZU.

Zaskarżona uchwała ZWZ PZU podzieliła zysk netto za rok 2006 w kwocie 3 280 883 tys. zł w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy przekazano kwotę 3 260 883 tys. zł;
- na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych przekazano kwotę 20 000 tys. zł.

Wyrokiem z 22 stycznia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w całości uchylił ww. uchwałę ZWZ PZU. PZU wykorzystał wszystkie środki odwoławcze, w tym skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, który 27 marca 2013 roku oddalił tę skargę kasacyjną. Wyrok ten jest prawomocny i nie podlega dalszemu zaskarżeniu.

W ocenie PZU uchylenie ww. uchwały ZWZ PZU nie powoduje po stronie akcjonariuszy powstania roszczenia o wypłatę dywidendy przez PZU.

W związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego uchwałę nr 8/2007, 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonanyemu uchyloną uchwałą nr 8/2007. Sprzeciw do uchwały z 30 maja 2012 roku zgłosił MSC i został on zaprotokołowany.

20 sierpnia 2012 roku doręczono PZU odpis pozwu wniesionego przez MSC do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym wymieniona spółka domagała się uchylenia uchwały ZWZ PZU z 30 maja 2012 roku o podziale zysku za rok obrotowy 2006, a wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na 5 054 tys. zł. PZU złożył odpowiedź na pozew domagając się oddalenia powództwa w całości.

17 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy wydał wyrok, którym uwzględnił powództwo w całości i zasądził od PZU na rzecz MSC koszty procesu. 4 marca 2014 roku PZU złożył apelację od ww. wyroku, zaskarżając go w całości. Wyrokiem z 11 lutego 2015 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił w całości wyrok Sądu Okręgowego z 17 grudnia 2013 roku, oddalił powództwo MSC i obciążył MSC kosztami procesu. Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. MSC zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną z 9 czerwca 2015 roku. PZU złożył odpowiedź na skargę kasacyjną. Postanowieniem z 19 kwietnia 2016 roku Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej MSC do rozpoznania. Postanowienie jest prawomocne, nie podlega dalszemu zaskarżeniu na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego i kończy postępowanie w sprawie.

W międzyczasie 16 grudnia 2014 roku MSC wezwał PZU do zapłaty 264 865 tys. zł z tytułu odszkodowania w związku z uchyleniem uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006. PZU odmówił spełnienia świadczenia ze względu na jego bezzasadność.

23 września 2015 roku PZU doręczono odpis pozwu wraz z załącznikami, w sprawie wszczętej przez MSC przeciwko PZU o zapłatę 169 328 tys. zł wraz z odsetkami ustawowymi od 2 stycznia 2015 roku do dnia zapłaty. Powództwo obejmuje żądanie zapłaty odszkodowania z tytułu pozbawienia MSC oraz J.P. Morgan (MSC nabył roszczenie od J.P. Morgan), jako mniejszościowych akcjonariuszy PZU, udziału w zysku za rok obrotowy 2006, w związku z podjęciem 30 czerwca 2007 roku przez ZWZ PZU uchwały nr 8/2007. Sprawa jest prowadzona przed Sądem Okręgowym w Warszawie XX Wydział Gospodarczy. 18 grudnia 2015 roku PZU złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości. 1 kwietnia 2016 roku MSC złożył pismo procesowe, w którym odniósł się do twierdzeń, zarzutów i wniosków PZU oraz powołał nowe dowody w sprawie. 30 czerwca 2016 roku PZU złożył replikę na ostatnie pismo procesowe MSC wraz z wnioskami dowodowymi. Postanowieniem z 21 lipca 2016 roku Sąd skierował sprawę do mediacji, na którą PZU nie wyraził zgody. Na 19 grudnia 2016 roku wyznaczono termin rozprawy, na której ma być prowadzone postępowanie dowodowe.

Zdaniem Zarządu PZU roszczenia MSC są bezzasadne. W konsekwencji, na 30 września 2016 roku nie dokonano zmian w prezentacji kapitałów PZU, mogących potencjalnie wynikać z uchylenia uchwały 8/2007 ZWZ PZU o podziale zysku za rok obrotowy 2006, w tym pozycji „Kapitał zapasowy” i „Zysk (strata) z lat ubiegłych”, a także nie korygowano środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

23.1.1. Inne wezwania do zapłaty dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

W pismach z 17 grudnia 2014 roku Wspólna Reprezentacja SA wezwała PZU do zapłaty kwoty 56 281 tys. zł oraz kwoty 618 tys. zł tytułem roszczeń odszkodowawczych nabytych od akcjonariuszy wynikających z pozbawienia prawa do udziału w zysku PZU. PZU odmówił spełnienia świadczenia ze względu na jego bezzasadność.

Poza wyżej wymienionymi pismami akcjonariusze, byli akcjonariusze lub ich następcy prawni przesłali do PZU wezwania do zapłaty oparte o okoliczności faktyczne jak przedstawione powyżej. Niektórzy z wzywających nie wskazują konkretnych kwot, lecz liczbę akcji bądź ograniczają się tylko do żądania zapłaty. PZU udzielał odpowiedzi na piśmie stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

23.1.2. Inne postępowania sądowe dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

19 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy doręczył odpis wniosku wraz z załącznikami w sprawie wszczętej przez spółkę Wspólna Reprezentacja SA o zawezwanie do próby ugodowej na kwotę 56 281 tys. zł. Na rozprawie 19 lutego 2015 roku PZU odmówił zawarcia ugody.

Do PZU wpływały odpisy innych wniosków o zawezwania do prób ugodowych z żądaniami zawarcia ugód poprzez zapłatę kwoty z tytułu udziału w zysku za rok obrotowy 2006. PZU odmawiał zawarcia ugód stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

Przeciwko PZU wszczęto 7 procesów o zapłatę tytułem dywidendy lub odszkodowania. PZU składa odpowiedzi na takie pozwy konsekwentnie żądając ich oddalenia w całości. W sześciu sprawach Sądy Rejonowe w Warszawie oddaliły powództwa w całości (w pięciu sprawach wyroki są prawomocne, w jednej powódka złożyła apelację). W jednej sprawie Sąd Rejonowy umorzył postępowanie na skutek cofnięcia pozwu (postanowienie jest prawomocne).

23.2 Postępowania Prezesa UOKiK wobec PZU

23.2.1. Sprawa dotycząca refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego

Prezes UOKiK decyzją z 18 listopada 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 11 287 tys. zł za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 z 2007 roku, poz. 331 z późn. zm.), polegającej na ograniczaniu zakresu odpowiedzialności PZU wobec konsumentów realizujących roszczenie w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego przez:

- nieuznawanie samej utraty możliwości korzystania z uszkodzonego pojazdu za szkodę majątkową i uzależnianie wypłaty odszkodowania za najem samochodu zastępczego od wykazania przez poszkodowanego szczególnych okoliczności związanych z niezbędnością wynajęcia samochodu zastępczego;
- nieuzasadnione pomijanie przy ustalaniu wielkości kwoty refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego okresu oczekiwania na części zamiennie przez warsztat samochodowy;

a także nakazał zaniechanie jej stosowania.

Zarząd PZU nie zgadzał się zarówno z samą decyzją jak też z uzasadnieniem prawnym i faktycznym. PZU złożył odwołanie od ww. decyzji 5 grudnia 2011 roku (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się).

Na rozprawie 2 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym oddalił odwołanie PZU oraz zasądził od PZU na rzecz Prezesa UOKiK zwrot kosztów zastępstwa procesowego. 23 grudnia 2013 roku PZU wniósł apelację od tego wyroku. 17 grudnia 2014 roku Sąd Apelacyjny na rozprawie wydał postanowienie o zawieszeniu postępowania do czasu rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego w innej sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym. Po jego rozstrzygnięciu, Sąd Apelacyjny podjął zawieszony postępowanie i na posiedzeniu 26 stycznia 2016 roku zamknął rozprawę. Wyrokiem z 1 lutego 2016 roku Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację PZU i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w całości, uchylając Decyzję Prezesa UOKiK z 18 listopada 2011 roku w całości i zasądził od Prezesa UOKiK na rzecz PZU zwrot kosztów postępowania za obie instancje. Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. Ponieważ Prezes UOKiK nie złożył skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego postępowanie w sprawie zostało zakończone.

Rezerwę związaną z tą sprawą, utworzoną w latach poprzednich rozwiązano w całości (w kwocie 11 287 tys. zł) w 2015 roku.

23.2.2. Sprawa dotycząca sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW

Prezes UOKiK decyzją z 30 grudnia 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 56 605 tys. zł za stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję i naruszającej zakaz określony w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zawarciu przez PZU i Maximus Broker sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu („Maximus Broker”) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych, polegającego na podziale rynku zbytu pod względem podmiotowym poprzez przekazanie do obsługi Maximus Broker klientów PZU z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w zamian za rekomendowanie tym klientom ubezpieczenia w PZU i jednocześnie zakazał PZU stosowania zarzucanej praktyki.

Zarząd PZU nie zgadza się z ustaleniami stanu faktycznego i argumentacją prawną zawartą w decyzji, ponieważ przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej.

18 stycznia 2012 roku PZU złożył odwołanie od ww. decyzji (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU wskazał m.in., że:

- żadne porozumienie (poza kurtażowym) pomiędzy PZU a Maximus Broker nie zostało zawarte;
- Prezes UOKiK błędnie pojmuje zasady zawierania umów ubezpieczenia z udziałem brokera;
- większość umów ubezpieczenia zawieranych przy udziale Maximus Broker była zawierana z zakładami ubezpieczeń innymi niż PZU;
- PZU i Maximus Broker nie mogą i nie mogli prowadzić działalności konkurencyjnej na rynkach, na których działają.

22 października 2012 roku PZU otrzymał odpowiedź Prezesa UOKiK na odwołanie, na którą 5 listopada 2012 roku PZU złożył replikę. 27 marca 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. 21 maja 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację. 24 czerwca 2015 roku PZU złożył odpowiedź na apelację Prezesa UOKiK. Na 22 listopada 2016 roku wyznaczono termin rozprawy przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, na której ma być rozpatrywana apelacja Prezesa UOKiK.

PZU posiadał rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na 30 września 2016 roku, 30 czerwca 2016 roku, 31 grudnia 2015 roku, jak i na 30 września 2015 roku wynosiła 56 605 tys. zł.

23.3 Postępowanie Prezesa UOKiK wobec PZU Życie

1 czerwca 2005 roku Prezes UOKiK wszczął na wniosek kilku wnioskodawców postępowanie antymonopolowe wobec podejrzenia nadużywania przez PZU Życie pozycji dominującej na rynku grupowych ubezpieczeń pracowniczych, które mogło stanowić naruszenie art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W wyniku rozstrzygnięcia toczącego się postępowania Prezes UOKiK decyzją z 25 października 2007 roku nałożył na PZU Życie karę w wysokości 50 384 tys. zł za utrudnianie korzystania z ofert konkurentów.

Zarząd PZU Życie nie zgadza się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji. W ocenie Zarządu PZU Życie przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej, a w konsekwencji bezpodstawnie przyjęto, że PZU Życie posiada dominującą pozycję na rynku. PZU Życie złożył odwołanie do SOKiK, w którym sformułował 38 zarzutów materialno- i formalnoprawnych wobec decyzji Prezesa UOKiK.

Po kilkuletnich postępowaniach, SOKiK wyrokiem z 17 lutego 2011 roku częściowo zmienił zaskarżoną decyzję, jednakże oddalając odwołanie PZU Życie w zakresie wysokości nałożonej kary. 6 maja 2011 roku PZU Życie złożył apelację.

9 maja 2013 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem uwzględnił zarzuty PZU Życie i uchylił wyrok SOKiK z uwagi na nieważność postępowania sądowego, zniósł postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez SOKiK.

Skutkiem dalszych postępowań, 28 marca 2014 roku SOKiK wyrokiem oddalił odwołanie PZU Życie i zasądził od PZU Życie zwrot kosztów postępowania. 10 lipca 2014 roku PZU Życie wniósł apelację od wyroku SOKiK z 28 marca 2014 roku, zaskarżając wyrok w całości. 17 września 2015 roku Sąd Apelacyjny ogłosił wyrok, oddalając apelację PZU Życie

w całości i zasądzając od PZU Życie zwrot kosztów postępowania. Wyrok jest prawomocny. PZU Życie zapłacił nałożoną karę w wysokości 50 384 tys. zł oraz koszty, którymi został obciążony. Wyrok wraz z uzasadnieniem został doręczony PZU Życie w dniu 20 stycznia 2016 roku. 18 marca 2016 roku PZU Życie wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od ww. wyroku. 10 maja 2016 roku wpłynęła do PZU Życie odpowiedź Prezesa UOKiK na skargę kasacyjną PZU Życie z 18 marca 2016 roku. 24 maja 2016 roku PZU Życie złożył replikę na odpowiedź Prezesa UOKiK.

Zarówno na 30 września 2016 roku, 30 czerwca 2016 roku, 31 grudnia 2015 roku, jak i na 30 września 2015 roku nie istniała konieczność utrzymywania jakiegokolwiek rezerwy z tego tytułu.

23.4 Spór z CSC Computer Sciences Polska sp. z o.o.

9 kwietnia 2010 roku Sąd Arbitrażowy doręczył PZU Życie pozew o zapłatę w sprawie z powództwa CSC Computer Sciences Polska sp. z o.o. („CSC”) przeciwko PZU Życie, w którym CSC domagał się zapłaty kwoty łącznie 8 437 tys. euro w związku z wdrażaniem w PZU Życie systemu GraphTalk. W następstwie kolejnych zmian powództwa, CSC domagał się zapłaty kwoty łącznie 35 663 tys. zł wraz z należnymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu CSC (tj. od 31 marca 2010 roku) do dnia zapłaty. Dochodzona kwota obejmowała roszczenia z tytułu m.in.: opłat licencyjnych, prac wdrożeniowych, usług utrzymaniowych i serwisowych, kar umownych i skapitalizowanych odsetek.

31 maja 2010 roku PZU Życie wniósł o stwierdzenie przez Sąd Arbitrażowy czasowej niewłaściwości do rozpoznania części roszczeń oraz o oddalenie powództwa w całości. PZU Życie złożył także pozew wzajemny przeciwko CSC, domagając się zapłaty kwoty 71 890 tys. zł tytułem zwrotu pobranego wynagrodzenia, ewentualnie tytułem odszkodowania za nienależyte wykonanie zobowiązań. 31 sierpnia 2010 roku CSC wniósł o oddalenie w całości powództwa PZU Życie z uwagi na brak przesłanek do uwzględnienia tego roszczenia.

Po postępowaniach przed Sądem Arbitrażowym przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie, 18 grudnia 2012 roku wydał on wyrok („Wyrok SA 108/10”) zasądzający od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 17 193 tys. zł i umorzył postępowanie w zakresie powództwa głównego w odniesieniu do żądania zapłaty kwoty 8 437 tys. euro z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu. Ponadto Sąd Arbitrażowy oddalił powództwo główne w pozostałej części oraz oddalił powództwo wzajemne PZU Życie.

W związku z prawomocnym zakończeniem postępowania o stwierdzenie wykonalności Wyroku 108/10, PZU Życie zapłacił 9 lipca 2015 roku na rzecz CSC objętą wyrokiem łączną kwotę 17 392 tys. zł. 20 sierpnia 2015 roku PZU Życie złożył skargę kasacyjną do Sadu Najwyższego zaskarżając w całości Wyrok SA 108/10. 7 października 2016 roku Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną PZU Życie. Wyrok Sądu Najwyższego kończy postępowanie w sprawie.

23.5 Zgłoszenie wierzytelności PZU do masy upadłości spółek z Grupy Kapitałowej PBG

PZU jest wierzycielem PBG SA („PBG”) oraz Hydrobudowy Polska SA („Hydrobudowa”), obie firmy z siedzibami w Wysogotowie k/Poznań, z tytułu wystawionych i zrealizowanych gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancji kontraktowych).

W 2012 roku wszczęto postępowania upadłościowe względem PBG oraz Hydrobudowy. 21 września 2012 roku PZU przystąpił do ww. postępowań zgłaszając swoje wierzytelności do mas upadłości tych spółek.

PBG i Hydrobudowa należą do jednej grupy kapitałowej, której podmiotem dominującym jest PBG i wzajemnie poręczały swoje zobowiązania. Wszystkie wierzytelności, które zgłoszono do masy upadłości Hydrobudowy w kwocie 100 996 tys. zł, w konsekwencji zgłoszono równocześnie do masy upadłości PBG.

Wierzytelności PZU w stosunku do masy upadłości PBG (po sprawdzeniu przez sędziego komisarza oraz po weryfikacji przez nadzorcę sądowego) wpisano na listę wierzytelności w kwocie 103 014 tys. zł. Na 30 czerwca 2016 roku kwota wierzytelności wynosiła 98 830 tys. zł (na 31 grudnia 2015 roku: 102 164 tys. zł), a jej zmniejszenie wynikało z upływu terminu części gwarancji, w których nie zgłoszono roszczeń. Ze względu na niskie prawdopodobieństwo odzyskania wierzytelności, kwoty należności nie rozpoznano w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Na zgromadzeniu wierzycieli 5 sierpnia 2015 roku PZU głosował za przyjęciem układu a 25 sierpnia 2015 roku sędzia komisarz potwierdził wyniki głosowania i zawarcie układu. 8 października 2015 roku Sąd Upadłościowy ogłosił

postanowienie, w którym zatwierdził układ zawarty z wierzycielami. Postanowienie jest prawomocne. W przypadku zrealizowania układu, PZU zostanie zaspokojony w formie spłat gotówkowych w wysokości 21% kwoty wierzytelności, zgodnie z harmonogramem zawartym w Propozycjach Układowych oraz w formie bezgotówkowej, polegającej na konwersji 0,491927% wierzytelności na akcje nowej emisji. 28 czerwca 2016 roku PBG zapłaciło pierwszą ratę z tego tytułu w kwocie 83 tys. zł. 20 lipca 2016 roku Sąd upadłościowy wydał postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego. Postanowienie jest prawomocne.

24. Pozostałe informacje

24.1 Ocena pozycji spółek Grupy PZU przez agencje ratingowe

Rating emitenta

PZU i PZU Życie podlegają regularnej ocenie przez agencję ratingową Standard & Poor's Ratings Services (S&P). Rating nadany PZU i PZU Życie jest oceną wynikającą z analizy danych finansowych, pozycji konkurencyjnej, zarządzania i strategii korporacyjnej oraz sytuacji finansowej kraju. Rating zawiera również perspektywę ratingową (ang. *outlook*), czyli przyszłą ocenę sytuacji spółki w przypadku zaistnienia określonych okoliczności.

Bieżąca ocena ratingowa

21 stycznia 2016 roku agencja S&P obniżyła rating siły finansowej PZU i PZU Życie o jeden stopień do poziomu „A-” z perspektywą ratingową negatywną dla obu spółek. Decyzja o obniżeniu ratingu była konsekwencją decyzji S&P o obniżeniu oceny ratingowej Polski. Decyzja nie wynikała ze zmiany kondycji finansowej PZU.

31 października 2016 roku agencja S&P potwierdziła rating siły finansowej i rating kredytowy dla PZU i PZU Życie na poziomie „A-”. Jednocześnie agencja usunęła ocenę PZU z listy „pod obserwacją” (ang. *CreditWatch*), na której PZU znajdował się od 18 grudnia 2015 roku. Analogicznie do oceny ratingowej dla długu Polski, perspektywa ratingowa PZU i PZU Życie (ang. *outlook*) jest negatywna.

Poniższa tabela prezentuje ratingi nadane PZU i PZU Życie przez S&P wraz z ratingami przyznanymi poprzednio.

Nazwa zakładu	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji	Poprzedni rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji
PZU				
Rating siły finansowej	A- /negatywna/	31 października 2016	A- /negatywna, pod obserwacją/	21 stycznia 2016
Rating wiarygodności kredytowej	A- /negatywna/	31 października 2016	A- /negatywna, pod obserwacją/	21 stycznia 2016
PZU Życie				
Rating siły finansowej	A- /negatywna/	31 października 2016	A- /negatywna, pod obserwacją/	21 stycznia 2016
Rating wiarygodności kredytowej	A- /negatywna/	31 października 2016	A- /negatywna, pod obserwacją/	21 stycznia 2016

Rating Polski

15 stycznia 2016 roku agencja S&P obniżyła ocenę ratingową Polski z A- do BBB+ dla długoterminowych zobowiązań w walutach obcych oraz z A/A-1 do A-/A-2 dla odpowiednio długo- i krótkoterminowych zobowiązań w walucie lokalnej. Jednocześnie zmieniono perspektywę ratingu z pozytywnej na negatywną

1 lipca 2016 roku agencja S&P podtrzymała długo- i krótkoterminowy rating Polski na poziomie BBB+/A-2 oraz długo- i krótkoterminowy rating Polski w walucie lokalnej odpowiednio na poziomie A-/A-2. Perspektywa zmiany ratingu (ang. *outlook*) pozostała negatywna.

24.2 Transakcje z podmiotami powiązаныmi

24.2.1. Zawarcie przez PZU lub jednostki zależne istotnych transakcji z podmiotami powiązаныmi na innych warunkach niż rynkowe

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku ani PZU, ani jednostki zależne nie zawarły jednej lub wielu transakcji z podmiotami powiązаныmi, jeżeli pojedynczo lub łącznie byłyby one istotne i zostały zawarte na innych warunkach niż rynkowe, za wyjątkiem transakcji opisanych poniżej.

Na podstawie umowy ramowej podpisanej 7 sierpnia 2013 roku pomiędzy PZU i PZU Życie, pomiędzy tymi spółkami udzielane są pożyczki pieniężne w polskich złotych, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 12 miesięcy. Suma pożyczek udzielonych przez każdą ze stron nie może przekroczyć 1 mld zł. Celem ww. umowy jest dostarczenie narzędzia zarządzania płynnością w Grupie PZU. Pożyczki nie są udzielane na warunkach rynkowych - od kwoty udzielonej pożyczki nie nalicza się odsetek, a z tytułu udzielenia pożyczki przysługuje pożyczkodawcy wynagrodzenie prowizyjne w wysokości 100 zł za każdą zawartą umowę pożyczki – jednakże z uwagi na uczestnictwo obydwu spółek w PGK są one neutralne podatkowo. W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku PZU Życie udzielił czterech takich pożyczek:

- 27 maja 2016 roku na kwotę 400 000 tys. zł, której spłata nastąpiła 24 czerwca 2016 roku;
- 24 czerwca 2016 roku na kwotę 350 000 tys. zł, której spłata nastąpiła 25 lipca 2016 roku;
- 27 lipca 2016 roku na kwotę 350 000 tys. zł, której spłata nastąpiła 25 sierpnia 2016 roku;
- 25 sierpnia 2016 roku na kwotę 250 000 tys. zł, której spłata nastąpiła 18 października 2016 roku.

24.2.2. Obroty i salda transakcji z podmiotami powiązаныmi

Salda i obroty wynikające z transakcji handlowych pomiędzy Grupą PZU a podmiotami powiązаныmi	1 stycznia – 30 września 2016 roku i na 30 września 2016 roku		1 stycznia – 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2015 roku		1 stycznia – 30 września 2015 roku i na 30 września 2015 roku	
	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe podmioty powiązаныe ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe podmioty powiązаныe ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe podmioty powiązаныe ²⁾
Składka przypisana brutto						
w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	-	2 171	-	3 188	-	2 398
w ubezpieczeniach na życie (łącznie z wolumenami z kontraktów inwestycyjnych)	-	-	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	2	-	3	-	2
Koszty	-	26	-	11	-	11
w tym odpisy na należności dokonane w bieżącym okresie	-	-	-	-	-	-
Należności	-	10	-	50	-	20
wartość brutto	-	10	-	50	-	20
odpisy aktualizujące	-	-	-	-	-	-
wartość netto	-	10	-	50	-	20
Zobowiązania	-	4	-	4	-	4
Aktywa warunkowe	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania warunkowe	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Osoby zarządzające wyższego szczebla, dane wg oświadczeń.

²⁾ Niekonsolidowane spółki w likwidacji oraz jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności.

24.3 Nabywanie Banku BPH

31 marca 2016 roku Alior Bank (jednostka zależna od PZU), podpisał z GE Investment Poland sp. z o.o. (GEIP), DRB Holdings B.V. oraz Selective American Financial Enterprises, LLC (łącznie „Zbywcy Banku BPH”) umowę sprzedaży akcji oraz podziału dotyczącą nabycia Podstawowej Działalności Banku („Umowa Sprzedaży Akcji i Podziału”).

Umowa Sprzedaży Akcji i Podziału obejmuje:

- nabycie przez Alior Bank od Zbywców Banku BPH akcji stanowiących znaczny udział w Banku BPH;
- podział Banku BPH zgodnie z art. 529 §1 pkt 4 Kodeksu spółek handlowych przeprowadzany poprzez przeniesienie Podstawowej Działalności Banku BPH na Alior Bank („Podział”) oraz emisję nowych akcji Alior Banku na rzecz akcjonariuszy Banku BPH wskazanych w planie podziału (tj. za wyjątkiem Alior Banku oraz Zbywców Banku BPH oraz ich podmiotów powiązanych).

Alior Bank nabył podstawową działalność Banku BPH („Podstawowa działalność Banku BPH”), będącą zorganizowaną częścią przedsiębiorstwa obejmującą wszelkie aktywa i pasywa Banku BPH, za wyjątkiem aktywów i pasywów, które pozostały w Banku BPH po podziale, stanowiących działalność hipoteczną Banku BPH.

Nabycie akcji Banku BPH przez Alior Bank zrealizowano w drodze publicznego wezwania do zapisywania się na sprzedaż akcji reprezentujących 66% kapitału zakładowego Banku BPH („Wezwanie”).

Cenę za 87,23% udział w Podstawowej Działalności Banku BPH należący do Zbywców Banku BPH ustalono na poziomie 1 225 mln zł, z zastrzeżeniem korekt. W raporcie bieżącym z 2 sierpnia 2016 roku Alior Bank poinformował o ustaleniu skorygowanej ceny nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH w kwocie 1 159 645 tys. zł. Cenę tę ustalono w oparciu o wartość księgową aktywów rzeczowych podstawowej działalności Banku BPH według stanu na 30 czerwca 2016 roku i może ona podlegać dalszym korektom, w zależności od skorygowanej wartości księgowej aktywów rzeczowych Podstawowej Działalności Banku BPH na dzień wpisania przez właściwy sąd rejestrowy podwyższenia kapitału zakładowego Alior Banku w związku z podziałem Banku BPH, tj. 4 listopada 2016 roku.

Transakcję sfinansowano poprzez publiczną emisję nowych akcji Alior Banku z zachowaniem prawa poboru.

Realizacja transakcji uzależniona była od ziszczenia się następujących warunków zawieszających:

- uzyskania zgody właściwego organu antymonopolowego (zgodę uzyskano 23 czerwca 2016 roku);
- uzyskania przez Bank BPH, Alior Bank i GEIP stosownych zgód lub decyzji KNF (zgody uzyskano 19 lipca 2016 roku, 25 lipca 2016 roku, 4 sierpnia 2016 roku oraz 9 sierpnia 2016 roku);
- zatwierdzenia i podpisania planu podziału przez Bank BPH i Alior Bank (co miało miejsce 29 kwietnia 2016 roku);
- podjęcia przez Walne Zgromadzenie Alior Banku uchwały w sprawie podwyższenia kapitału poprzez emisję nowych akcji (uchwałę podjęto 5 maja 2016 roku);
- zarejestrowania przez sąd rejestrowy podwyższenia kapitału zakładowego Alior Banku (rejestracja nastąpiła 24 czerwca 2016 roku);
- podjęcia przez Walne Zgromadzenie Alior Banku uchwały w przedmiocie zatwierdzenia Podziału (uchwały podjęto 29 lipca 2016 roku);
- uzyskania określonych interpretacji podatkowych związanych z Podziałem (interpretację otrzymano 28 lipca 2016 roku).

29 kwietnia 2016 roku uzgodniono i podpisano plan podziału, a 5 maja 2016 roku podjęto uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Alior Banku.

30 czerwca 2016 roku Alior Bank, działając na podstawie art. 539 §1 i 2 Kodeksu spółek handlowych, w związku z art. 402 (1) po raz drugi zawiadomił o planowanym podziale Banku BPH. Zgodnie z ustalonym w Planie Podziału parytetem wymiany za jedną akcją Banku BPH, akcjonariuszowi Banku BPH (z wyjątkiem akcjonariuszy GE) przyznane i przydzielone miało zostać 0,44 akcji Alior Banku („Parytet Wymiany Akcji”), z zastrzeżeniem korekty związanej z rozwodnieniem kapitału zakładowego Alior Banku wynikającym z oferty publicznej Alior Banku z zachowaniem prawa poboru przed dniem Podziału. Parytet Wymiany Akcji po uwzględnieniu powyższej korekty związanej z rozwodnieniem kapitału zakładowego Alior Banku ustalono w zaokrągleniu na 0,51.

Pomiędzy 1 a 16 sierpnia 2016 roku trwały zapisy na sprzedaż akcji Banku BPH w wezwaniu ogłoszonym przez Alior Bank. Ostateczną cenę akcji w wezwaniu ustalono na 31,19 zł. 8 sierpnia 2016 roku spełnił się warunek wezwania dotyczący objęcia zapisami złożonymi w odpowiedzi na Wezwanie, co najmniej 37 180 026 akcji Banku BPH, uprawniających do co najmniej około 48,49% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku BPH („Warunek Dotyczący Minimalnej Liczby Akcji”). Spełnienie Warunku Dotyczącego Minimalnej Liczby Akcji oznacza, iż wszystkie warunki wezwania zostały spełnione. Warunek Dotyczący Minimalnej Liczby Akcji został spełniony w wyniku złożenia zapisów na sprzedaż akcji Banku BPH przez GE Investments Poland sp. z o.o. oraz DRB Holdings B.V. w wykonaniu Umowy Sprzedaży Akcji i Podziału. Zapisy te zostały złożone po spełnieniu się ostatniego z warunków Umowy Sprzedaży Akcji i Podziału związanego z uzyskaniem wszystkich określonych w Umowie Sprzedaży Akcji i Podziału zgód Komisji Nadzoru Finansowego, uwzględniając zmiany w tym zakresie na podstawie aneksu do Umowy Sprzedaży Akcji i Podziału z dnia 8 sierpnia 2016 roku.

19 sierpnia 2016 roku zawarto transakcję nabycia 46 525 228 akcji Banku BPH, tj. wszystkich akcji Banku BPH objętych zapisami złożonymi w wezwaniu. Rozliczenie transakcji, a tym samym przeniesienie na Alior Bank własności akcji Banku BPH objętych zapisami złożonymi w Wezwaniu, nastąpiło 24 sierpnia 2016 roku.

20 września 2016 roku Alior Bank, działając w porozumieniu ze Zbywcami Banku BPH, ogłosił żądanie przymusowego wykupu akcji Banku BPH należących do wszystkich pozostałych akcjonariuszy tej spółki („Przymusowy Wykup”). Alior Bank oraz Zbywcy Banku BPH posiadali łącznie 76 224 988 akcji Banku BPH, reprezentujących około 99,42% kapitału zakładowego Banku BPH oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku BPH. Przedmiotem Przymusowego Wykupu były wszystkie pozostałe akcje Banku BPH, tj. 442 923 akcji Banku BPH, stanowiące około 0,58% kapitału zakładowego Banku BPH i ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku BPH („Akcje Objęte Wykupem”). Dzień wykupu ustalono na 23 września 2016 roku, a cena wykupu na 31,19 PLN za jedną akcję Banku BPH. W dniu wykupu właściciele Akcji Objętych Wykupem pozbawiono praw z akcji, co nastąpiło w drodze zapisania Akcji Objętych Wykupem na rachunku papierów wartościowych Alior Banku.

20 października 2016 roku Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku VII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego zarejestrował obniżenie kapitału zakładowego Banku BPH. Wskutek rejestracji obniżenia kapitału zakładowego Banku BPH przestały istnieć wszystkie należące do Alior Banku akcje Banku BPH, tj. 46 968 051 akcji Banku BPH.

4 listopada 2016 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego wpisał do rejestru przedsiębiorców podwyższenie kapitału zakładowego Alior Banku z kwoty 1.292.577.120,00 zł do kwoty 1.292.577.630,00 zł w drodze emisji 51 akcji zwykłych na okaziciela serii J o wartości nominalnej 10,00 zł każda („Rejestracja Podwyższenia Kapitału”), w związku z Podziałem.

Zgodnie z art. 530 § 2 Kodeksu spółek handlowych, wraz z Rejestracją Podwyższenia Kapitału nastąpiło wydzielenie Podstawowej Działalności Banku BPH oraz jej przeniesienie na Alior Bank. Tym samym Podział stał się skuteczny, a Podstawowa Działalność Banku BPH stała się formalnie częścią Alior Banku.

Kontrola nad bankiem BPH

W okresie przejściowym („Okres Przejściowy”) pomiędzy zakończeniem Wezwania a dniem rejestracji przez właściwy sąd rejestrowy podwyższenia kapitału zakładowego Alior Banku w związku z Podziałem („Dzień Podziału”), Alior Bank zobowiązał się nie wykonywać, bez uprzedniej pisemnej zgody Zbywców Banku BPH, jakichkolwiek praw wynikających z akcji Banku BPH, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w Umowie Sprzedaży Akcji i Podziału. W Okresie Przejściowym Zbywcy Banku BPH pozostawali referencyjnymi akcjonariuszami Banku BPH. Realizując powyższe Bank w Okresie Przejściowym nie wprowadził do organów zarządzających i nadzorczych Banku BPH swoich przedstawicieli.

Na 30 września 2016 roku Grupa PZU nie sprawowała kontroli nad Bankiem BPH, w związku z czym nie objęto go konsolidacją w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Objęcie kontroli nastąpiło z Dniem Podziału, czyli z 4 listopada 2016 roku.

24.4 Negocjacje w sprawie nabycia akcji Banku Pekao SA

28 września 2016 roku rozpoczęto negocjacje zmierzające do zawarcia transakcji nabycia znacznego pakietu akcji Banku Pekao S.A. („Pekao”) przez PZU działający w konsorcjum z Polskim Funduszem Rozwoju SA od Grupy UniCredit.

Zarząd PZU zwraca jednocześnie uwagę, iż rozpoczęcie opisanych wyżej negocjacji z UniCredit nie oznacza, iż transakcja nabycia akcji Pekao zostanie zrealizowana. Do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego organy PZU nie podjęły wiążących decyzji w zakresie realizacji potencjalnej transakcji.

24.5 Kontrole Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w PZU

W okresie od 17 kwietnia do 17 czerwca 2015 roku Urząd Komisji Nadzoru Finansowego przeprowadził kontrolę w PZU w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych.

12 stycznia 2016 roku PZU otrzymał protokół z kontroli, do którego 27 stycznia 2016 roku zgłosił zastrzeżenia. Zdaniem Zarządu PZU wyniki kontroli nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

W okresie od 14 kwietnia do 19 maja 2016 roku odbyła się kontrola działalności i stanu majątkowego w zakresie likwidacji szkód.

13 lipca 2016 roku PZU otrzymał protokół z kontroli, do którego 27 lipca 2016 roku przekazał wyjaśnienia.

24.6 Sytuacja na Ukrainie

Pomimo niestabilnej sytuacji politycznej i ekonomicznej Ukrainy, PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance dzięki dywersyfikacji portfeli i kanałów sprzedaży są bardziej elastyczne na zmiany rynku i realizują wyznaczone plany sprzedażowe na 2016 rok.

Zarząd PZU we współpracy z zarządami PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance prowadzi stały monitoring ryzyk zewnętrznych oraz zmian w ukraińskich regulacjach prawnych. Przygotowano scenariusze reagowania na zmiany rynkowe i mechanizmy kontrolne. PZU nie zamierza wycofywać się z rynku ukraińskiego. Na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego Zarząd PZU zakłada, że dalsza działalność PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance będzie kontynuowana zgodnie z przyjętymi założeniami, jednakże niestabilność gospodarcza na Ukrainie może w przyszłości wpłynąć negatywnie na sytuację finansową i wyniki finansowe PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance w sposób, który w chwili obecnej nie może być wiarygodnie przewidziany. Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe odzwierciedla bieżącą ocenę Zarządu PZU w tym zakresie.

Kwartalna jednostkowa informacja finansowa PZU (wg PSR)

1. Śródroczny bilans

AKTYWA	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
I. Wartości niematerialne i prawne, w tym:	357 450	354 297	362 167	326 535
- wartość firmy	-	-	-	-
II. Lokaty	32 999 235	32 351 209	32 356 048	31 464 250
1. Nieruchomości	445 969	454 296	475 812	482 626
2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych, w tym:	8 997 868	8 298 429	8 040 778	6 490 690
- lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	8 997 868	8 061 200	7 463 908	6 490 690
3. Inne lokaty finansowe	23 555 398	23 598 484	23 839 458	24 490 934
4. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-
III. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-	-	-	-
IV. Należności	2 864 964	2 969 264	1 801 903	2 947 868
1. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 541 587	1 671 364	1 433 828	1 353 888
1.1. Od jednostek podporządkowanych	777	47 951	2 419	690
1.2. Od pozostałych jednostek	1 540 810	1 623 413	1 431 409	1 353 198
2. Należności z tytułu reasekuracji	106 738	100 276	40 929	35 438
2.1. Od jednostek podporządkowanych	53 712	21 039	2 452	3 074
2.2. Od pozostałych jednostek	53 026	79 237	38 477	32 364
3. Inne należności	1 216 639	1 197 624	327 146	1 558 542
3.1. Należności od budżetu	12 639	12 722	63 641	1 769
3.2. Pozostałe należności	1 204 000	1 184 902	263 505	1 556 773
a) od jednostek podporządkowanych	870 290	894 014	37 127	1 161 336
b) od pozostałych jednostek	333 710	290 888	226 378	395 437
V. Inne składniki aktywów	177 192	345 259	195 984	195 500
1. Rzeczowe składniki aktywów	114 683	120 639	130 908	115 047
2. Środki pieniężne	62 509	224 620	65 076	80 453
3. Pozostałe składniki aktywów	-	-	-	-
VI. Rozliczenia międzyokresowe	1 709 220	1 823 091	1 642 259	1 068 703
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	-	-
2. Aktywowane koszty akwizycji	1 065 860	1 090 744	957 179	704 014
3. Zarachowane odsetki i czynsze	-	-	-	-
4. Inne rozliczenia międzyokresowe	643 360	732 347	685 080	364 689
VII. Należne wpłaty na kapitał zakładowy	-	-	-	-
VIII. Akcje własne	-	-	-	-
Aktywa, razem	38 108 061	37 843 120	36 358 361	36 002 856

Śródroczny bilans (kontynuacja)

PASYWA	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
I. Kapitał własny	11 611 277	11 139 505	12 378 733	11 630 675
1. Kapitał zakładowy	86 352	86 352	86 352	86 352
2. Kapitał zapasowy	4 889 083	4 889 031	4 446 348	4 444 768
3. Kapitał z aktualizacji wyceny	5 636 089	5 173 786	5 597 511	5 594 389
4. Pozostałe kapitały rezerwowe	-	-	-	-
5. Zysk (strata) z lat ubiegłych	-	-	-	-
6. Zysk (strata) netto	999 753	990 336	2 248 522	1 505 166
7. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	-	-	-	-
II. Zobowiązania podporządkowane	-	-	-	-
III. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	19 208 750	19 247 270	18 673 869	18 339 453
IV. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych (wartość ujemna)	(889 911)	(959 290)	(1 037 301)	(1 016 759)
V. Oszacowane regresy i odzyski (wartość ujemna)	(101 432)	(94 074)	(96 075)	(105 601)
1. Oszacowane regresy i odzyski brutto	(102 073)	(94 615)	(96 539)	(107 363)
2. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	641	541	464	1 762
VI. Pozostałe rezerwy	541 703	531 432	472 916	435 025
1. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	51 542	63 472	50 287	60 948
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	401 615	384 749	349 003	263 294
3. Inne rezerwy	88 546	83 211	73 626	110 783
VII. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	-	-	-	-
VIII. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	7 028 914	7 200 250	5 109 816	6 262 604
1. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	390 330	389 098	344 541	325 967
1.1. Wobec jednostek podporządkowanych	445	482	912	838
1.2. Wobec pozostałych jednostek	389 885	388 616	343 629	325 129
2. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	100 063	139 098	81 038	90 079
2.1. Wobec jednostek podporządkowanych	15 706	9 540	1 883	1 699
2.2. Wobec pozostałych jednostek	84 357	129 558	79 155	88 380
3. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	3 904 362	4 084 910	3 611 636	2 111 369
4. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	81 707	1 401	-	218 119
5. Inne zobowiązania	2 425 125	2 445 736	928 469	3 363 044
5.1. Zobowiązania wobec budżetu	68 324	54 838	50 783	33 205
5.2. Pozostałe zobowiązania	2 356 801	2 390 898	877 686	3 329 839
a) wobec jednostek podporządkowanych	6 585	6 230	46 427	5 323
b) wobec pozostałych jednostek	2 350 216	2 384 668	831 259	3 324 516
6. Fundusze specjalne	127 327	140 007	144 132	154 026
IX. Rozliczenia międzyokresowe	708 760	778 027	856 403	457 459
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	669 122	740 571	821 516	425 189
2. Ujemna wartość firmy	-	-	-	-
3. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	39 638	37 456	34 887	32 270
Pasywa, razem	38 108 061	37 843 120	36 358 361	36 002 856

Śródroczny bilans (kontynuacja)

	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
Wartość księgowa	11 611 277	11 139 505	12 378 733	11 630 675
Liczba akcji	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Wartość księgowa na jedną akcję (w złotych)	13,45	12,90	14,34	13,47 ¹⁾
Rozwodniona liczba akcji	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w złotych)	13,45	12,90	14,34	13,47 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji, po przeprowadzeniu splitu akcji PZU.

2. Śródroczne zestawienie pozycji pozabilansowych

Pozycje pozabilansowe	30 września 2016	30 czerwca 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
1. Należności warunkowe, w tym:	9 353 299	10 909 514	9 618 386	9 935 621
1.1. Otrzymane gwarancje i poręczenia	19 230	18 728	12 408	13 203
1.2. Pozostałe ¹⁾	9 334 069	10 890 786	9 605 978	9 922 418
2. Zobowiązania warunkowe, w tym:	4 579 813	4 910 444	4 642 447	2 885 383
2.1. Udzielone poręczenia i gwarancje	3 682 603	3 819 589	3 651 485	2 131 859
2.2. Weksle akceptowane i indosowane	-	-	-	-
2.3. Aktywa z zobowiązaniem odsprzedaży	-	-	-	-
2.4. Inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach	-	-	-	-
3. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione na rzecz zakładu ubezpieczeń	-	-	-	-
4. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione przez zakład ubezpieczeń na rzecz cedentów	-	-	-	-
5. Obce składniki aktywów nieujęte w aktywach	122 003	123 120	136 477	136 665
6. Inne pozycje pozabilansowe	-	-	-	-
Pozycje pozabilansowe, razem	14 055 115	15 943 078	14 397 310	12 957 669

¹⁾ Pozycja obejmuje głównie: weksle z tytułu udzielonych gwarancji ubezpieczeniowych, pozostałe weksle, zabezpieczenia otrzymane w formie przewłaszczenia majątku dłużnika, hipoteki na majątku dłużnika, inne należności warunkowe itp.

3. Śródroczny rachunek techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
I. Składki (1-2-3+4)	2 480 304	6 784 060	2 027 711	5 936 238
1. Składki przypisane brutto	2 364 229	7 621 793	2 010 759	6 252 851
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	56 019	158 794	62 039	118 542
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(204 973)	612 687	(83 631)	131 070
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(32 879)	(66 252)	(4 640)	(67 001)
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	63 340	182 038	66 395	195 215
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	20 037	80 169	43 390	136 175
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	1 782 513	4 614 773	1 544 809	3 898 603
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	1 586 071	4 616 331	1 366 817	3 741 063
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	1 619 227	4 765 812	1 379 065	3 780 608
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	33 156	149 481	12 248	39 545
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	196 442	(1 558)	177 992	157 540
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	159 842	(82 873)	546 126	557 288
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(36 600)	(81 315)	368 134	399 748
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	(755)	(138)	1 550	3 724
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	642 626	1 842 832	568 887	1 663 639
1. Koszty akwizycji, w tym:	473 576	1 345 205	398 483	1 139 447
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	24 886	(108 680)	(19 114)	(135 512)
2. Koszty administracyjne	168 820	502 052	164 604	526 585
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	(230)	4 425	(5 800)	2 393
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	68 171	255 435	62 564	248 120
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	71 126	333 365	(40 314)	453 542

4. Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub ubezpieczeń na życie	71 126	333 365	(40 314)	453 542
II. Przychody z lokat	124 416	1 562 511	218 887	1 690 939
1. Przychody z lokat w nieruchomości	1 533	4 143	1 513	4 356
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	(647)	847 838	1 102	1 082 266
2.1. Z udziałów lub akcji	(1)	844 150	-	1 079 309
2.2. Z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	(646)	3 688	1 102	2 957
2.3. Z pozostałych lokat	-	-	-	-
3. Przychody z innych lokat finansowych	9 298	237 317	106 606	284 597
3.1. Z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	4 715	11 106	3 395	10 410
3.2. Z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	47 577	208 967	90 807	244 893
3.3. Z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	(39 518)	(12 463)	(1 606)	(12 110)
3.4. Z pozostałych lokat	(3 476)	29 707	14 010	41 404
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	2 045	2 183	57	534
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	112 187	471 030	109 609	319 186
III. Niezrealizowane zyski z lokat	(23 825)	245 150	61 973	164 788
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	-	-	-	-
V. Koszty działalności lokacyjnej	115 358	406 353	56 651	248 310
1. Koszty utrzymania nieruchomości	1 049	4 040	1 858	7 154
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	3 462	9 258	3 278	10 233
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	1 426	1 434	-	403
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	109 421	391 621	51 515	230 520
VI. Niezrealizowane straty na lokatach	(34 757)	228 470	74 302	219 817
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	63 340	182 038	66 395	195 215
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	62 904	219 584	62 174	224 418
IX. Pozostałe koszty operacyjne	25 027	417 749	69 240	193 180
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	65 653	1 126 000	36 132	1 677 165
XI. Zyski nadzwyczajne	-	-	-	-
XII. Straty nadzwyczajne	-	-	-	-
XIII. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	(31 864)	(37 882)	97 621	(44 952)
XIV. Zysk (strata) brutto	33 789	1 088 118	133 753	1 632 213
XV. Podatek dochodowy	24 372	88 365	32 988	127 047
a) część bieżąca	32 205	29 072	(44 484)	23 954
b) część odroczone	(7 833)	59 293	77 472	103 093
XVI. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-	-	-	-
XVII. Zysk (strata) netto	9 417	999 753	100 765	1 505 166

	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016	1 lipca - 30 września 2015	1 stycznia - 30 września 2015
Zysk (strata) netto (zannualizowany) ¹⁾	37 463	1 335 436	399 774	2 012 401
Średnia ważona liczba akcji zwykłych ²⁾	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł) ¹⁾	0,04	1,55	0,46	2,33
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych ²⁾	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł) ¹⁾	0,04	1,55	0,46	2,33

¹⁾ Wyliczenie uwzględniające liczbę dni kalendarzowych w okresie.

²⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji po przeprowadzeniu splitu akcji PZU.

5. Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 30 września 2015
I. Kapitał własny na początek okresu (BO)	12 378 733	12 328 724	12 328 724
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	-	-	-
I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	12 378 733	12 328 724	12 328 724
1. Kapitał zakładowy na początek okresu	86 352	86 352	86 352
1.1. Zmiany kapitału zakładowego	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
1.2. Kapitał zakładowy na koniec okresu	86 352	86 352	86 352
2. Kapitał zapasowy na początek okresu	4 446 348	4 408 306	4 408 306
2.1. Zmiany kapitału zapasowego	442 735	38 042	36 462
a) zwiększenia (z tytułu):	442 735	38 042	36 462
- podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo wartość)	442 395	36 164	36 164
- z kapitału rezerwowego z aktualizacji – tytułem sprzedaży i likwidacji środków trwałych	340	1 878	298
b) zmniejszenia	-	-	-
2.2. Kapitał zapasowy na koniec okresu	4 889 083	4 446 348	4 444 768
3. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	5 597 511	5 197 333	5 197 333
- zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
3.1. Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny	38 578	400 178	397 056
a) zwiększenia (z tytułu):	231 036	673 567	502 037
- wycena lokat finansowych	231 036	664 996	502 037
- przeniesienia odpisu z tytułu trwałej utraty wartości lokat dostępnych do sprzedaży	-	8 571	-
- pozostałe zwiększenia, w tym rozwiązania odpisów z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości	-	-	-
b) zmniejszenia (z tytułu)	192 458	273 389	104 981
- wycena lokat finansowych	192 106	271 511	104 683
- zbycia środków trwałych	340	1 878	298
- pozostałe zmniejszenia, w tym utworzenia odpisów z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości	12	-	-
3.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	5 636 089	5 597 511	5 594 389

Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym (kontynuacja)

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 30 września 2015
4. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu	-	-	-
4.1. Zmiany pozostałych kapitałów rezerwowych	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
4.2. Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu	-	-	-
5. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu	2 248 522	2 636 733	2 636 733
5.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu	2 248 522	2 636 733	2 636 733
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	-	-	-
5.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	2 248 522	2 636 733	2 636 733
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	2 248 522	2 636 733	2 636 733
- przeniesienia na kapitał zapasowy	442 395	36 164	36 164
- wypłata dywidendy	1 796 127	2 590 569	2 590 569
- przeniesienia/odpisy ZFŚS	10 000	10 000	10 000
5.3. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-	-
5.4. Strata z lat ubiegłych na początek okresu	-	-	-
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	-	-	-
5.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
5.6. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-	-
5.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-	-
6. Wynik netto	999 753	2 248 522	1 505 166
a) zysk netto	999 753	2 248 522	1 505 166
b) strata netto	-	-	-
c) odpisy z zysku	-	-	-
II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)	11 611 277	12 378 733	11 630 675

6. Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 30 września 2015
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
I. Wpływy	8 336 065	9 571 857	7 082 910
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	7 761 344	8 613 380	6 329 447
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto	7 656 892	8 459 119	6 218 204
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań	83 099	119 939	87 670
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej	21 353	34 322	23 573
2. Wpływy z reasekuracji biernej	138 578	87 338	55 252
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach	121 161	65 993	40 366
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów	15 496	21 327	14 868
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej	1 921	18	18
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej	436 143	871 139	698 211
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	195 830	194 355	134 500
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	1 845	3 453	2 147
3.3. Pozostałe wpływy	238 468	673 331	561 564
II. Wydatki	7 948 532	9 192 097	6 852 065
1. Wydatki z tytułu z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	6 753 056	7 530 796	5 574 631
1.1. Zwroty składek brutto	120 594	156 921	114 449
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	4 132 193	4 405 539	3 224 384
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji	1 024 546	1 185 199	880 910
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym	1 034 415	1 424 266	1 086 595
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów	182 144	206 305	148 096
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej	154 013	34 776	23 042
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	105 151	117 790	97 155
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej	228 379	264 798	204 320
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji	228 155	264 325	204 054
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej	224	473	266
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej	967 097	1 396 503	1 073 114
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	379 697	484 799	369 550
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	93 191	170 395	118 596
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	494 209	741 309	584 968
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I-II)	387 533	379 760	230 845

Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 30 września 2015
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności lokacyjnej			
I. Wpływy	185 016 935	168 572 509	118 640 987
1. Zbycie nieruchomości	51 813	34 766	12 821
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	180	281 073	279 921
3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	4 360	12 976	1 771
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom	-	37 448	-
5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	5 633 397	8 001 193	4 676 151
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych	150 732 031	95 747 370	66 864 422
7. Realizacja pozostałych lokat	28 384 916	61 969 168	46 022 381
8. Wpływy z nieruchomości	5 551	7 955	5 390
9. Odsetki otrzymane	174 979	22 003	13 290
10. Dywidendy otrzymane	19 176	2 434 351	744 177
11. Pozostałe wpływy z lokat	10 532	24 206	20 663
II. Wydatki	185 693 269	166 313 000	117 555 568
1. Nabycie nieruchomości	-	-	-
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	1 197 996	1 414 544	95 100
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	25 850	75 540	65 725
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom	70 000	130 000	130 000
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	4 949 489	7 418 486	5 194 184
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	151 153 219	95 783 100	66 827 272
7. Nabycie pozostałych lokat	28 260 109	61 430 307	45 196 475
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości	35 709	56 377	42 556
9. Pozostałe wydatki na lokaty	897	4 646	4 256
III. Przepływy pieniężne netto z działalności lokacyjnej (I-II)	(676 334)	2 259 509	1 085 419

Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2016	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 30 września 2015
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
I. Wpływy	4 415 750	13 604 842	7 046 433
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału	-	-	-
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych	4 415 750	13 604 842	7 046 433
3. Pozostałe wpływy finansowe	-	-	-
II. Wydatki	4 131 238	16 231 980	8 328 540
1. Dywidendy	-	4 058 605	1 468 051
2. Inne, niż wypłata dywidend, wydatki z tytułu podziału zysku	-	-	-
3. Nabycie akcji własnych	-	-	-
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	4 084 131	12 144 251	6 831 397
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	47 107	29 124	29 092
6. Pozostałe wydatki finansowe	-	-	-
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)	284 512	(2 627 138)	(1 282 107)
D. Przepływy pieniężne netto, razem (A.III+/-B.III+/-C.III)	(4 289)	12 131	34 157
E. Bilansowa zmiana środków pieniężnych, w tym:	(2 567)	18 075	33 452
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	1 722	5 944	(705)
F. Środki pieniężne na początek okresu	65 076	47 001	47 001
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/-E), w tym:	62 509	65 076	80 453
- o ograniczonej możliwości dysponowania	57 476	60 646	77 431

7. Wprowadzenie

Niniejsza kwartalna jednostkowa informacja finansowa PZU została sporządzona zgodnie z PSR z przyczyn opisanych w części Wstęp, w której przedstawiono również definicję PSR.

8. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Szczegółowe zasady (polityka) rachunkowości zostały zaprezentowane w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2015 rok.

9. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku nie dokonano zmian zasad (polityki) rachunkowości.

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU:

Imię i nazwisko	Stanowisko / Funkcja	
Michał Krupiński	Prezes Zarządu PZU	..... (podpis)
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU	..... (podpis)
Roger Hodgkiss	Członek Zarządu PZU	..... (podpis)
Andrzej Jaworski	Członek Zarządu PZU	..... (podpis)
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU	..... (podpis)

Osoba odpowiedzialna za sporządzenie skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego:

Katarzyna Łubkowska	Dyrektor Biura Rachunkowości	..... (podpis)
---------------------	---------------------------------	-------------------

Warszawa, 10 listopada 2016 roku